

RAISIO YHTYMÄ 2003

Raisio Yhtymä	1
Pääjohtajan katsaus	2
Visio, strategia ja arvot	4
Ympäristö ja sosiaalinen vastuu	6

TOIMIALAKATSAUKSET

Raisio Yhtymän toimialaryhmät	13
Raisio Chemicals	14
RavintoRaisio	18
Raisio Life Sciences	24

TILINPÄÄTÖS

Hallituksen toimintakertomus	29
Tuloslaskelma	34
Tase	35
Rahoituslaskelma	36
Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet	37
Liitetiedot	38
Riskienhallinta	45
Konsernin taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut	46
Voitonjakoehdotus	47
Tilintarkastuskertomus	47
Hallintoneuvoston lausunto	47

OSAKKEET, OSAKKEENOMISTAJAT JA HALLINTO

Osakkeet ja osakkeenomistajat	49
Osakekohtaiset tunnusluvut	54
Sijoitusanalyysit ja IR-yhteystiedot	55
Hallinnointi ja ohjaus	56
Hallintoneuvosto	59
Hallitus ja tilintarkastajat	60
Konsernin johtoryhmä	62
Sanasto	64
Yhteystietoja	65

Kuvia

Niko Levo käy Raisiossa Tahvion koulua, joka on Raisio Yhtymän kummikoulu. 7

RavintoRaision henkilökuntaa ryhmäkuvassa: Pauliina Karke (edessä oik.), Outi Suovanen, Tapio Tamminen, Raila Ilmonen (keskellä oik.) ja Auli Ketonen sekä takarivissä Jyrki Aalto, Irma Tervonen ja Kirsi Koskinen. 11

Cristina Prosperini työskentelee Diffchambin Italian toimipisteessä. 26

Pasi Aakula on Raisio Yhtymän osakkeenomistaja ja saporinviljelijä. 49

Raisio Yhtymän varsinainen yhtiökokous pidetään 26.3.2004. Kuva vuoden 2003 yhtiökokouksesta. 56

Tämä vuosikertomus on painettu G-Printpaperille, jonka valmistuksessa on käytetty Raisio Chemicalsin paperikemikaaleja.

Raisio Yhtymä on kasvava ja kansainvälinen teollisuuskonserni, jonka toiminnot on jaettu kolmeen toimialaryhmään: Raisio Chemicals, RavintoRaisio ja Raisio Life Sciences.

Raisio Chemicals palvelee maailmanlaajuisia paperiteollisuutta funktionaalisilla paperikemikaaleilla ja kemikaalikonsepteilla. Raisio Chemicals on yksi maailman johtavista paperilateksien, erikoiskemikaalien ja tärkkelyssideaineiden valmistajista. RavintoRaisioon kuuluvat elintarvike-, rehu- ja mallastoimialat. Raisio Life Sciences -toimialaryhmä tuottaa kolesterolia alentavaa Benecol-ainesosaa eli stanoliesteriä. Sen toinen tukijalka on elintarvikediagnostiikka. RavintoRaisio ja Raisio Life Sciences keskittyvät jatkossa entistä voimakkaammin hyvinvoinnin erityisosaamiseen.

Raisio Yhtymän palveluksessa on noin 2 700 henkilöä, joista 45 prosenttia työskentelee ulkomailla. Tuotantoyksiköitä on 31 paikkakunnalla 18 maassa. Yhtymällä on myös myyntikonttoreita eri puolilla maailmaa. Konsernin pääkonttori sijaitsee Raisiossa, ja sen lisäksi tuotantotoimintaa on kahdeksalla paikkakunnalla muualla Suomessa.

Raisio Yhtymä Oyj:n vaihto-osakkeet noteerataan Helsingin Pörssin päälistalla toimialana elintarviketeollisuus ja kantaosakkeet Histalla. Yhtiöllä on noin 47 000 osakkeenomistajaa.

KESKEISET TUNNUSLUVUT		
	2003	2002
Liikevaihto, milj. euroa	860,5	843,1
Liiketulos, milj. euroa	-14,3	20,6
Tulos ennen satunnaisia eriä, milj. euroa	-27,2	9,3
Sijoitetun pääoman tuotto, %	-1,8	4,5
Oman pääoman tuotto, %	-10,9	2,4
Omavaraisuusaste, %	32,2	34,4
Liiketoiminnan kassavirta, milj. euroa	77,0	45,4
Tulos/osake, euroa	-0,16	0,03
Liiketoiminnan kassavirta/osake, euroa	0,47	0,27
Oma pääoma/osake, euroa	1,17	1,41
Markkina-arvo, milj. euroa	205,5	189,0

Pääjohtajan katsaus

- Strateginen muutostyö käynnissä.
- Raisiolla vahvat juuret suomalaisessa hyvinvoinnissa.
- Elintarvikkeilla ja rehuilla kasvumahdollisuuksia Itämeren alueella.
- Terveysvaikuteisten ainesosien ja elintarvikediagnostiikan markkinat maailmanlaajuiset ja nopeasti kasvavat.
- Kannattavuus ja asiakastytyväisyys jatkossakin Raision perustavoitteita.

Vuosi 2003 oli liiketoiminnan tuloksellisuuden osalta kaksijakoinen. Vuoden alkupuoli oli kaikille kolmelle toimialaryhmälle, Raisio Chemicalsille, RavintoRaisiolle ja Raisio Life Sciencesille, erittäin vaikea. Korjaavia toimenpiteitä oli osittain käynnistetty edellisenä vuonna, mutta niitä kiihdytettiin kevään ja syksyn aikana. Operaatiivisesti Raisio Chemicalsin kaksi viimeistä vuosineljännestä osoittivatkin jo merkkejä paremmasta. Toiminnan tehostamisesta aiheutuneet kertakulut painoivat kuitenkin konsernin raportoidun tuloksen heikoksi. Käyttöpääoman pienentämisessä ja kassavirran parantamisessa onnistuttiin sen sijaan ennakoitua paremmin. Tämä mahdollisti vakavaraisuustason säilyttämisen tappiollisesta tuloksesta huolimatta.

Raisio Yhtymän vuonna 2001 valmistuneen strategian toteuttaminen osoittautui ennakoitua haasteellisemmaksi. Vuonna 2002 tehdyn Latexia-yritysoston onnistunut integrointi sekä vuoden 2003 uudet päänavaukset kasvumarkkinoille, Kiinan paperikemikaaleihin ja eurooppalaiseen elintarvikediagnostiikkaan, olivat merkittäviä strategisia askeleita. Myös muutamissa ydinliiketoimintojen ulko-

puolisissa divestoinneissa on onnistuttu. Paperiteollisuudessa jatkunut matalasuhdanne, margariini tuotannon rationalisoinnin pitkityminen ja funktionaalisten elintarvikkeiden viranomaiskäsitteilyjen hitaus heikensivät kuitenkin kasvua ja tuloskehitystä ja veivät näin pohjaa uusilta panostuksilta.

Raisio Yhtymän hallitus käynnisti alkuvuonna 2004 uuden strategian valmistelun. Sen peruspilareita ovat toiminnan nykyistä selkeämpi keskittyminen ja Raisio Yhtymän kehittäminen edelleen kasvavana, kannattavana ja innovatiivisena life science -suuntautuneena elintarvike- ja rehualan yrityksenä. Tämä merkitsee sitä, että Raisio on käynnistänyt selvitykset uusista rakennejärjestelyvaihtoehdoista mukaan lukien mahdollisuuden Raisio Chemicalsin divestointiin tai pörssi listaamiseen. Keskustelut muuttaman kemian alan yrityksen kanssa on jo aloitettu. Mahdollinen rakennejärjestely loisi mahdollisuudet Raisio Chemicalsin kasvulle ja edelleen kansainvälistymiselle.

Raisiolla on vahvat juuret suomalaisessa hyvinvoinnissa. Monipuolisena viljan, öljykasvien ja perunan jatkojalostajana Raisio pystyy vastaamaan kotimaisten kuluttajien toivomuksiin turvallisesta, terveellisestä, helposta ja herkullisesta ruuasta. Kuluttajien luottamus suomalaiseen ruokaan heijastuu myös kotimaisen kotieläintuotannon kautta Raision rehutoimialaan. Tuloksekas tuotekehitys, tiukka laatu kontrolli ja kiinteä yhteistyö asiakkaiden kanssa ovat koko RavintoRaision menestyksen avaimia.

Näen, että Raisiolla on jatkossa mahdollisuus laajentaa vilja- ja öljykasviosaamistaan Itämeren alueella. Moskovan lähelle alkuvuonna 2004 valmistunut margariini tehdas tarjoaa aiempaa kustannustehokkaamman väylän Venäjän kasvukeskuksiin, joissa Raision tuotemerkeillä on vakiintunut asema. Puolan tuleva EU-jäsenyys taas avaa Raisio Polska Foodsille uusia mahdollisuuksia unionin

sisämarkkinoilla. Myynti- ja markkinointiyhteistyötä ruotsalaisen Cerealian kanssa on päätetty syventää Ruotsissa ja Suomessa. Yhteistyön laajentaminen Baltian alueelle on luonteva seuraava askel.

Raision elintarvikkeiden ja rehujen ensisijainen tavoitemarkkina on Itämeren alue. Sen sijaan Life Sciences -toimialaryhmän tuotteilla on mahdollisuuksia maailmanlaajuisilla markkinoilla. Tällä heikellä painopiste on Euroopassa sekä elintarvikkeiden terveysvaikutteisissa ainesosissa että elintarvikediagnostiikassa. Terveysvaikutteisten elintarvikkeiden markkinat ovat nimittäin kasvussa erityisesti Euroopan alueella. Kolesterolia alentavalla Benecol-ainesosalla rikastetut tuotteet ovat jo levinneet eri puolille Eurooppaa. Viime vuoden aikana markkinoille tuotiin 13 uutta viranomaishyväksynnän saanutta Benecol-tuotetta. Uskon vahvasti tämän hyvän kehityksen jatkuvan ja viime vuonna tehtyjen panostusten näin tuottavan tulosta.

Toinen nopean orgaanisen kasvun alue Raisio Yhtymässä on elintarvikediagnostiikka, johon ensimmäiset investoinnit tehtiin vuonna 2003. Yhtymän koko elintarvikeketjun kattava asiantuntemus raaka-ainehankinnasta tuotantoprosessin kautta kaupan hyllyille tarjosi erinomaisen pohjan laajentua diagnostiikkaliiketoimintaan. Jatkossa painopisteenä tulee olemaan nopeiden testausmenetelmien kehittäminen.

Suomalaisen teollisuuden kilpailukyyn haasteet kiristyvät jatkossa entisestään, vaikka viime aikoina olemme päässeet kärkisijoille monissa maavertailuissa. Raisio Yhtymä on ilman EU:n itälaajentumistakin tilanteessa, jossa sen on uudistettava rakenteitaan ja

vahvistettava kilpailukykyään. On keskityttävä niihin liiketoimintoihin, joissa meillä on kilpailuetuja ja erityisosaamista. Tämä osaminen ja kaikki innovatiivisuus on myös kyettävä kaupallistamaan. Siksi pidän tärkeänä, että strategiatyö on saatu hyvässä hengessä käyntiin ja valmiudet rakenteellisiin muutoksiin ovat olemassa.

Vaikka olennaisia muutoksia Raisio Yhtymän strategiaan ja rakenteeseen onkin suunnitteilla, linjaamamme keskeiset perustavoitteet – kannattavuus ja asiakastyytyväisyys – säilyvät. Pitkäaikainen kumppanuus ja tiivis yhteistyö asiakkaiden kanssa mahdollistavat menestyksen luomisen molemmille osapuolille. Läpiviedyt mittavat tehostamisohjelmat ja suunnitteilla oleva toiminnan keskittäminen taas edesauttavat kannattavuustavoitteiden saavuttamisessa.

Vuosi 2003 oli vaativa. Kiitän henkilöstöä hyvästä työpanoksesta. Kuluva vuosi tuo todennäköisesti mukanaan aiempaakin merkittävämpiä muutoksia, jotka avaavat Raisio Yhtymälle ja sen henkilöstölle uusia mahdollisuuksia kehitettäessä Raisiota edelleen hyvinvoinnin erityisosaajana. Uusien strategisten linjausten myötä uskon Raisio Yhtymän voivan jatkossa tuottaa aiempaakin parempaa lisäarvoa myös asiakkailleen ja muille sidosryhmilleen.

Rabbe Klemets

Visio, strategia ja arvot

VISIO JA STRATEGIA 2001–2003

Syksyllä 2001 linjattiin Raisio Yhtymän visio ja strategia. Vision mukaan Raisio Yhtymä on Itämeren alueella toimiva merkittävä elintarvike- ja rehualan yritys, joka kasvaa myös johtavaksi ja kansainväliseksi life science -suuntautuneeksi kemian alan yritykseksi valitsemillaan painopistealueilla. Strategian mukaan liiketoimintaa kehittämällä sekä investointien ja yritysostojen kautta haetaan voimakasta kasvua ja kannattavuuden parantumista. Kaikkien kolmen pääliiketoiminta-alueen, Raisio Chemicals, RavintoRaisio ja Raisio Life Sciences, tavoitteeksi asetettiin asema kolmen johtavan yrityksen joukossa valituilla markkina-alueilla.

Taloudelliset tavoitteet ovat vahva kasvu, 12 prosentin sijoitetun pääoman tuotto sekä yli 30 prosentin omavaraisuusaste.

Vuosien 2002–2004 aikana on saavutettu monia vision ja strategisten tavoitteiden mukaisia päämääriä:

- toteutettiin Latexia-yritysosto ja integroitiin toiminnot Raisio Chemicalsiin
- paperikemikaalitehtaat Kiinan kasvaville markkinoille valmistuivat
- irtauduttiin ei-ydinliiketoimintaan kuuluvista toiminnoista, mm. jäätelö-, mantelimassa- ja BioSafe-voiteluaineliiketoiminnoista sekä Valmet-Raisio-osakkuusyhtiöstä
- kannattamaton viljatärkkelysliiketoiminta päätettiin lopettaa syksyllä 2004
- margariinitoiminta keskitettiin Suomen ja Puolan yksiköihin
- RavintoRaisio etabloitui kasvaville Venäjän margariinimarkkinoille perustamalla tuotantoyksikön lähelle Moskovaa
- yhteistyötä ruotsalaisen elintarvikeyritys Cerealia AB:n kanssa tiivistettiin
- Raisio Life Sciences osti ruotsalaisen elintarvikediagnostiikkayritys Diffchamb AB:n

VISION JA STRATEGIAN UDELLENARVIOINTI

Vuonna 2001 asetettuja kasvu- ja kannattavuustavoitteita ei tehdyistä toimenpiteistä huolimatta ole saavutettu. Raisio Yhtymän paperikemikaaliliiketoiminnan kasvua on hidastanut muun muassa maailmanlaajuinen paperin kysynnän matalasuhdanne. Yhtymän kannattavuutta ovat heikentäneet muun muassa toiminnan tehostamishankkeiden aiheuttamat kertakulut ja margariinituotannon keskittämisen pitkittyminen.

Raisio Yhtymän hallitus päätti syksyn 2003 aikana arvioida uudelleen vuonna 2001 laadiittua visiota ja strategiaa. Hallitus näki yhtymän myönteisen pitkän aikavälin kehittymisen edellyttävän toiminnan nykyistä selkeämpää keskittymistä. Näin voidaan turvata kaikille yhtymän toimialaryhmille edellytykset kehittyä ja kasvaa.

Välittömänä toimenpiteenä hallitus päätti selvittää konsernin rakennejärjestelyvaihtoehdot mukaan lukien irrottautumisen Raisio Chemicalsista. Myös mahdollisuudet Raisio Chemicalsin pörssilistautumiseen selvitetään. Lopullisten päätösten arvioidaan ajoittuvan vuoden 2004 toiselle tai kolmannelle vuosineljännekselle.

UUDEN STRATEGIAN PERUSPILARIT

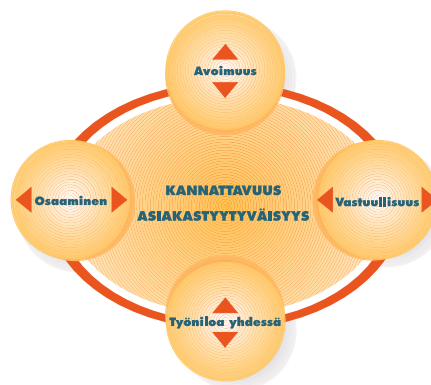
Uuden strategian suunnittelu perustuu hyvinvoinnin erityisosaamiseen, jota Raisiolla on elintarvikkeisiin, niiden ainesosiin ja rehuihin sekä elintarvikediagnostiikkaan liittyen. Hallitus näkee mielenkiintoisia mahdollisuuksia rakennejärjestelyihin Itämeren alueella. Verkostoituminen alan muiden toimijoiden kanssa sekä alueellinen laajeneminen ovat jo käynnissä. Maailmanlaajuisista laajentumista ja nopeaa kasvua haetaan ainesosa- ja diagnostiikkaliiketoimintojen kautta.

Tavoitteena on tiivistää entisestään yhteistyötä RavintoRaision ja Raisio Life Sciencesin välillä. Tämä antaa mahdollisuudet kehittää edelleen ketjua tutkitusti turvallisista ja jäljitettävistä raaka-aineista kuluttajalähtöisiin, maukkaisiin ja terveellisiin tuotteisiin.

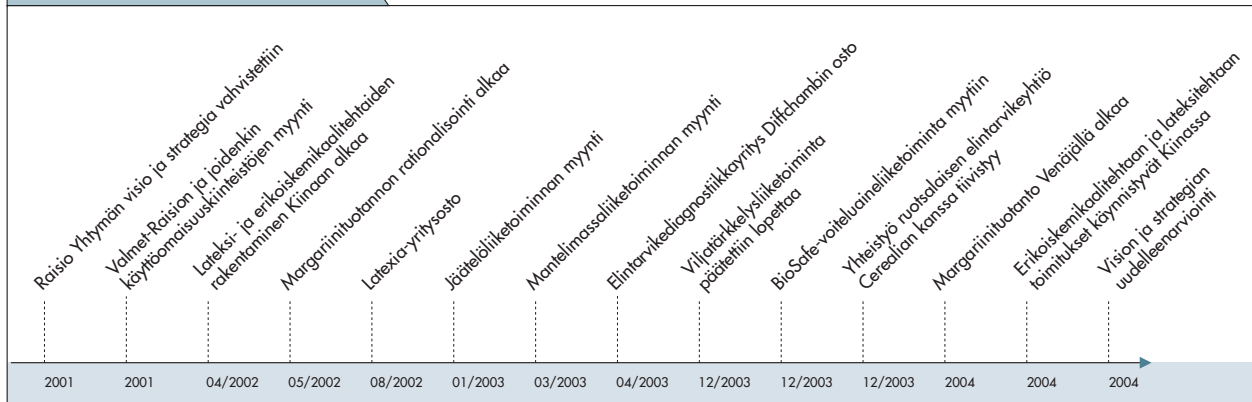

PERUSTAVOITTEET JA ARVOT

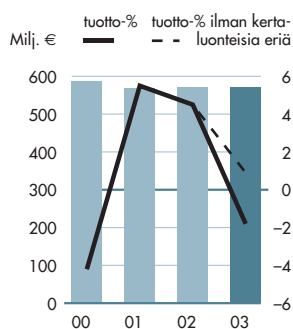
Raisio Yhtymän perustavoitteiksi on määritelty kannattavuus ja asiakasyytyväisyys. Niiden toteutumista tukevat arvot avoimuus, vastuullisuus, osaaminen ja työnilo yhdessä. Prosessin seuraava vaihe on peilata arvoja uuteen visioon ja strategiaan.

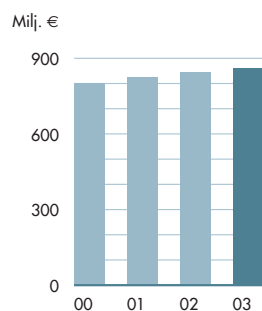
STRATEGISIA ASKELEITA

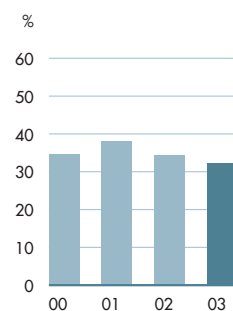
SIOJITTU PÄÄOMA KESKIMÄÄRIN JA SIOJITETUN PÄÄOMAN TUOTTO

LIKEVAIHTO

OMAVARAISUUSASTE

Ympäristö ja sosiaalinen vastuu

- Raisio Yhtymän tavoitteena on vastuullisella ja laadukkaalla toiminnalla taata pitkän aikavälin kannattavuus ja tuottaa lisäarvoa niin omistajille kuin asiakkaille ja muillekin sidosryhmille.
- Raisio on sitoutunut Kansainvälisen kauppakamarin (ICC) kestävän kehityksen ohjeiden noudattamiseen. Lisäksi Raisio Chemicals on mukana kemianteollisuuden Vastuu Huomisesta – Responsible Care -ohjelmassa.
- Raision eettiset periaatteet vahvistettiin syksyllä 2003.
- Osoituksena yhteiskuntavastuullisesta toiminnasta Raision osake on vuoden 2003 aikana valittu Kempenin SRL-indeksiin ja Ethibelin sijoitusrekisteriin eettisenä sijoituskohteena.

YMPÄRISTÖ

Raisio Yhtymä on määritellyt konsernitason ympäristö-, terveys- ja turvallisuuspolitiikan sekä päämäärät. Osana johtamisjärjestelmään toimialaryhmät ja erilliset toimialat asettavat omat tavoitteenensa konsernin politiikan mukaisesti ja päämäärien saavuttamiseksi.

KOHTI YHTEISKUNTAVASTUURAPORTOINTIA

- Ympäristö- ja sosiaalisen vastuun raportointia kehitetään talousraportoinnin rinnalla kohti GRI-periaatteiden mukaisia yhteiskuntavastuuraportointia. Tavoitteena on julkaista näitä periaatteita keskeisiltä osin noudatteleva yhteiskuntavastuuraportti vuonna 2006. Vuosiraportointia laajennetaan sitä mukaa kuin mittareiden ja raportointijärjestelmien rakentamisessa edistytään.
- Vuosikertomukseen sisältyvä ympäristö- ja sosiaalisen vastuun katsaus on tiivistelmä Raisio Yhtymän laajemmassa raportista, joka on julkaistu yhtiön internetsivuilla www.raisiogroup.com. Raisio Chemicals julkaisee lisäksi oman EHS-raporttinsa (ympäristö, terveys ja turvallisuus).

Raisio Yhtymän tavoitteena on ottaa toiminnassaan huomioon niin ympäröivä yhteiskunta kuin toiminnasta mahdollisesti aiheutuvat ympäristövaikutukset. Keskeiset konsernitason ympäristö-, terveys- ja turvallisuuspäämäärät ovat:

- turvallisten, terveellisten ja ympäristöystävällisten tuotteiden kehittäminen sekä valmistaminen luonnonvaroja säästämällä
- toimintaan liittyvien riskien, onnettomuusvaarojen ja niistä mahdollisesti aiheutuvien seurausten ehkäisy
- päästöjen ja jätteiden määrän sekä haitallisuuden vähentäminen ja jätteiden hyötykäytön lisääminen
- turvallisuus-, terveys- ja ympäristöasioihin liittyvän avoimen keskustelun ja vuorovaikutuksen edistäminen asiakkaiden, koko hankintaketjun, viranomaisten, sidosryhmien ja henkilöstön välillä.

Ympäristöjohtaminen

Valtaosa Raisio Yhtymän toimialoista noudattaa ympäristöjohtamisen ISO 14001 -standardia. Vuoden 2003 aikana koko RavintoRaisio-toimialaryhmä sertifioitiin kotimaan ympäristötoimintonsa osalta. Raisio Chemicalsille myönnettiin neljä uutta ympäristöjärjestelmäsertifikaattia. Raisio Life Sciencesin ainesosaliiketoiminnan tavoitteena on vastaava sertifiointivalmius Suomessa vuoden 2004 kuluessa. Yhteensä Raisio Yhtymän toimialoilla on yli neljäkymmentä ISO-ympäristö- ja -laatujohtamisjärjestelmäsertifikaattia.

RAPORTOINNIN KATTAVUUS

- Ympäristöraportointi sisältää niiden tytäryritysten tiedot, joista Raisio Yhtymä kertomusvuonna omisti yli 50 prosenttia ja joissa on tuotantoa. Tytäryhtiö Diffchamb on mukana raportoinnissa hankintahetkestä eli 1.4.2003 alkaen. Vertailuluvut on esitetty kulloisenkin organisaatiotekniikan mukaisena.
- Ympäristöraportointi on rajattu oman liiketoiminnan ympäristö-, terveys- ja turvallisuusnäkökohtiin.
- Raisio Yhtymällä on vain vähäisessä määrin omaa kuljetuspalvelua. Pääosa kuljetuksista hoidetaan yhteistyössä alan palveluyritysten kanssa. Ostettujen kuljetusten ympäristökuormitusta ei ole toistaiseksi arvioitu.
- Sosiaalisen vastuun raportointi kattaa pääosiltaan koko konsernin henkilöstön. Joidenkin tunnuslukujen osalta raportoinnin kehitystyö on kesken ja luvut esitetään vain kotimaan henkilöstön osalta.

Ympäristölainsäädännön noudattaminen

Valtaosa Raisio Yhtymän lupavelvollisista tuotantolaitoksista jätti ympäristölupahakemuksensa vuonna 2003. Finnmyl Oy sai ympäristölupapäätöksen syksyllä 2003. Ympäristöasioihin liittyviä oikeudenkäyntejä ei ole.

Vahingot ja niiden ehkäisy

Raisio Yhtymän Raision toimipisteessä tapahtui vuonna 2003 kolme turvallisuusvahinkoa, joiden seuraukset jäivät kuitenkin melko vähäisiksi.

Raisio Yhtymässä ei ole merkittävää omaa kuljetuskalustoa, joten pääosa kuljetuksista hoidetaan yhteistyössä alan palveluyritysten kanssa. Kuljetusonnettomuuksia tapahtui 6 ja niissä loukkaantui 5 henkilöä. Ympäristövahinkoja kuljetusonnettomuuksista ei aiheutunut. Ostettujen kuljetusten aiheuttamaa ympäristökuormitusta ei ole toistaiseksi arvioitu. Vaarallisten aineiden maakuljetusten kanssa tekemisissä olevat yksiköt ovat nimenneet turvallisuusneuvonantajat. Nimetyt henkilöt ovat suorittaneet pätevyyden edellyttämän kokeen.

Ympäristö- ja turvallisuusinvestoinnit

Ympäristö- ja turvallisuusinvestointeihin käytettiin vuonna 2003 noin 3,2 milj. euroa (6,8 milj. euroa). Merkittävimmät investoinnit suuntautuivat ilmanpäästöjen vähentämiseen. Jätteiden käsittelyn, vesiensuojelun, ilmansuojelun ja työturvallisuuden käyttömenot olivat noin 4,1 milj. euroa (4,5 milj. euroa).

Merkittävä jäteveden esikäsittelylaitoshanke Raisiossa on saanut Euroopan Unionilta 1,2 milj. euroa ympäristörahoitusta. Raision

kaupunki saneeraa omaa jätevedenpuhdistamoaan siten, että Raisio Yhtymän elintarviketeollisuuden hiilipitoista jätevettä hyödynnetään ravinteiden poistamiseen kaupungin puhdistamolla. Raision kaupungin laitos uudistetaan kesään 2004 mennessä, jonka jälkeen Raisio Yhtymä muuttaa oman jätevesien esikäsittelylaitoksensa yhteistyön vaatimusten mukaiseksi. Hankkeen kokonaiskustannukset ovat 7 milj. euroa, josta Raisio Yhtymän osuus on noin 20 prosenttia.

Merkittävät ympäristönäkökohdat ja indikaattorit

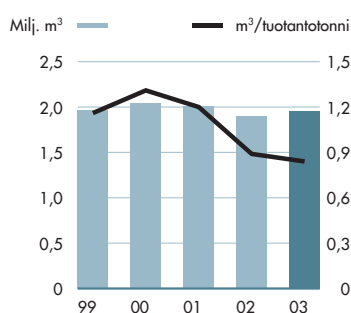
Raisio Yhtymän tuotantotoiminnan aiheuttama ympäristön kuormittuminen on yleensä vähäistä ja paikallista. Tärkeimmät ekotehokkuusindikaattorit ovat energiankulutus ja jätteen muodostuminen.

Raisio Yhtymän prosesseissa käytetään sähkö- ja lämpöenergiaa. Yhtymä ostaa kaiken käyttämänsä sähkön ja suurimman osan käyttämästään lämpöenergiasta. Ostoenergian toimittajan aiheuttamia päästöjä ei ole raportoitu.

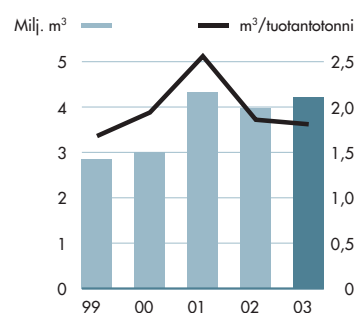
Jätevedet ovat merkittäviä prosessipäästöjä, ja ne puhdistetaan omissa tai yhteistyökumppanien jätevesien puhdistamoissa. Niiden osalta konsernin aiheuttamaa jätevesikuormitusta vesistöön ei voida laskea eikä arvioiminen ole tarkoituksenmukaista. Indikaattorina käytetään ainoastaan jätevesimäärää.

Melu-, haju- ja pölypäästöistä ei ole jatkuvia kvantitatiivisia mittauksia, vaan niitä seurataan pistokokein. Jatkuva indikaattoritietoa ei näin ollen muodostu. Ympäristöhaittoja vähennetään pitkäjänteisellä työllä investointien ja korjausten yhteydessä. Haihtuvien orgaanisten yhdisteiden (VOC) päästömittauksia tehdään säännöllisesti tietyissä laitoksissa ympäristölupaehtojen mukaisesti.

JÄTEVESI

VEDEN KÄYTTÖ

TOIMIALARYHMIEN YMPÄRISTÖKATSAUKSET

Raisio Chemicals

Raisio Chemicalsin laatu- ja EHS-asioissa vuotta 2003 on leimannut vahvasti ISO 9001:2000 -standardin uudistuminen ja tämän myötä järjestelmien muokkaaminen uutta standardia vastaavaksi. Pyrkimyksenä on ollut ISO 9001:2000- ja ISO 14001 -järjestelmien integroiminen. Raisio Chemicalsin neljälle tuotantolaitokselle on myönnetty vuoden 2003 aikana uudet ISO 14001 -ympäristöjärjestelmäsertifikaatit. Järjestelmiä hyödynnetään toiminnan jatkuvaan parantamiseen ja ohjaamiseen ympäristön kannalta kestävämpään suuntaan asiakkaiden erityisvaatimukset huomioon ottaen. Turvallisuusjärjestelmiä ei ole sertifioitu, mutta turvallisuusasiat on toiminnassa vahvasti otettu huomioon.

Tuotekehityksessään Raisio Chemicals ottaa erityisesti huomioon ympäristöystävällisyyden. Tuotteiden kehittämisessä suositaan uusiutuvia, ympäristöä säästäviä raaka-aineita ja prosessivaihtoehtoja. Suuri osa Raisio Chemicalsin tuotteista pohjautuu uusiutuviin luonnonmateriaaleihin ja niiden johdannaisiin. Lähes kaikki tuotteet täyttävät niiden käyttökohteille myönnettävien ympäristömerkkien kemikaalivaatimukset ja ovat hyväksytyjä elintarvikepakkausten valmistukseen. Tuote- ja prosessikehityksessä valitaan mahdollisimman paljon ympäristöä säästäviä vaihtoehtoja ja noudatetaan ns. varovaisuusperiaatetta.

Painotuotteiden elinkaaren ympäristövaikutuksiin kiinnitetään entistä enemmän huomiota. Tavoite pienentää energiankulutusta paperikoneella ja edullisempien prosessien ja raaka-aineiden tarve vaikuttavat paperin painettavuuteen ja sen soveltuvuuteen erilaisiin lopputuotteisiin. Paperin lisäksi myös painolevyjen ja -kumien, painovärien, kostutusvesien ja lisäaineiden ympäristövaatimukset kiristyvät. Raisio Chemicals on jo pitkään tehnyt tuotekehitystyötä muun muassa orgaanisten liuottimien käytön vähentämiseksi painossa niin, että samanaikaisesti voidaan varmistaa paperin painettavuus. Future Printing Center (FPC) -koepainolaitoksessa yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävällä intensiivisellä tuotekehityksellä voidaan vastata painetulle medialle asetettaviin tiukentuviin vaatimuksiin.

Raisio Chemicalsin henkilöstöä kannustettiin läheltä piti -tilanteiden raportointiin. Raportoinnin kehittäminen aloitettiin Safety 24h -projektin (Turvallisuutta kellon ympäri – yhteistyössä) yhteydessä. Hanke on toteutettu Kemianteollisuus ry:n, Kemianliitto ry:n sekä muiden kemian lähialojen järjestöjen kesken. Hankkeella pyrittiin löytämään menettelytapoja, joilla saavutetaan todellisia ja pysyviä parannuksia riskien ehkäisemiseksi työpaikoilla. Safety 24h palattiin Euroopan työturvallisuus- ja työterveysviraston hyvien käytäntöjen kilpailussa.

Raisio Chemicals järjesti Lapuan tehtaillaan lokakuussa 2003 avoimet ovet -tilaisuuden kuntalaisille ja muille sidosryhmilleen. Tilaisuudessa kerrottiin muun muassa tehtaan toiminnasta, siellä käytettävistä kemikaaleista ja toimintatavoista mahdollisessa vaaratilanteessa sekä järjestettiin esittelykierroksia tehtaalle ja sen jätevedenpuhdistamolle. Tapahtuman tavoitteena oli myös lisätä vuoropuhelua paikallisen yhteisön ja tehtaiden välillä.

Tulevista haasteista merkittävimpiä on EU:n komission esittämä ehdotus uudesta kemikaalilainsäädännöstä. Asetusehdotus on etenemässä EU:n parlamentin ja neuvoston käsittelyssä, ja sen arvioidaan astuvan voimaan aikaisintaan vuonna 2006. Raisio Chemicals on osallistunut aktiivisesti eri työryhmissä asetusehdotuksen kommentointiin ja selvittänyt sen vaikutuksia omaan ja asiakkaidensa liiketoimintaan. Raisio Chemicals arvioi tulevana rekisteröimään noin parikymmentä kemikaalia uuden asetuksen seurauksena, ja muutama aine tulee uuden lainsäädännön lupamenettelyn piiriin. Suurimmat haasteet lainsäädännön toimeenpanossa ovat rekisteröintiin ja muihin veloitteisiin liittyvässä kommunikoinnissa säädösten edellyttämien menettelyineen ja yrityksen tietojärjestelmien uusimisessa. Kaikkiaan asetuksen toimeenpano aiheuttaa Raisio Chemicalsille usean miljoonan euron ylimääräiset kustannukset.

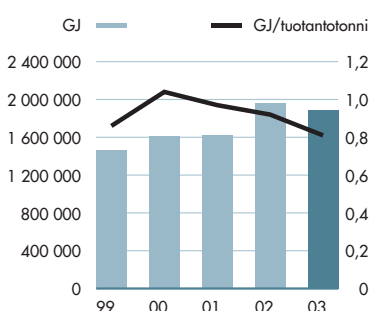
Raisio Chemicalsin laatu- ja ympäristötavoitteet 2004 ovat asiakaspalautteen systemaattinen seuranta yhtenäisen asiakaspalauteprosessin käyttöönoton myötä, Balanced Scorecard -työkalun täydentäminen ja käyttöönotto intranetissä, alempi tapaturmatarve kuin vuonna 2003, tähtäimenä tapaturmien nollassa, henkilöstön jatkuva ympäristötietoisuuden lisääminen kouluttamalla, World Class Manufacturing -indikaattorien ja raporttien kiteyttäminen ja optimointi, kuljetusliikkeiden kouluttaminen, maailmanlaajuisten laatu- ja EHS-ohjeistuksen ja auditointien kehittäminen sekä Raisio Chemicalsin ylimmän johdon turvallisuuskierroksen toteuttaminen jokaisella tuotantopaikalla kerran vuodessa.

RavintoRaisio

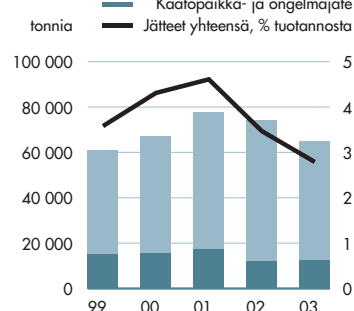
RavintoRaision kotimaan toiminnot saatiin vuoden 2003 aikana aukottomasti sertifioitujen ympäristö- ja laatu- ja ympäristöjärjestelmien piiriin mylly-, margariini- ja ruokaperunaliiketoimintojen rakennettua yhteisesti ISO 14001 -ympäristöjärjestelmän. Samalla ISO 9001 laajentui käsittämään myös perunaliiketoiminnan. Rehu- ja mallas-toimialoilla järjestelmät ovat olleet kattavat jo aiemmin.

Järjestelmiä apuna käyttäen kukin toimiala asettaa ympäristö- ja laatuavoitteita jatkuvan parantamisen periaatteen mukaisesti. Vuonna 2003 alettiin asettaa ja seurata entistä laajemmin myös terveyden ja turvallisuuden kuuluvia tavoitteita.

LÄMMÖN KÄYTTÖ

JÄTTEET

Vuoden 2003 merkittäviin ympäristöhankkeisiin kuului RavintoRaisiossa tuotantolaitoskohtaisten ympäristölupahakemusten jättäminen viranomaisille. Useimmilta RavintoRaision tuotantolaitoksilta ei ole tähän mennessä edellytetty ympäristönsuojelun erityislakien mukaisia lupavelvoitteita, koska tuotanto aiheuttaa pääsääntöisesti varsin vähän ilmasto- tai vesistö päästöjä. Uuden lainsäädännön mukainen ympäristövaikutusten kokonaisharkintaan (IPPC) perustuva lupa tarvitaan kuitenkin jatkossa useimmille RavintoRaision tuotantolaitoksille.

Uusiutuvia raaka-ainelähteitä käyttävän RavintoRaision ympäristölle aiheuttama kuormitus on yleisesti ottaen vähäistä ja paikallista. Peltoperäinen raaka-aine käytetään lähes poikkeuksetta hyödyksi kokonaan, ja syntyvät jätevirrat ovat huomattavan pieniä. Prosessit sekä ympäristötekniikka valitaan parhaan käytettävissä olevan tekniikan (BAT) periaatteen mukaisesti.

Elintarvike- ja mallasteollisuuden ympäristövaikutuksia ovat energian käyttö prosesseissa ja kuljetuksissa sekä jossain määrin myös pakkaus- ja muut jätteet. Myös veden käytöllä ja jätevesillä on myllyteollisuutta lukuun ottamatta huomattava merkitys.

Rehuteollisuuden tärkein ympäristönäkökohta on kotieläinten lannan kautta tapahtuva ravinnekuormitus. Rehujen optimoitu ravinnekoostumus ja hyvä hyötysuhde pienentävät päästöjä tuotettua rehu- ja elintarvikekiloa kohti.

Tärkeimpien raaka-aineiden – viljan ja öljykasvien – hankinnassa merkittävimmät ympäristövaikutukset liittyvät viljelypanosten käyttöön alkutuotannossa sekä kuljetuksiin. Laatujuvä®-järjestelmä huomioi myös ympäristönäkökohdat osana hankintatoimintaa ja laadunohjausta. Ulkopuolisten toimittajien arviointia ja raaka-aineen jäljitettävyyttä on kautta hankintaketjun parannettu.

Vuonna 2003 valmistui monivuotinen VTT:n ja MTT:n koordinoima laaja Foodchain-tutkimusprojekti. Tutkimuksessa selvitettiin eri muutujien vaikutuksia elintarviketuotteiden koko elinkaaren ympäristövaikutuksiin. Projektissa on kolme osiota eli vilja-, juusto- ja perunatuotteet. Raisio Yhtymä on mukana kaikissa. Viljatuoteosiossa tutkittavana elinkaarit tuotteena oli Elovenga-kaurahiutale. Teollisen jalostuksen osuus sen ympäristövaikutuksista oli yllättävän pieni verrattuna alkutuotantoon ja tuotteen jatkokäsittelyyn kotona. Ympäristövaikutusta pienensi omalta osaltaan myös RavintoRaision Nokian tuotantolaitoksen siirtyminen käyttämään höyryntuotannossa polttoöljyn sijasta bio- sekä maakaasua.

Muuntogeenittömän soijan hankintalähteet ovat entistä rajoitetumpia, ja tämä on aiheuttanut lisäystä kasviöljytehtaan heksaanikulutuksessa. Ongelman ratkaisemiseksi on vuoden 2003 aikana kehitetty uusia prosessitapoja ja investoitu uuteen absorptiolaitteistoon.

Syyskuussa 2003 julkaistiin pitkään valmistelussa olleet EU:n uudet asetukset muuntogeenisten tuotteiden hyväksymismenettelystä, merkinnöistä ja jäljitettävyydestä. Uuden laajemman ja tarkemman lainsäädännön johdosta kuluttajien odotetaan muuttavan suhtautumistaan geenitekniikkaan myönteisemmäksi Euroopassa. Myös rehuraaka-aineet, kuten soijarouhe, tulevat merkintävelvollisuuden sekä virallisen valvonnan piiriin.

Raisio Yhtymä pidättyi edelleen vuonna 2003 muuntogeenisten raaka-aineiden käytöstä tuotteissaan. Myös hankinnoissa vuodelle 2004 päätettiin toistaiseksi pysyä perinteisessä, muuntogeenittömässä soijassa. Uusien EU-säädösten lopullisesta soveltamistulkinnasta riippuen saattavat kuitenkin jotkin rehutoimialan käytämät mikrobien avulla valmistetut lisäaineet tulla jatkossa luokitelluiksi muuntogeenisiksi. Tämä koskee lähinnä entsyymejä, vitamiineja ja aminohappoja.

RavintoRaision haasteena jatkossa on terveys- ja turvallisuustavoitteiden sekä -toimenpiteiden sisällyttäminen entistä kiinteämmin osaksi johtamisjärjestelmiä ja käytännön toimintaa.

Konkreettisia esimerkkeinä käynnissä olevista ympäristötoimenpiteistä mainittakoon mallasohran puhdistuksen tehostaminen ennen liotusta jäteveden kiintoaineen vähentämiseksi, Raision margariintehtaan jäteveden rasvaerotuksen parantamisprojekti, fosforipitoisuuksien alentaminen kivennäisrehuissa sekä hanke perunan linkolietteen hyödyntämiseksi biopoltoaineen sideaineena.

Raisio Life Sciences

Raisio Life Sciences -toimialaryhmään kuuluvat Raisio Benecol ja Raisio Staest sertifioivat laadunhallintajärjestelmänsä ISO 9001:2000 mukaisesti. Raisio Staest US:n järjestelmän sertifiointi tapahtui alkuvuonna 2004. Ympäristöasioiden hallintajärjestelmän ISO 14001 kehitystyötä jatketaan, ja tavoitteena on saavuttaa järjestelmän sertifiointivalmius vuoden 2004 loppuun mennessä. Keväällä 2003 hankitun elintarvikediagnostiikkayritys Diffchambin toimipisteissä saatettiin loppuun laadunhallintajärjestelmien päivittäminen ja sertifiointi ISO 9001:2000 vastaaviksi. Diffchambin ympäristöraportoinnin integrointi on vielä kesken.

Sidosryhmäyhteistyössä uutena toimintamuotona vuonna 2003 toteutettiin laboratorioyön turvallisuusriskien kartoitusta yhdessä Turun aluetyöterveyslaitoksen kanssa.

Vuoden 2003 kuluessa merkittävä osa Raisio Life Sciencesin ainesosaliiketoiminnan henkilöstöstä Suomessa sai hygieniasaamistodistukset. Tuotannon automaatiojärjestelmä uusittiin Raisiossa.

Ainesosaliiketoiminnan tutkimus- ja kehitystoiminta on verkottunut kotimaisten ja kansainvälisten tutkimusryhmien kesken. Raisio Benecol osallistuu sekä julkisiin tutkimushankkeisiin että koordinoi omia yhteistutkimushankkeita. Tutkimushankkeiden tavoitteena on muun muassa selvittää Raisio Yhtymän prosesseissa syntyvien sivujakeiden nykyistä tehokkaampaa hyötykäyttöä. Prosessikehityksessä selvitetään tuotannon jätteeksi toimitettavien sivujakeiden hyötykäyttömahdollisuuksia.

Raisio Yhtymän hallituksen vahvistaman ympäristöpolitiikan mukaisesti Raisio Life Sciences -toimialaryhmä on sitoutunut pitämään ympäristö-, terveys- ja turvallisuusnäkökohdat toiminnan lähtökohdina. Keskeisenä tavoitteena on tapaturmien ehkäisy, raaka-aineiden käytön tehostaminen sekä jätteiden määrän vähentäminen.

Vuoden 2004 konkreettisenä tavoitteena on vähentää tuotannon kuormitusta jätevedeen 20 prosentilla suhteutettuna tuotantomäärään. Toisena olennaisena tavoitteena on henkilöstön osallistuminen työturvallisuuskoulutukseen ja siihen liittyvän testin läpäiseminen työturvallisuuskortin saamiseksi.

SOSIAALINEN VASTUU

- Ammattitaitoinen, osaava, motivoitunut ja tavoitteisiin sitoutunut henkilöstö on keskeinen edellytys Raisio Yhtymän vision ja strategisten tavoitteiden toteutumiselle.
- Vuosi 2003 oli henkilöstön kannalta raskas, koska konsernin tuloskehityksen heikkenemisen vuoksi työpaikkoja jouduttiin vähentämään taloudellisista ja tuotannollisista syistä sekä kotimaassa että muualla Euroopassa ja Amerikassa.
- Henkilöstön määrä 31.12.2003 oli 2 735 henkilöä (2 767), joista ulkomailla työskenteli 45 prosenttia (45 %).

Eettiset periaatteet

Raisio Yhtymän toiminnan eettiset periaatteet on kirjattu yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, jonka yhtymän hallitus vahvisti loppuvuonna 2003. Periaatteiden pohjana ovat konsernin yhteisesti sovitut arvot osaaminen, vastuullisuus, avoimuus sekä työn ilo yhdessä. Periaatteet käsittelevät muun muassa ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa, liiketoiminnan eettisyyttä sekä yhteisöllisyyttä.

Henkilöstön määrä

Vuonna 2003 henkilöstön määrää kasvatti diagnostiikkayritys Diffchambin osto ja Raisio Chemicalsin toiminnan laajeneminen Aasiassa. Siitä vähensivät muun muassa Ruotsin margariinitoimintojen lopettaminen ja jäätelöliiketoiminnan myyminen Åhus Glass AB:lle sekä läpiviedyt toiminnan tehostamisohjelmat.

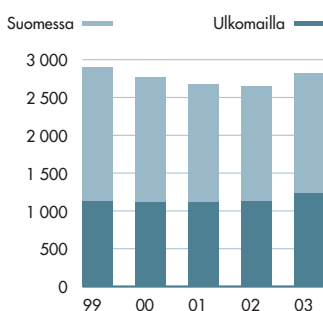
Raisio Chemicalsin taloudelliset paineet ja toimialan kiristynyt kilpailutilanne johtivat vuoden 2003 ensimmäisellä vuosipuoliskolla toimintatapojen kriittiseen tarkasteluun, jonka seurauksena organisaatiota muutettiin ja noin 90 työpaikkaa jouduttiin vähentämään kotimaassa, muualla Euroopassa ja Amerikassa. Myös konsernihallinnosta väheni vuoden 2003 alussa 26 työpaikkaa osana hallinnon tehostamisohjelmaa.

RavintoRaisio kävi läpi laajan tehostamisohjelman, johon sisältyi kokonaisvaltainen organisaatiomuutos, päällekkäisten toimintojen karsiminen, resurssien suuntaaminen asiakastarpeiden mukaisesti sekä tuoterationalisointi. Lisäksi päätettiin viljätärkkelyliiketoiminnan lopettamisesta. RavintoRaision tehostamisohjelman kautta vähenee Suomesta vuonna 2004 yhteensä 117 työpaikkaa.

Henkilöstövähennyksistä osa on pystytty toteuttamaan konsernin sisäisiin tehtäväsiirtoihin, luonnollisen poistuman ja eläkejärjestelyjen kautta. Tiettyjä toimenpiteitä järjestettiin uudelleensijoittumisen ja muutoksen kohtaamisen tueksi.

HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ

vuoden aikana keskimäärin

Osaamisen johtaminen

Henkilöstövoimavaroja johdettaessa tarkastellaan työntekijöiden osaamista ja kehitystavoitteita, organisaatiota ja johtamista. Strategisten ja budjetoitujen tavoitteiden toteutumista tuetaan osaamisen kehittämisen keinoin. Kehittämisen keinoja ovat muun muassa työnkierto, perehdyttäminen, koulutus ja verkostoihin osallistuminen sekä kokemusten jakaminen. Henkilökohtaisista tavoitteista ja osaamisen kehittämisen keinoista sovitaan yksittäisen esimiehen ja työntekijän välisissä kehityskeskusteluissa.

Osaamisen kehittämisessä panostettiin vuonna 2003 ammatillisen koulutuksen ja sisäisen toiminnan kehittämisen lisäksi muun muassa liiketalouden ja johtamisen osaamiseen, kieli- ja tietotekniikka-koulutukseen sekä laatu- ja ympäristöasioihin.

Raisio Chemicalsin kansainväliseen keskiöjohdon koulutusohjelmaan osallistui vuonna 2003 noin 20 henkilöä yhdeksästä eri maasta. Valmennus on järjestetty keskimäärin joka toinen vuosi, ja siihen on osallistunut yhteensä noin 80 Raisio Chemicalsin johto- ja esimiestehtävissä toimivaa henkilöä.

Syksyllä 2002 käynnistetyn Johtava Raisio -esimieskoulutuksen ensimmäinen ryhmä sai opintonsa päätökseen keväällä 2003, ja palautteiden perusteella ohjelmaa kehitettiin edelleen. Uusi 20 esimiehen ja asiantuntijan ryhmä aloitti opinnot tavoitteenaan muun muassa vision, arvojen ja strategian jalkauttaminen, liiketaloudellisen osaamisen lisääminen sekä henkilökohtaisten taitojen, sisäisen verkottumisen ja sitä kautta esimiestyön kehittäminen.

RavintoRaisiossa ja Raisio Life Sciencesissa panostettiin vuonna 2003 voimakkaasti hygieniakoulutukseen. Hygieniaoasaamistodistuksen, joka vaatii hyväksytysti suoritettua tenttiä, on saanut jo noin 800 raisiolaista.

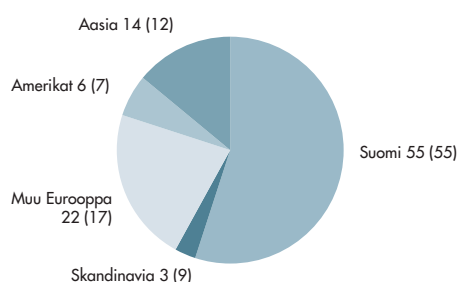
Raisio Chemicalsissa noin 50 asiakastehtaiden tuotannossa työskentelevää henkilöä osallistui syksyllä 2003 työturvallisuuskoulutukseen, jonka tavoitteena on suorittaa valtakunnallinen työturvallisuuskortti. Vuoden 2004 aikana käytäntö laajennetaan koskemaan koko Raisio Yhtymää.

Kriisiviestintäkoulutusta järjestettiin Raisiossa, Anjalankoskella, Nokialla, Lapualla ja Vihannissa. Koulutuksessa annettiin eväitä kriisin hallintaan ja viestintävalmiuksia erityyppisiin kriisitilanteisiin. Koulutuksiin osallistui kaikkiaan noin 60 henkilöä.

Työhyvinvointi ja -turvallisuus

Työhyvinvoinnin kehittämistä on kaikki toiminta, joka liittyy yksittäisen työntekijän terveyteen, hyvinvointiin, osaamiseen, työyhteisöön sekä työhön ja työolosuhteisiin.

maantieteellisten alueiden mukaan
31.12.2003 (31.12.2002)

Tyky-toiminnalla eli työkykyä ylläpitävällä toiminnalla on pitkät perinteet Raisio Yhtymän Suomen yksiköissä. Pitkäjänteisellä työllä pyritään lisäämään työmotivaatiota, hyödyntämään systemaattisesti yrityksen sisäistä osaamista ja vähentämään sairauspoissaoloja sekä ehkäisemään ennen aikaista eläkkeelle siirtymistä. Keinoina käytetään muun muassa työyhteisökoulutusta, tuettua vapaa-ajan toimintaa, terveyteen liittyviä palveluja ja kuntoutusta sekä kyselyä ja työyhteisöarviointia.

Lisäksi Raisio Yhtymän Suomen yksiköiden käyttöön on luotu henkilöstöpoliittinen tasa-arvosuunnitelma. Suunnitelmassa määritellään toimenpiteet, joilla estetään sukupuoleen perustuva syrjintä, edistetään naisten ja miesten välistä tasa-arvoa, parannetaan työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista sekä estetään sukupuolista häirintää ja ahdistelua. Tasa-arvon toteutumisen nykytila kartoitettiin henkilökunnan keskuudessa tehdyllä tutkimuksella, jonka pohjalta konsernin tasa-arvosuunnitelmaan kirjattiin tavoitteet ja toimenpiteet havaittujen epäkohtien poistamiseksi. Suunnitelman toteutumista seurataan vuosittain ja sitä kehitetään jatkossa myös kattamaan kansainvälisiä toimintoja.

Henkilöstöä koulutetaan ja opastetaan työterveys- ja turvallisuusasioissa säännöllisesti. Turvallisuusindikaattorina käytetään tapaturmatiheyttä. Konsernista esitetty tapaturmatunnusluku sisältää yli kolmen päivän sairauspoissaoloon johtaneet tapaturmat. Siihen eivät sisälly kodin ja työpaikan välillä sattuneet tapaturmat, kuolemantapaukset ja invaliditeetit. Vuonna 2003 kirjattiin 84 tapaturmaa (61), joista aiheutuneiden poissaolojen määrä kuitenkin väheni vertailuvuoteen nähden.

Raisio Yhtymässä aloitetoiminnan tavoitteeksi on asetettu liiketoiminnan kehittämiseen tai työolojen parantamiseen tähtävien ehdotusten määrän lisääminen. Toiminnan vauhdittamiseksi järjestettiin keväällä 2003 aloitekilpailu yhteistyössä henkilöstöhallinnon ja aloitetoimikunnan kanssa. Aloitteita tehtiin kilpailuajana erittäin aktiivisesti. Työturvallisuuden ja työolojen kehittämiseen tähtävien aloitteiden määrä oli huomattava.

Palkitsemisen periaatteet

Raisio Yhtymän periaatteena on tarjota sekä maittain että toimialoitteilla kilpailukykyistä kompensatiota henkilöstölleen. Palkkaus- ja kannustinjärjestelmiä sekä sosiaalisia ja muita etuuksia arvioidaan säännöllisesti. Tavoitteena on ylläpitää ja kehittää ma- ja toimialakohtaisesti oikeudenmukaisia, motivoivia ja hyvästä suorituksesta palkitsevia järjestelmiä. Raisio Yhtymä seuraa säännöllisesti markkinapalkkoja oman kilpailukykyyn ylläpitämiseksi.

Yhteisöllisyys

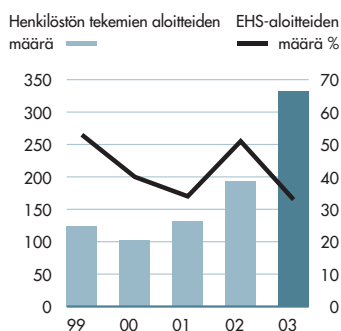
Raisio Yhtymän eettisten periaatteiden mukaan yhtiö tekee paikallista ja konsernitasaista yhteistyötä eri toimijoiden kuten tiedeyhteisöjen, koululaitoksen, korkeakoulujen, liikunta- ja kulttuurijärjestöjen sekä terveydenhuollon kanssa. Esimerkkeinä mainittakoon Raisio Yhtymän tuen jatkuminen Unicefin Maailman Tytöt kouluun -kampanjalle sekä Raisio Polska Foodsin ja Benecol-tuotteiden osallistuminen Puolan kansanterveysprojektiin. Raisio Yhtymän tutkimussäätiö tukee tieteellistä tutkimustyötä vuosittaisilla apurahoilla.

Jatkuva vuorovaikutus viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen kanssa mahdollistaa osaltaan hyvät yhteydet ympäröivään yhteiskuntaan. Eri sidosryhmien kuuleminen ja tarpeiden huomioon ottaminen on kaikille raisiolaisille tärkeää. Raisio Yhtymän eri tehdasalueilla järjestetään ympäristön asukkaille tutustumismahdollisuuksia ja tiedotustilaisuuksia. Raisio Yhtymä kannustaa yksiköitään ja henkilöstöään osallistumaan aktiivisesti paikallisen yhteisön hyväksi tapahtuvaan toimintaan.

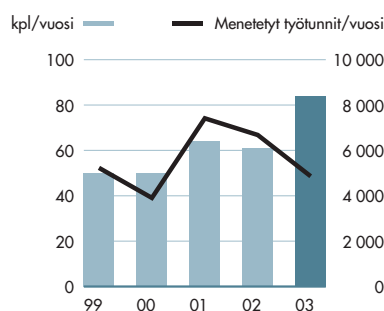
Vuoden 2004 haasteet

Raisio Yhtymä on strategisessa muutosvaiheessa. Muutokset tuovat usein mukanaan epävarmuuden tunteen tulevaisuuden suhteen. Vuoden 2004 henkilöstöstrategiset painopistealueet ovat esimiesalaistyöskentelyn ja yhteistoiminnan parantaminen sekä työhyvinvoinnin edelleen kehittäminen.

ALOITTEET

TAPATURMAT

Raisio Yhtymän toimialaryhmät

Raisio Yhtymään kuuluu kolme toimialaryhmää: Raisio Chemicals, RavintoRaisio ja Raisio Life Sciences. Raisio Yhtymä on käynnistänyt rakennejärjestelyselvitykset, joiden tavoitteena on toiminnan nykyistä selvempi keskittyminen hyvinvoinnin erityisosaamiseen. Lopullisten päätösten arvioidaan ajoittuvan toiselle tai kolmannelle vuosineljännekselle 2004.

Raisio Chemicals palvelee maailmanlaajuisia paperiteollisuutta funktionaalisilla paperikemikaaleilla ja kemikaalikonsepteilla. Raisio Chemicals keskittyy erityisesti funktionaalsiin paperikemikaaleihin, joilla voidaan parantaa paperin ja kartongin laatua ja ominaisuuksia. Tuotevalikoimaan kuuluvat paperin pölyllästyksen käyttävät lateksisideaineet, erikoiskemikaalit ja tärkkelysideaineet. Erikoiskemikaaleja ovat muun muassa musteenpoistokemikaalit, hydrofobiliimat ja erikoispolymeerit.

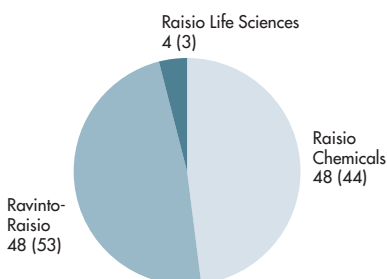
RavintoRaisioon kuuluvat elintarvike-, rehu- ja mallastoimialat. Vehnätärkkelystä valmistavan viljatärkkelysliiketoiminnan toiminta loppuu syksyllä 2004. RavintoRaision toiminta keskittyy pääasiassa Itämeren alueelle, erityisesti Suomeen, Puolaan ja Venäjälle.

Toimialaryhmä valmistaa ja markkinoi:

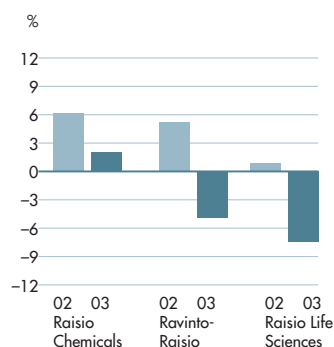
- vilja- ja kasviöljypohjaisia elintarvikkeita ja perunajalosteita
- pitkälle jalostettuja, kypsennettyjä rehuseoksia tuotantoeläimille sekä erikoisrehuja kaloille ja turkiseläimille
- panimomaltaita kotimaahan ja vientiin.

Raisio Life Sciences -toimialaryhmän päätuote on kolesterolia alentava Benecol-ainesosa eli stanoliesteri. Stanoliesteriä käytetään useissa erilaisissa elintarvikkeissa, muun muassa margariinissa, jogurteissa, maidossa ja välipalapatukoissa. Stanoliesteriä sisältäviä elintarvikkeita myydään lähes 20 maassa. Toimialaryhmän toinen tukijalka on elintarvikediagnostiikka, joka keskittyy elintarvikkeiden ja rehujen laadun ja turvallisuuden seuraamiseen tarvittaviin analyttisiin järjestelmiin, diagnoosilaitteisiin ja reagensseihin.

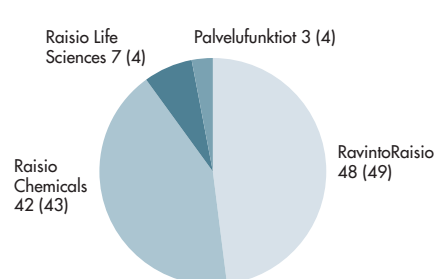
TOIMIALARYHMIEN LIIKEVAIHTO
%-osuus konsernin kokonaisliikevaihdosta 2003 (2002)

SIJOTETUN PÄÄOMAN TUOTTO
(sisäisen laskennan mukaan)

HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ
%-osuus toimialaryhmittäin 31.12.2003 (31.12.2002)

Raisio Chemicals

- Raisio Chemicals palvelee maailmanlaajuisia paperiteollisuutta funktionaalisilla paperikemikaaleilla ja kemikaalikonsepteilla sekä asiakasrajapintaan suunnatulla tutkimus- ja kehitystoiminnalla.
- Päätuotteita ovat lateksit, erikoiskemikaalit ja tärkkelykset.
- Keskeinen kasvualue on Euroopan lisäksi Aasia ja siellä erityisesti Kiina.
- Raisio Chemicals käynnisti keväällä 2003 toiminnan tehostamisohjelman, jolla tavoitellaan 15 miljoonan euron kustannussäästöjä. Ohjelman seurauksena vähennetään maailmanlaajuisesti noin 100 työpaikkaa. Täysimääräisinä kustannussäästöjen arvioidaan toteutuvan vuonna 2004.
- Liikevaihto vuonna 2003 oli 422,3 miljoonaa euroa (370,1 milj. euroa vuonna 2002). Liikevoitto oli 1,9 miljoonaa euroa (10,7 milj. euroa) ja liikevoitto ilman kertaluonteisia eriä 10,5 miljoonaa euroa (8,9 milj. euroa).
- Sijoitettu pääoma oli 234,8 miljoonaa euroa (240,7 milj. euroa) ja sijoitetun pääoman tuotto (ROI) 2,0 prosenttia (6,2 %). Ilman kertaluonteisia eriä sijoitetun pääoman tuotto oli 5,6 prosenttia.
- Raisio Chemicalsin palveluksessa 31.12.2003 oli 1 151 henkilöä (1 194 henkilöä).

VISIO JA STRATEGIA

Raisio Chemicals on johtava paperikemikaaliyhtiö, joka panostaa erityisesti tutkimukseen ja teknologiaan. Yhtiöllä on merkittävä markkina-asema Euroopassa ja se laajenee parhaillaan nopeasti kasvaville Kiinan markkinoille.

Raisio Yhtymä on käynnistänyt rakennejärjestelyselvitykset, joiden tavoitteena on toiminnan nykyistä selvempi keskittyminen. Selvitykset sisältävät myös mahdollisen irrotautumisen Raisio Chemicalsista. Mahdollinen rakennejärjestely loisi mahdollisuudet Raisio Chemicalsin kasvulle ja edelleen kansainvälistymiselle.

MARKKINATILANNE

Maailmantalouden piristyminen on alkuvuoden 2003 kriisien jälkeen selvästi havaittavissa. Paperin kulutus maailmassa seuraa yleistä talouskehitystä, ja kulutuksen arvioidaan kasvaneen 2–3 prosenttia vuoden aikana. Kulutuksen kasvu oli suurinta Aasiassa ja itäisessä Euroopassa.

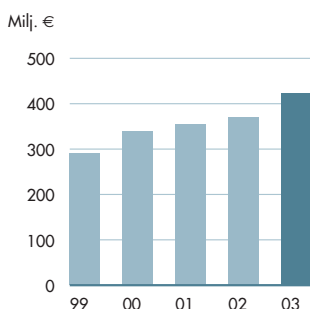
Paperin tuotantomäärät kasvoivat Länsi-Euroopassa kuitenkin merkittävästi vahvan vientikehityksen johdosta. Graafisten paperien valmistus kasvoi yli 4 prosenttia ja niiden joukossa päällystettyjen paperien valmistus noin 7 prosenttia. Raisio Chemicalsin tärkeimmät kasvualueet ovatkin nimenomaan Länsi-Euroopassa ja Aasian nopeimmin kasvavilla markkinoilla, erityisesti Kiinassa.

Erityisesti lateksiliiketoiminnalle merkittävän päällystetyn paperin tuotannon kasvu, uudet laadullisesti entistä kilpailukykyisemmät tuotepäryt sekä Latexia-kokonaisuuden onnistunut integroiminen Raisio Chemicalsiin kasvatti lateksisideaineiden myyntiä ja paransi tuloskehitystä merkittävästi.

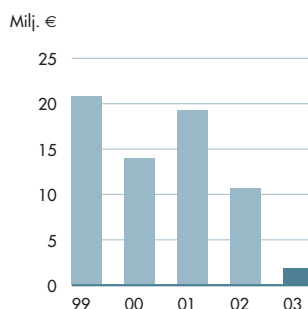
Erikoiskemikaalien myynti Pohjois-Amerikan ja Euroopan markkinoilla pysyi edellisen vuoden tasolla, mutta kasvoi merkittävästi Aasiassa. Leimallista alalle on toimijoiden suuri määrä ja hajanaisuus, mikä korostaa konsolidoinnin ja tehostamisen välttämättömyyttä.

Keski- ja Etelä-Euroopan poikkeukselliset helteet ja kuivuus pienensivät vilja- ja perunasatoja ja nostivat tärkkelyssideaineiden raaka-

LIKEVAIHTO

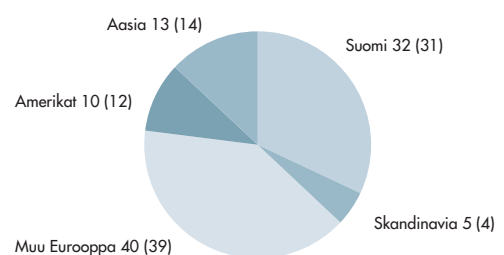

LIKEVOITTO

LIKEVAIHDON JAKAUMA MAANTIETEELLISESTI

%-osuus Raisio Chemicalsin kokonaisliikevaihdosta vuonna 2003 (2002)

ainehintoja merkittävästi. Suomessa aikaiset hallayöt lyhensivät tärkkelysperunan kasvukautta ja johtivat noin 20 prosenttia edellisvuotta pienempään perunatärkkelyksen valmistukseen. Tärkkelyksen hintoihin kohdistuu tästä syystä merkittäviä nostopaineita vuonna 2004.

YDINOSAAMINEN

Raisio Chemicalsin vahvuutena on strategisesti tärkeä asema osana maailman johtavaa metsäklusteria eli suomalaisen metsäteollisuuden ja -talouden ympärille vuosikymmenien kuluessa muodostunutta keskittymää. Metsäklusteriin kuuluvat kemikaalivalmistajien lisäksi muun muassa metsäteollisuus, laitevalmistajat, raaka-ainetoimittajat, graafinen teollisuus ja alan tutkimuslaitokset ja korkeakoulut. Tutkimukseen ja kehitykseen suomalainen metsäklusteri käyttää noin 250 miljoonaa euroa vuodessa. Metsäklusterin osuus on noin 10 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta ja noin 40 prosenttia nettovientituloista. Neljän Euroopan suurimman ja kymmenen maailman suurimman metsäteollisuusyhtiön joukossa on kolme suomalaista yritystä liikevaihdolla mitattuna.

Raisio Chemicalsin oman arvion mukaan se on funktionaalisten kemikaalien segmentissä kolmanneksi suurin maailmanlaajuisesti. Yrityksen vahvuutena on kokonaisvaltainen ja syvälinen paperikemian tuntemus ja osaaminen, jota asema osana suomalaista metsäklusteria tukee.

Raisio Chemicalsin korkealaatuiset tutkimus- ja tuotekehitysresurssit ovat yhdessä asiakkaiden kanssa tehtävän yhteistyön perusta. Tutkimus- ja tuotekehitysresurssit keskittyvät Raision tehdasalueelle, jossa sijaitsevat muun muassa tutkimuskeskus R & D Center, koe-päällystyslaitos Coating Technology Center, paperiteknologiaskeskus Paper Technology Center sekä uusimpana vuoden 2004 alussa toimintansa aloittanut koepainolaitos Future Printing Center (FPC). Yhdessä nämä tutkimuskeskukset muodostavat ainutlaatuisen paperin testaus- ja kehityspalvelun, joka kattaa paperinvalmistuksen vaiheet pohjapaperista valmiiseen painettuun ja jälkikäsitelyyn painotuotteeseen. Kehityskeskukset mahdollistavat entistä monipuolisemman yhteistyön asiakkaiden kanssa paperikemikaalien kehittämisessä.

Lisäksi Raisio Chemicalsilla on polymeerisynteesitutkimukseen keskittynyt tutkimuskeskus Ranskassa ja teknisen tuen keskuksia Iso-Britanniassa, Kanadassa ja Etelä-Koreassa. Raisio Chemicals on myös osakkaana materiaalien pintatutkimuskeskuksessa, Top Analytica Oy:ssä, joka sijaitsee Turku Science Parkissa. Myös muiden alan tutkimuslaitosten sekä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä.

Raisio Chemicals on keskittänyt investointinsa kasvavalle, paperin tuotannon kannalta tärkeälle Jiangsun alueelle Kiinaan. Tuotantokapasiteetiltaan 100 000 tonnin lateksitehdas valmistuu Zhenjiangin alueelle vuoden 2004 alkupuolella. Samaan aikaan myös Raision valmistamien erikoiskemikaalien tuotantokapasiteetti Kiinassa kasvaa, kun erikoiskemikaaleja valmistava tehdas käynnistyy Suzhoun alueella.

MUUTOKSET TOIMINTAYMPÄRISTÖSSÄ

EU:n komissio antoi lokakuussa 2003 neuvoston ja parlamentin käsittelyyn ehdotuksensa REACH-asetukseksi. Kysymyksessä on laaja uudistus EU:n kemikaalilainsäädäntöön. Teollisuuden vakava huoli on uuden lainsäädännön toimimattomuus ja kohtuuttomuus ennen kaikkea verrattuna odotettavissa oleviin hyötyihin. Alkuperäisten poliittisten tavoitteiden tärkeydestä kaikki ovat yksimielisiä. Tämänhetkisten arvioiden mukaan asetukset astuisi voimaan vuonna 2006. Yhdessä lokakuussa 2003 julkaistun ja voimaan tulleen päästäkauppadirektiivin kanssa nämä EU:n yksipuolisesti toimeenpanemat järjestelmät koetaan uhkana teollisuuden kilpailukyvyille.

Paperiteollisuuden keskittyminen on edennyt pitkälle. Esimerkiksi päällystettyjen paperien segmentissä viisi suurinta yritystä omistaa noin 40 prosenttia maailman kokonaiskapasiteetista. Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa keskittyminen on edennyt vielä pidemmälle, sillä siellä viidellä suurimmalla yrityksellä on hallussaan yli 70 prosenttia kapasiteetista. Tästä huolimatta on odotettavissa, että keskittyminen jatkuu etenkin globaalilla tasolla.

Paperikemikaalivalmistajien kohdalla vastaavanlaista keskittymistä on tapahtunut ainoastaan lateksiliiketoiminnan alueella. Keskittymisen tarvetta on erityisesti hajanaisessa erikoiskemikaalisegmentissä ja on odotettavissa, että vuosi 2004 tulee tässä suhteessa olemaan vilkas.

TOIMIALAT

Lateksisideaineet

Lateksisideaineita käytetään paperin ja kartongin päällystykseen parantamaan paperin ulkonäköä, painojälkeä ja luettavuutta. Lateksien raaka-aineina käytetään petrokemian tuotteita, kuten styreeniä, butadieeniä ja akrylaatteja. Öljyn maailmanmarkkina-hinta vaikuttaa merkittävästi lateksisideaineiden hintoihin.

Raisio Chemicalsilla on vahva asema lateksisideaineiden tuotannossa ja myynnissä. Päämarkkina-alue on Eurooppa ja merkittävin kasvualue Kiina. Raisio lunasti elokuussa 2002 loput 50 prosenttia

yhteisyritys Latexia S.A:n osakkeista. Yritys perustettiin vuonna 2000 yhdessä ranskalaisen Rhodian kanssa. Yrityksen integrointi Raisio Chemicalsiin on onnistunut hyvin, ja Latexia onkin Euroopan kolmanneksi suurin paperiteollisuuden lateksisideaineiden toimitaja.

Tutkimus- ja kehitystoiminta tähtää paperin painettavuuden ja ulkonäön sekä paperi- ja painokoneen ajettavuuden parantamiseen. Tärkeä alue sideaineiden lisäksi on päällystyskonseptin muovaaminen varmemmaksi ja taloudellisemmaksi. Juuri käynnistynyt koepainolaitos FPC avaa mahdollisuuden asiakaspalvelun tiivistämiseen sekä uusien painatukseen liittyvien ohjelmien käynnistämiseen.

Lateksiliiketoiminnan tavoitteena on vahvistaa asemaansa edelleen Euroopassa ja pyrkiä merkittävään asemaan Kiinassa. Brasilian liiketoimintaa viedään eteenpäin paikallinen kasvu huomioon ottaen.

Erikoiskemikaalit

Erikoiskemikaalit koostuvat hydrofobiliimoista, musteenpoistokemikaaleista, Raifix- ja Raisabond-polymeereistä sekä päällystyskonseptin lisäaineista. Keskeisiä asiakasryhmiä ovat hieno- ja sanomalehtipaperin ja pakkauskartongin valmistajat. Markkina-alueet ovat Eurooppa, Pohjois- ja Etelä-Amerikka sekä Aasia.

Vuoden 2003 lopussa myytiin BioSafe-voiteluöljyliiketoiminta ruotsalaiselle Binol AB:lle. BioSafe-liikevaihto oli noin 3 miljoonaa euroa. Raisio Chemicals karsii näin edelleen ydinliiketoimintoihin kuulumattomia tuotteita ja keskittyy funktionaalisiin paperikemikaaleihin.

Tutkimus- ja tuotekehitystoiminnassa keskityttiin mekaanisten ja puuvapaiden painopapereiden painettavuusominaisuuksien parantamiseen. Uudet synteettiset kuivalujuuspolymeerit ja hydrofobiset polymeeriliimat ovat osoittaneet kustannustehokkuutensa tällä markkinasegmentillä.

Tuotannollisten investointien pääpaino sekä markkinoinnin ja myynnin panostukset keskittyivät vuoden 2004 aikana Kiinaan ja muualle Aasiaan vahvistaen näin edelleen Raision erikoiskemikaalien vahvaa markkina-asemaa näillä alueilla.

Tärbkelyssideaineet

Tärbkelyssideaineita käytetään paperin ja kartongin valmistuksessa parantamaan niiden sisäistä lujuutta, pintalujuutta sekä painettavuutta. Tärbkelystuoteryhmän vahvuutena voidaan pitää kykyä käyttää raaka-aineina erityyppisiä tärbkelyksiä. Kertomusvuoden aikana tapioka- ja viljatärbkelysten osuus myynnistä nousi merkittävästi. Syyskuun alun pakkasjakso pienensi perunasatoa Suomessa, ja perunatärbkelyksen valmistus jäi 20 prosenttia suunniteltua pienemmäksi.

Raisio Chemicals on markkinajohtaja Pohjois-Euroopassa. Asiakas-kunta muodostuu lähinnä painopapereiden ja kartongin valmistajista.

Tutkimus- ja kehitystoiminnassa jatkettiin pintaliima- ja päällystyskonseptien kehittämistä. Korkean kuiva-ainepitoisuuden pintaliimakoelajot osoittivat menetelmän edut asiakasteollisuudelle. Veurnen tehtaan tuotantoa Belgiassa kehitettiin päällystytärbkelysten valmistukseen soveltuvaksi.

Tärbkelyssideaineiden tuotantoa pyritään edelleen tehostamaan muun muassa etsimällä optimaalista raaka-ainepohjaa. Raisio Chemicals pyrkii tärbkelyliiketoiminnassaan pitkäjänteisiin ja pysyviin ratkaisuihin raaka-ainetarpeensa tyydyttämiseksi. Yhteistyö ohratärbkelyksen toimittamisesta Altia-konsernin kanssa on kestänyt vuosia, ja thaimaalaiset valmistajat toimittavat merkittäviä määriä tapiokatärbkelystä. Myös eri tärbkelyvalmistajien kanssa on aloitettu neuvottelut RavintoRaision lopetettavan vehnätärbkelystehtaan tuotannon korvaamisesta pitkäaikaisilla toimitussopimuksilla.

RAISIO CHEMICALSIN TUOTTEIDEN KÄYTTÖ		
	LAJEITTAIN	KÄYTTÖKOHEITTAIN
Lateksisideaineet	Päällystetty aikakauslehtipaperi Kartongi Päällystetty hienopaperi	Märkäpäässä Paperikoneella Päällystyksessä
Erikoiskemikaalit	Päällystämätön hienopaperi Päällystetty hienopaperi Päällystetty aikakauslehtipaperi Kartongi Päällystämätön aikakauslehti- ja sanomalehtipaperi	Märkäpäässä Paperikoneella Päällystyksessä
Tärbkelyssideaineet	Kartongi Päällystetty aikakauslehtipaperi Päällystämätön aikakauslehti- ja sanomalehtipaperi Päällystämätön hienopaperi Päällystetty hienopaperi	Märkäpäässä Paperikoneella Päällystyksessä

TUOTTEET	MARKKINA-ASEMA	RESURSSIT
LATEKSISIDEAINEET Liikevaihto 207,7 milj. euroa eli 49 % Raisio Chemicalsin liikevaihdosta		
<ul style="list-style-type: none"> ■ käytetään paperin ja kartongin päällystykseen ■ parantavat merkittävästi paperin ulkonäköä, painojälkeä ja luettavuutta sekä vähentävät painovärien käyttöä ■ paperin päällystäminen säästää puukuutua materiaaleja 	<ul style="list-style-type: none"> ■ osuus maailmanmarkkinoista noin 11 % ja Euroopan markkinoista noin 19 % ■ merkittävä osuus Indonesiassa ja Brasiliassa, myynti kasvaa Kiinassa ■ paperin päällystykseen arvioidaan lisääntyvän noin 5 % vuosittain 	<ul style="list-style-type: none"> ■ tuotantolaitokset Suomessa, Ranskassa, Itävallassa, Espanjassa, Indonesiassa ja Brasiliassa ■ Kiinan tehdas käynnistyy alkuvuonna 2004 ■ päällystyskoelaitos CTC Raisiossa ja koepainolaitos FPC
ERIKOISKEMIKAALIT Liikevaihto 125,0 milj. euroa eli 30 % Raisio Chemicalsin liikevaihdosta		
Hydrofobiliimat <ul style="list-style-type: none"> ■ säätävät vesipohjaisten nesteiden imeytymistä paperiin ja kartonkiin ■ parantavat paperin painettavuutta ja pakkauskartongin laatua ■ paperiteollisuus käyttää useita erilaisia liimausteknologioita, ja Raisio Chemicals pystyy tarjoamaan kaikki nämä konseptit 	<ul style="list-style-type: none"> ■ osuus maailmanmarkkinoista 9 %, Euroopan markkinoista 16 % ■ markkinaohjaja Suomessa, Kolumbiassa, Ranskassa, Indonesiassa, Portugalissa ja Iso-Britanniassa 	<ul style="list-style-type: none"> ■ tuotantolaitokset Euroopassa (6), Pohjois-Amerikassa (2), Etelä-Amerikassa (1) ja Aasiassa (4)
Erikoispolymeerit <ul style="list-style-type: none"> ■ käytetään paperin ja kartongin laadun parantamiseen ja valmistusprosessien tehostamiseen 	<ul style="list-style-type: none"> ■ osuus maailmanmarkkinoista 4 %, Euroopan markkinoista 10 % ■ markkinaosuus avainasiakkaissa yli 40 % ■ myyntiä kaikilla markkina-alueilla ■ kokonaismarkkinoiden kasvu 5 % vuodessa 	<ul style="list-style-type: none"> ■ tuotantolaitokset Euroopassa (3), Aasiassa (1) ja Pohjois-Amerikassa (1)
Musteenpoistokemikaalit <ul style="list-style-type: none"> ■ käytetään keräyspaperin siistaukseen 	<ul style="list-style-type: none"> ■ osuus maailmanmarkkinoista 5 %, Euroopan markkinoista 10 % ■ markkinaosuus avainasiakkaissa yli 40 % 	<ul style="list-style-type: none"> ■ tuotantolaitokset Euroopassa (2)
Päällystykseen lisäaineet <ul style="list-style-type: none"> ■ käytetään paperin ja kartongin päällystykseen ■ parantavat päällystykseen ajettavuutta ■ antavat paperille erikoisominaisuuksia 	<ul style="list-style-type: none"> ■ markkinaohjaja päällystykseen liukuaineissa Suomessa ■ paperin päällystykseen arvioidaan lisääntyvän noin 5 % vuosittain 	<ul style="list-style-type: none"> ■ tuotantolaitos Suomessa ■ päällystyskoelaitos CTC ja koepainolaitos FPC Raisiossa
TÄRKKELYSSIDEAINEET Liikevaihto 89,6 milj. euroa eli 21 % Raisio Chemicalsin liikevaihdosta		
<ul style="list-style-type: none"> ■ käytetään paperin ja kartongin valmistuksessa ■ parantavat paperin ja kartongin sisäistä lujuutta, pintalujuutta sekä painettavuutta ■ pääasialliset käyttökohteet ovat paperikoneen märkäosa, pintaliimausyksikkö ja päällystyskone ■ monipuolinen raaka-ainepohja koostuu peruna-, vehnä-, ohra- ja tapiokatarkkelyksestä 	<ul style="list-style-type: none"> ■ vahva markkina-asema Pohjoismaissa, joissa Raision osuus paperiteollisuuden käyttämistä tärkkelyksistä on noin 30 % ■ vastaava markkinaosuus Euroopassa noin 12 % sekä maailmanlaajuisesti noin 7 % ■ yksi maailman johtavista kationisten tärkkelysten toimittajista paperiteollisuudelle 	<ul style="list-style-type: none"> ■ tuotantolaitokset Suomessa, Belgiassa, Yhdysvalloissa ja Indonesiassa ■ sopimustuotantoa Thaimaassa ■ oma kationisointikemikaali-tuotanto

RavintoRaisio

- RavintoRaisioon kuuluvat elintarvike-, rehu- ja mallastoimialat sekä viljätärkkelysliiketoiminta.
- RavintoRaisio käynnisti syksyllä 2003 toiminnan tehostamisohjelman, jonka seurauksena toimintoja organisoitiin uudelleen. Toimialaryhmään kuulunut viljätärkkelysliiketoiminta päätettiin lopettaa ja yhteensä 117 työpaikkaa vähenee syksyyn 2004 mennessä.
- RavintoRaision toiminnallista rakennetta muutettiin syksyllä 2003. Rehu- ja mallastoimialojen sekä viljätärkkelysliiketoiminnan rinnalle uusiksi tulosyksiköiksi perustettiin elintarvikkeiden myynti, tuotanto ja kansainväliset toiminnot. Tulosyksiköitä tukevat henkilöstö-, tutkimus- ja kehitystoiminnot, markkinointi, ostot ja logistiikka sekä taloushallinto.
- Liikevaihto vuonna 2003 oli 417,9 miljoonaa euroa (458,5 milj. euroa vuonna 2002). Liiketulos oli -11,7 miljoonaa euroa (11,0 milj. euroa) ja liiketulos ilman kertaluonteisia eriä -4,8 miljoonaa euroa (15,5 milj. euroa).
- Sijoitettu pääoma oli 195,9 miljoonaa euroa (239,9 milj. euroa) ja sijoitetun pääoman tuotto (ROI) -4,9 prosenttia (5,2 %). Ilman kertaluonteisia eriä sijoitetun pääoman tuotto oli -1,9 prosenttia.
- RavintoRaision palveluksessa 31.12.2003 oli 1 312 henkilöä (1 359 henkilöä).

VISIO JA STRATEGIA

RavintoRaision nykyinen liiketoiminta perustuu kasviperäisten raaka-aineiden – viljan, öljykasvien ja perunan – jalostusketjun kokonaisuhallintaan jäljitettävästi elintarvikkeiksi, muun elintarviketuotannon raaka-aineiksi ja rehuiksi.

Orgaanista kasvua tuetaan nostamalla jalostusarvoa ja hakemalla kasvavia tuotesegmenttejä. Kasvua haetaan jatkossa myös Suomen ulkopuolelta, lähinnä Itämeren alueelta.

RavintoRaision toimintaa tehostetaan vahvistamalla Raision mielikuvaa ruokatalona, keskittymällä harvempiin tuotemerkeihin ja luomalla vahvempia kattobrandeja. Tämä mahdollistaa muun muassa markkinointi- ja tuotekehityspanostusten aikaisempaa paremman hyödyntämisen.

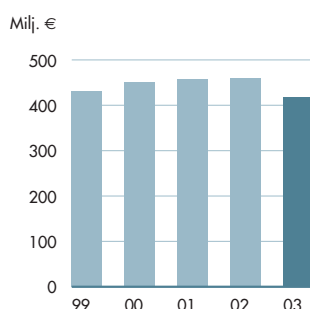
Raisio Yhtymän mahdolliset rakennejärjestelyt antavat RavintoRaisiolle aiempaa paremmat mahdollisuudet kehittyä hyvinvoinnin erityisosajaksi.

RAAKA-AINEIDEN HANKINTA JA JÄLJITETTÄVYYS

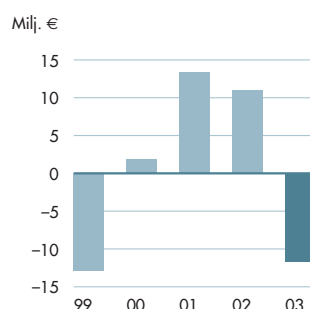
RavintoRaisio on Suomen suurin pellontuotteiden jalostaja. Kaikesta teolliseen käyttöön tulevasta viljasta Raisio jalostaa yli 40 prosenttia. Viljaa käytettiin vuonna 2003 noin 580 miljoonaa kiloa, josta kotimaisen viljan osuus oli lähes 90 prosenttia. Lisäksi Raisio käytti ruokaperunatuotteisiin suomalaista perunaa noin 65 miljoonaa kiloa.

Viljanhankinnan periaatteina ovat markkinalähtöinen hinnoittelu sekä avoimuus. Laatukriteerit ja ostohinnat ovat julkisia. Ne ovat nähtävissä muun muassa internetissä yhtymän maatalousryhmän sivuilla.

LIKEVAIHTO

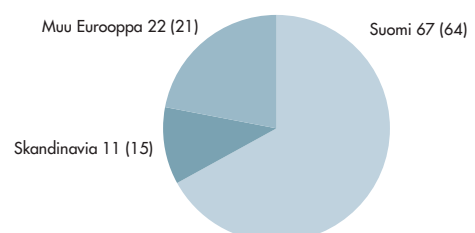

LIKETULOS

LIKEVAIHDON JAKAUMA MAANTIETEELISESTI

%-osuus RavintoRaision kokonaisliikevaihdosta vuonna 2003 (2002)

Sopimustuotanto yhdessä kotimaisten viljelijöiden kanssa on RavintoRaision raaka-ainehankinnan peruspilari. Yhteistyöllä halutaan varmistaa tuotteiden ja niissä käytettyjen raaka-aineiden jäljitettävyyttä, jota kuluttajat pitävät entistä tärkeämpänä.

Jäljitettävyyden parantamiseksi ja sopimusviljelyn edistämiseksi RavintoRaisio on kehittänyt LaatuJyvä®-järjestelmän. Sen avulla varmistetaan, että vilja on laadultaan moitteetonta, puhdasta ja turvallista sekä ympäristömyötäisesti tuotettua. LaatuJyvä®-järjestelmässä jokainen hyväksytty ja ominaisuuksiltaan erilainen viljaerä ohjataan tarkoituksenmukaiseen käyttöön eri teollisuuslaitoksiin.

RavintoRaision viljaraaka-aineiden laadusta ja turvallisuudesta huolehtii Raisiossa sijaitseva viljalaboratorio, joka käsittelee vuosittain noin 25 000 näytettä ja tekee noin 100 000 analyysiä. Öljykasviraaka-aineen laadusta vastaa niin ikään Raisiossa toimiva kasviöljylaboratorio. Se tekee vuosittain noin 10 000 rypsiin ja soijaan liittyvää analyysiä.

Ruokaperunaliiketoiminnan raaka-aineiden jäljitettävyyttä on parannettu ottamalla käyttöön sopimusviljelijöiden ja Raision välinen extranet, jossa muun muassa tieto viljelymenetelmistä kulkee reaaliajassa.

Syyskuussa 2003 julkaistiin pitkään valmistelussa olleet EU:n uudet asetukset muuntogeenisten tuotteiden hyväksymismenettelystä, merkinnöistä ja jäljitettävyydestä. Uuden laajemman ja tarkemman lainsäädännön johdosta kuluttajien odotetaan muuttavan suhtautumistaan geeniteknikkaan myönteisemmäksi Euroopassa. Myös rehuraaka-aineet, kuten soijarouhe, tulevat merkintävelvollisuuden ja virallisen valvonnan piiriin.

RavintoRaisio pidättyi edelleen vuonna 2003 muuntogeenisten raaka-aineiden käytöstä tuotteissaan. Myös hankinnoissa vuodelle 2004 päätettiin toistaiseksi pysyä perinteisessä, muuntogeenitörmässä soijassa. Uusien EU-säädösten lopullisesta soveltamistulokinnasta riippuen saattavat kuitenkin jotkut Rehuraision käyttämät, mikrobien avulla valmistetut lisäaineet tulla jatkossa luokitelluiksi muuntogeenisiksi. Tämä koskee lähinnä entsyymejä, vitamiineja ja aminohappoja.

TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSET

Euroopan Unionin laajeneminen on RavintoRaisiolle sekä mahdollisuus että uhka. Lähialueiden avautuminen voi lisätä elintarvikkeiden ja rehujen tuontia. Suomen korkea olutvero ja alkoholin tuontirajoitusten muuttuminen vuoden 2004 alussa saattavat heikentää kotimaisen panimo- ja sitä kautta mallasteollisuuden asemaa. Oluveroasiassa Kauppamallastamojen Yhdistys, johon Raision mallastoimiala kuuluu, on tukenut Panimoliiton vaatimusta olutveron alentamisesta 70 prosentilla.

Toisaalta lähialueiden liittyminen EU:hun tarjoaa Raisiolle ja muille suomalaisille yrityksille paremmat toimintamahdollisuudet uusilla vientimarkkinoilla. Puolan tuleva EU-jäsenyys avaa Raisio Polska Foodsille uusia mahdollisuuksia unionin sisämarkkinoilla.

Myös EU:n maatalouspoliittiset ja kansalliset päätökset viljelyn ja kotieläintalouden tukemisesta vaikuttavat RavintoRaision toimialojen toimintaedellytyksiin. Tukien irrottaminen tuotannosta saattaa lisätä viljelyn tehottomuutta, jolloin korkealaatuisen kotimaisen viljan, öljykasvien ja perunan saatavuus voi vaarantua. Raisio pyrkii kuitenkin turvaamaan raaka-ainehankintansa aktiivomalla sopimustuotantoa entisestään. Myös kotieläintilojen kokonaiskannattavuus on pitkälti maatalouspoliittisten päätösten varassa.

Vähittäiskauppasektorilla kilpailu on kiristynyt viime vuosina, ja ulkomaiset päivittäistavaraketjut pyrkivät yhä aktiivisemmin Suomen markkinoille. EU:n myötä kaupalla on paremmat mahdollisuudet ulottaa hankintansa uusille alueille. Myös kansainvälisten kaupparyhmittymien ostoyhteistyö lisää haasteita elintarviketeollisuuden kustannustehokkuudelle ja jakelun toimivuudelle.

Kauppan omien merkien eli private label -tuotteiden lisääntyminen haastaa teollisuuden omat tuotemerkit. Myös RavintoRaisio valmistaa laajan valikoiman kaupan omia merkkejä; vajaa 6 prosenttia Suomessa valmistetun elintarviketuotannon volyymista on private label -tuotteita. Näiden osuus vaihtelee voimakkaasti eri tuoteriikien välillä. Kilpailun kiristyminen lisää myös riskiä elintarviketeollisuuden tutkimuksen ja tuotekehityksen taantumisesta, mikäli näille strategisille kustannuksille ei löydy maksajaa.

ELINTARVIKETOIMIALA

- Elintarviketoimialaan kuuluvat mylly-, margariini- ja ruoka-perunaliiketoiminnat. Tavoitteena on tuottaa maukkaita, helppokäyttöisiä, turvallisia ja terveellisiä perus- ja erikoiselintarvikkeita. Tuotevalikoimaan kuuluvat muun muassa jauhot, hiutaleet, riisit, pastat, margariinit, kasviöljyt, kasvirasva-pohjaiset tuorejuustot ja perunajalosteet.

Keskeisimmät asiakasryhmät ovat kuluttajia palveleva vähittäiskauppa, suurtaloudet, leipomot ja muu elintarviketeollisuus. Tuotantolaitokset sijaitsevat Suomessa, Puolassa ja Venäjällä.

Valtaosa RavintoRaision elintarvikkeista valmistetaan ja kulutetaan Suomessa. Myös kaikki Ruotsin markkinoilla myytävät tuotteet valmistetaan jatkossa Suomessa, kun viimeinenkin margariinituotantolinja vuoden 2004 alussa keskitetään Suomeen. Valtaosa Puolassa valmistetuista tuotteista kulutetaan Puolan markkinoilla, mutta tuotteita viedään myös Unkariin, Tšekkiin, Slovakiaan ja Ukrainaan. Viennin osuus Raision Suomessa valmistetuista elintarvikkeista on 7,5 prosenttia volyymilla mitattuna ja Puolassa valmistetuista 14 prosenttia.

Venäjä nähdään tulevaisuuden kasvumarkkinana, ja RavintoRaisio vahvisti asemiaan ostamalla huhtikuussa 2003 meijerikiinteistön Istrasta, läheltä Moskovaa. Margariinituotanto alkoi vuoden 2004 alussa.

RavintoRaisio on päättänyt tiivistää yhteistyötään ruotsalaisen elintarviketekonserni Cerealian kanssa. Cerealia Foodsin myynti-organisaatio hoitaa Raision margariinien ja Beneviva-tuoteperheen myynnin vähittäiskaupoille ja suurtalouksille Ruotsissa vuoden 2004 alusta lähtien. Vastaavasti RavintoRaisio hoitaa Cerealian aiempaa laajemmin tuotevalikoiman myynnin Suomessa toukuusta 2004 alkaen. Yhteistyön laajentaminen Baltiaan on työn alla.

RavintoRaision elintarviketoimialalla on Suomessa useita vahvoja tuotemerkejä, joista monet ovat markkinajohtajia vähittäiskaupassa. Tunnetuimpia Raision tuotemerkejä Suomessa ovat muun muassa Benecol, Elovena, Keiju, Sunnuntai ja Risella. 'Hyvä ruoka tulee läheltä' -konsepti yhdistää monien tunnettujen tuotemerkkien ja perinteikkään elintarviketalon hyvät mielikuvat. Puolan markkinoilla tärkeimpiä tuotemerkejä ovat Masmix, Benecol ja Pyszny Duet. Ruotsin markkinoilla Raision kattobrändi on Carlshamn Mejeri, jonka alla tunnetuin tuotemerkki on Runda Bords.

Raision vilja- ja kasvirasvaosaaminen antaa hyvät mahdollisuudet kehittää uusia tuotteita yhdistämällä kasvipäristen tuotteiden hyviä ominaisuuksia – kuten kasviöljyjen tyydyttämättömät rasvahapot ja viljan kuidut. Esimerkki tästä on vuonna 2003 markkinoille tuotu Benecol-pasta.

Ihmisten kiinnostus ravinnon ja terveyden väliseen yhteyteen ja väestön ikääntyminen muodostavat hyvän pohjan terveysvaikutteisten ja terveellisten elintarvikkeiden kehittämiseksi. Tähän haasteeseen RavintoRaisio on vastannut tuomalla markkinoille muun muassa Beneviva Omega-3 -kevytmargariinin, joka sisältää runsaasti ihmiselle välttämättömiä rasvahappoja. Rasvahapot ovat peräisin Camelina-kasvista puristetusta öljystä, joten tuote on täysin kasviperäinen.

Myös helppokäyttöisten elintarvikkeiden kysyntä on kasvussa. Kuluttajien toiveiden mukaisesti RavintoRaisio on tuonut markkinoille muun muassa leivontaa nopeuttavat Sunnuntai-leivonta-ainekset sekä pakasteleivonnaisia. Myös Kokin Parhaat -perunajalosteet ovat helppoja ja nopeita valmistaa. Vuoden 2003 aikana markkinoille tuotiin tyhjiöpakattuja, kypsiä perunatuotteita.

Myllyliiketoiminta

Viljatuotteita valmistaa mylly-yhtiö Melia Oy, josta RavintoRaisio omistaa 75 prosenttia ja Cerealia 25 prosenttia. Tavoitteena ovat puhtaudesta, käyttöominaisuuksiltaan ja maultaan ensiluokkaiset viljatuotteet. Tuotevalikoimaan kuuluvat muun muassa hiutaleet, jauhot, pastat ja riisit.

Monet RavintoRaision viljatuotemerkeistä ovat markkinajohtajia Suomen vähittäiskaupassa. Vuosittain tehdyssä bränditutkimuksessa Elovena on menestynyt hyvin.

Margariiniliiketoiminta

Toiminnan tehostamiseksi Raision margariinituotanto keskitettiin pääosin vuoden 2003 aikana Suomen ja Puolan yksiköihin ja Ruotsin margariinitehtaan toiminta lopetetaan kevään 2004 aikana. Raisiossa toimiva tuotantoyksikkö on ainoa suomalainen margariinitehdas, ja se valmistaa noin puolet Suomessa käytetyistä margariineista. Tuotevalikoimaan kuuluvat margariinien lisäksi kasvirasvapohjaiset tuorejuustot ja ruokaöljyt.

1990-luvun puolivälistä Raision omistuksessa ollut Raisio Polska Foods on tällä hetkellä Puolan toiseksi suurin margariinien valmistaja. Toimintaedellytyksiä parantaa vuoden 2004 alusta käyttöön otettu nykyaikainen kylmävarasto.

Venäjällä, lähellä Moskovaa sijaitsevan margariinituotantoyksikön toiminta alkoi vuoden 2004 alussa. Tietyillä alueilla, kuten Pietarissa ja Moskovassa, Raision Voimix- ja Dolina Skandi-tuotemerkeillä on hyvä tunnettuus ja lähes 10 prosentin markkinaosuus.

Ruokaperunaliiketoiminta

Raision perunajalosteet valmistetaan Suomen suurimmassa perunanjalostustehtaassa Vihannissa. Tuotevalikoimaan kuuluvat pakaste- ja kuivaperunatuotteet, kuten ranskanperunat, annosperunat ja perunasosejauheet.

Puhdas, kotimainen ja jäljitettävä raaka-aine on ruokaperunaliiketoiminnan kulmakivi. Se hankitaan noin 200 sopimusviljelijältä lähiympäristöstä. Vihantiin valmistuu vuoden 2004 aikana uusi tuotantolinja, joka parantaa liiketoiminnan kilpailukykyä.

REHUTOIMIALA

- Rehutoimiala valmistaa pitkälle jalostettuja, kypsennettyjä rehuseoksia tuotantoeläimille sekä erikoisrehuja kaloille ja turkiseläimille. Rehutoimialaan kuuluvat maatalo- ja kalanrehuja valmistava Rehuraisio Oy, turkisrehuja valmistava Monäs Feed Oy Ab sekä kasviöljyliiketoiminta, jonka jalostamia kasviöljyjä ja valkuaisrouheita käytetään pääasiassa oman elintarvikke- ja rehuteollisuuden raaka-aineina.

Rehuraision tavoitteena on olla kotieläintuottajien luotettava kumppani, jonka valmistamat tehokkaat ja turvalliset rehut sekä uusimmat ruokintaratkaisut varmistavat osaltaan kotieläintuotannon kilpailukykyyn, laadukkaat lopputuotteet ja terveet eläimet.

Rehuraisio myy pääosan tuotannostaan kotimaassa, mutta rehuja viedään myös Venäjälle ja Baltian maihin. Rehuraisio on toinen Suomen suurista rehunvalmistajista. Lisäksi alalla toimii pienempiä paikallisia valmistajia, joiden tuotteilla ei ole valtakunnallista peittoa.

Rehuraisio pystyy tarjoamaan asiakkailleen korkealaatuiset ja turvalliset rehuseokset, joiden turvallisuus perustuu raaka-aineiden, tuotantolaitosten ja kuljetusten tiukkaankin hygieniakontrolliin. Rehuteollisuuden systemaattinen omavalvonta ja rehujen prosessointi ovat edistäneet Suomen kotieläintilojen erinomaista hygieniatilannetta. Tietyjen tuontiraaka-aineiden osalta on ensiarvoisen tärkeää, että ne kulkevat rehuteollisuuden keskitetyn kontrollin ja

jalostusprosessin läpi eivätkä suoraan tiloille yksittäisinä, vaikeammin valvottavina raaka-ainevirtoina.

Rehuraision henkilöstö on erikoistunut kotieläintilojen tuotantosuuntien mukaisesti, mikä mahdollistaa innovatiiviset tuote- ja ruokintaratkaisut kotieläintalouden rakennemuutosten edellyttämällä tavalla. Tuotekehityksessä hyödynnetään myös koko RavintoRaision monipuolista vilja- ja rasvaosaamista. Investoinnit tehokkain tuotantolaitoksiin ja isot tuotantomäärät mahdollistavat pitkälle jalostetut rehuseokset kaikille kotieläintiloille kustannustehokkaasti.

Tuotekehityksen tavoitteena on kehittää rehuseoksia, jotka parantavat kotieläintuotannon tehokkuutta ja lopputuotteiden laatua sekä vähentävät ympäristön ravinnekuormitusta. Rehutoimiala tekee jatkuvaa tutkimusyhteistyötä kotimaisten ja ulkomaisten yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa. Tuotekehityksellä on pystyttävä yhä nopeammin reagoimaan kotieläintilojen voimakkaaseen rakenteelliseen muutokseen, kuten tilakoon kasvuun ja erikoistumiseen. Esimerkiksi lypsyrobottien yleistymisen takia tuotiin vuoden 2003 aikana markkinoille robotinavetoille tarkoitettu rehu, jolla edesautetaan lypsyn onnistumista.

Tilakoon kasvu, tuotannon tehostaminen ja työnsäästö ovat lisänneet teollisten rehujen käyttöä tasaisesti viimeisen kymmenen vuoden aikana Suomessa. Parina viime vuotena kasvu on ollut erityisesti lihasiipikarjan- ja sianrehuissa. Naudanrehujen valmistus on kuitenkin edelleen yli puolet kokonaisvalmistuksesta. EU:n yhteiseen maataloustukijärjestelmään kohdistuvat muutokset lisäsivät kotieläintuottajien epävarmuutta tulevaisuuden tulonmuodostuksesta, mikä heijastuu muun muassa investointipäätöksiin ja tilojen sukupolvenvaihdoksiin. Kuluttajien luottamus suomalaiseseen ruokaan luo kuitenkin vahvan pohjan suomalaisen kotieläintalouden säilymiselle vähintään nykyisellä tasolla.

MALLASTOIMIALA

- RavintoRaision mallastoimiala, Raisio Malt, on suurin panimo-maltaiden valmistaja Suomessa. Se valmistaa ja markkinoi panimomaltaita sekä kotimaahan että vientiin. Kotimaan toimitukset olivat 25 prosenttia koko toimitusvolyymistä vuonna 2003, ja mallasta toimitettiin kaikkiin suuriin kotimaisiin panimoyrityksiin. Mallasvienti suuntautuu pääasiassa Venäjälle ja Baltian maihin. Venäjällä asiakkaina ovat suuret ja keskisuuret panimoyritykset.

Kilpailutilanne mallasmarkkinoilla kiristyi 2003 alkupuolella oluen kulutuksen vähennyttä Euroopassa. Markkinoille syntyi mallasylijäämää, joka aiheutti hintakilpailua ja maltaan hintatason laskun. Suomessa oluen kokonaismyynti jäi edellisestä vuodesta noin kolme prosenttia.

Venäjällä oluen kulutus sen sijaan kasvoi noin seitsemän prosenttia edellisestä vuodesta. Paikalliseen mallasteollisuuteen investoidaan tällä hetkellä voimakkaasti. Kapasiteetin tehokasta käyttöönottoa hidastaa kuitenkin kehittämätön mallasohran viljely. Näin ollen maltaan vienti Venäjälle tulee jatkumaan EU:n alueelta, ja tuotteen laadun merkitys korostuu.

Tutkimusta ja kehitystä tehdään pääosin yhdessä Panimolaboratorion kanssa. Tällä hetkellä alan suurimmat haasteet ovat raaka-aineen kehityksessä. Viime vuosina Suomessa ongelmaksi muodostunut mallasohran korkea proteiinipitoisuus on johtanut merkittävään mallasohran tuontiin, joka on heikentänyt alan kannattavuutta. Meneillään olevaan proteiinipitoisuuden alentamisprojektiin on asetettu paljon odotuksia.

Raisio Maltin vahvuuksia ovat laadukkaan pohjoisen mallasohran osaaminen, logistiikkaprosessin hallinta sekä markkinoiden tuntemus. Raisio Malt panostaa voimakkaasti henkilöstönsä osaamiseen, ja se on ollut konsernin pilotti-toimiala elinikäisen oppimisen projektissa. Sen puitteissa on toteutettu myös laaja sisäinen kou-

lutusohjelma, jossa jokainen toimialalla työskentelevä on voinut suorittaa "mallastusdiplomin".

Viljätärkkelysliiketoiminta

Viljätärkkelysliiketoiminta tuottaa viljätärkkelystä Raisio Chemicalsille jatkojalostettavaksi paperiteollisuuden käyttöön. Sivutuotteina valmistuu vehnägluteenia ja panimosiirappia elintarviketeollisuuteen sekä rehujakeita rehuteollisuuden raaka-aineiksi.

Pitkään jatkuneen tappiollisen toiminnan vuoksi viljätärkkelysliiketoiminta päätettiin lopettaa syksyyn 2004 mennessä. Pitkä alajaika mahdollistaa tuotannon lopettamisen joustavasti, ja näin asiakkaille aiheutuu mahdollisimman vähän ongelmia. Myös vehnäraaka-aineen tuottajat voivat viljelysuunnitelmissaan ottaa asian huomioon.

TUOTTEET	MARKKINAOSUUS	TUOTANTOLAITOKSET
ELINTARVIKETOIMIALA Liikevaihto 232,2 milj. euroa eli 53 % RavintoRaision liikevaihdosta		
Myllyliiketoiminta Liikevaihto 75,3 milj. euroa <ul style="list-style-type: none"> hiutaleet, jauhot, pastat, riisit tunnetuimpia tuotemerkkejä: Elovana, Sunnuntai, Risella, Anni Helena, Torino ja Nalle 	<ul style="list-style-type: none"> Suomen vähittäiskaupparektorilla hiutaleissa 71 %, jauhoissa 45 %, pastoissa 23 % ja riiseissä 23 % (arvosta mitattuna) 	<ul style="list-style-type: none"> tuotantolaitokset Raisiossa (jauhot, riisit, pastat) ja Nokialla (jauhot, hiutaleet)
Margariiniliiketoiminta Liikevaihto 130,8 milj. euroa <ul style="list-style-type: none"> margariinit, tuorejuustot, ruokaöljyt tunnetuimpia tuotemerkkejä Suomessa: Benecol, Keiju, Kultasula ja Sunnuntai Ruotsissa: Carlshamn Mejeri Puolassa: Masmix, Finea, Pyszny Duet Venäjällä: Voimix ja Dolina Skandi 	<ul style="list-style-type: none"> Suomessa 43 % Ruotsissa 14 % Puolassa 8 % Venäjällä tietyillä alueilla lähes 10 % (arvosta mitattuna) 	<ul style="list-style-type: none"> tuotantolaitokset Suomessa, Puolassa ja Venäjällä tuotanto Ruotsin tehtaalla loppuu kevään 2004 aikana
Ruokaperunaliiketoiminta Liikevaihto 21,2 milj. euroa <ul style="list-style-type: none"> pakasteperunat ja kuivaperunajalosteet, valmisruokakomponentit ja annosperunajalosteet tunnetuimpia tuotemerkkejä: vähittäiskaupassa Kokin Parhaat suurtalouksissa Mestari 	<ul style="list-style-type: none"> 20 % Suomessa myydyistä jalostetuista ruokaperunatuotteista (arvosta mitattuna) 	<ul style="list-style-type: none"> tuotantolaitos Vihannissa
REHUTOIMIALA Liikevaihto 163,8 milj. euroa eli 38 % RavintoRaision liikevaihdosta		
<ul style="list-style-type: none"> naudan-, sian- ja siipikarjanrehut, turkisrehut, kalanrehut tunnetuimpia tuotemerkkejä: Herkku, Maituri, Melli, Nutra, Royal ja Hercules 	<ul style="list-style-type: none"> markkinaosuus 36 % Suomen maatala-rehuista ja 48 % kalanrehuista (volyymista mitattuna) 	<ul style="list-style-type: none"> rehutehtaat Raisiossa, Anjalan-koskella, Oulussa ja Uusikaarle-pyyssä kasviöljytehdas Raisiossa
MALLASTOIMIALA Liikevaihto 26,4 milj. euroa eli 6 % RavintoRaision liikevaihdosta		
<ul style="list-style-type: none"> panimomaltaat 	<ul style="list-style-type: none"> markkinaosuus Suomessa 42 % (volyymista mitattuna) 	<ul style="list-style-type: none"> mallastamo Raisiossa
VILJÄTÄRKKELYSKETOIMINTA Liikevaihto 15,0 milj. euroa eli 3 % RavintoRaision liikevaihdosta		
<ul style="list-style-type: none"> vehnäitärkkelys sekä sivutuotteita elintarvike- ja rehuteollisuuteen 		<ul style="list-style-type: none"> tuotantolaitos Raisiossa (tuotanto loppuu syksyllä 2004)

Raisio Life Sciences

- Raisio Life Sciences tuottaa elintarvikkeiden terveysvaikuttaisia ainesosia ja elintarvikediagnostiikkaa.
- Raisio Life Sciencesillä on ainesosa-asiakkainaan elintarvikeryityksiä 16 maassa.
- Benecol-tuotteiden vaikuttava aine eli kolesterolia alentava stanoliesteri on Raisio Life Sciencesin päätuote tällä hetkellä.
- Liikevaihto vuonna 2003 oli 34,0 miljoonaa euroa (30,3 milj. euroa vuonna 2002) ja liiketulos -5,4 miljoonaa euroa (0,5 milj. euroa).
- Sijoitettu pääoma oli 74,9 miljoonaa euroa (72,6 milj. euroa) ja sijoitetun pääoman tuotto (ROI) -7,5 prosenttia (0,9 %).
- Raisio Life Sciences -toimialaryhmän palveluksessa 31.12.2003 oli 199 henkilöä (91 henkilöä).

VISIO JA STRATEGIA

Raisio Life Sciences -toimialaryhmän toiminta-ajatuksena on kehittää, valmistaa ja markkinoida turvallisia, terveyttä edistäviä elintarvikeainesosia.

Raisio Life Sciences kehittää, valmistaa ja markkinoi myös elintarvikkeiden ja rehujen laadun ja turvallisuuden seuraamiseen tarvittavia analyttisiä järjestelmiä, diagnoosilaitteita ja reagensseja.

Raisio Life Sciences -toimialaryhmästä luodaan johtava yritys alan nopeasti kasvaville markkinoille kahdessa valitussa pääsegmentissä. Ensimmäiseen segmenttiin kuuluvat funktionaalisten elintar-

vikkeiden ainesosat, jotka on tarkoitettu muun muassa sydämen terveyden, diabeteksen ja allergian hallintaan. Toisena ryhmänä ovat elintarvikkeiden ja rehujen laatuun ja turvallisuuteen tarkoitetut diagnostiset testausmenetelmät.

MUUTOKSET TOIMINTAYMPÄRISTÖSSÄ

Ainesosaliikeytoiminnan kehittymistä ovat rajoittaneet hitaat ja epäyhtenäiset lupaprosessit eri maissa. Euroopan Unionin tasolla tehtyjen päätösten takia lupakäytäntöjen uskotaan kuitenkin yhtenäistyvän vuoden 2004 aikana ja edesauttavan tuotteiden tuomista uusille EU-markkinoille. Samalla myös uudet toimijat pääsevät markkinoille, ja tämän arvioidaan kilpailun kiristymisestä huolimatta kasvattavan terveysvaikutteisten tuotteiden kokonaismarkkinaa. Myös kuluttajien lisääntynyt tietoisuus ruokavalion vaikutuksesta sydänterveyteen ja mahdollisuuksista vaikuttaa siihen lisäävät terveysvaikutteisten tuotteiden kysyntää.

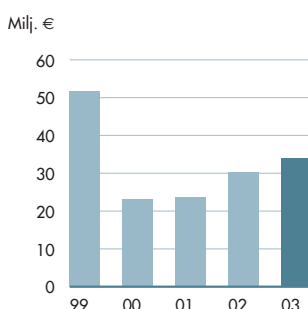
Lupamenettelypäätösten yhteydessä on täsmennetty myös stanoli- ja sterolipohjaisten elintarvikkeiden pakkausmerkintäsäädöksiä. Uusi merkintäasetus astunee voimaan huhtikuussa 2004.

Elintarvikediagnostiikan liiketoimintaympäristössä tapahtui vuonna 2003 useita yritysostoja. Markkinoilla on selvästi tapahtumassa keskittymistä, jonka myötä pienistä yrityksistä voi lyhyellä aikavälillä muodostua merkittäviä toimijoita alalla.

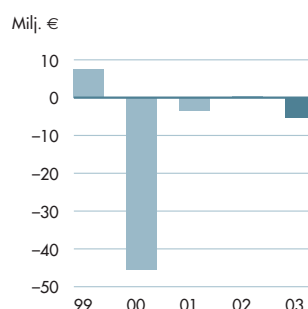
AINESOSAT

Ainesosaliikeytoiminnan päätuote tällä hetkellä on kolesterolia alentava Benecol-ainesosa eli stanoliesteri. Benecol-tuotteet perustuvat kehitystyöhön, joka alkoi Raisiossa vuonna 1989. Raisio Yhtymän margariiniteollisuuden silloinen tutkimuspäällikkö Ingmar

LIKEVAIHTO

LIKETULOS

Wester tutkimusryhmineen keksi, miten kasviterolit ja kasvistanolit voidaan muuttaa elintarvikkeiden valmistukseen sopivaksi rasvaliukoiseksi kasvistanoliesteriksi. Näin syntyi Benecolin aktiivaine, joka on Raision patentoima. Euroopan Patenttivirasto kyseenalaisti kilpailijan aloitteesta Benecolin stanoliesteripatentin suullisessa väitekäsitelyssä vuonna 2001. Raisio Yhtymä valitti kannanotosta Euroopan Patenttinviraston valituslautakuntaan. Patenttikäsittely jatkuu Raisio Yhtymän saamien tietojen mukaan syyskuussa 2004.

Stanoliesteri rajoittaa kolesterolin imeytymistä ruuansulatuskanavasta elimistöön. Se on erittäin turvallinen, sillä se on käytännössä imeytymätöntä ja poistuu ruuansulatuskanavasta muuttumattomana. Pääraaka-aineina ovat puu- ja kasvipohjainen steroli.

Stanoliesterin on yli 40 tieteellisessä tutkimuksessa todettu alentavan tehokkaasti veren seerumin kolesterolitasoa. Kiistatta on voitu osoittaa, että säännöllisenä osana päivittäistä ruokavaliota stanoliesteri vähentää kokonaiskolesterolia keskimäärin noin 10 prosenttia ja haitallista LDL-kolesterolia noin 15 prosenttia. Tutkimustuloksiin perustuva kasvistanolin suositeltava päivittäinen käyttömäärä on noin 2 grammaa.

Keväällä 2003 päättyneen suomalaistutkimuksen mukaan Benecol-tuotteet alentavat tehokkaimmin myös lasten kohonneita kolesteroliarvoja. Tutkimus on julkaistu kansainvälisessä The Journal of Pediatrics -lehdessä.

Tuoreet kliiniset tutkimukset ovat vahvistaneet käsitystä siitä, että Benecol-tuotteiden sisältämä kasvistanoli on tehokkain veren kolesterolipitoisuuden vaikuttava ruokavaliioon lisättävä ainesosa; kasvistanolia sisältävät elintarvikkeet on otettu osaksi yhä useampaa kansainvälistä hoitosuositusta. Tuoreimpana näistä on arvostettu International Atherosclerosis Society, joka vuonna 2003 uusitus

julkilausumassaan suosittaa kasvistanolin lisäämistä ruokavaliioon, kun tarkoituksena on vähentää seerumin LDL-kolesterolipitoisuutta.

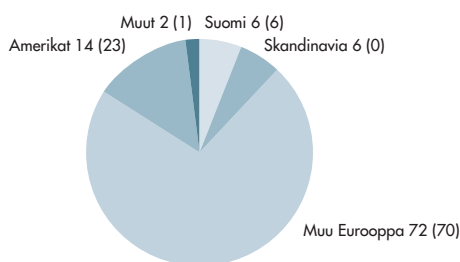
Tuotekehitys keskittyy uusien ainesosien kehittämiseen, ja painopiste on sydämen terveyttä parantavissa tuotteissa.

STANOLIESTERIÄ SISÄLTÄVÄT BENECOL-TUOTTEET JA MAAT, JOISSA NIITÄ MYYDÄÄN
(Tammikuu 2004)

Maa	Tuotteet
Argentiina	levite
Belgia	margariini, levite, tuorejuusto, jogurtti, juotava jogurtti
Espanja	juotava jogurtti, maito
Hollanti	margariini, juotava jogurtti
Iso-Britannia ja Irlanti	levite, tuorejuusto, jogurtti, välipalapatukka
Itävalta	juotava jogurtti
Portugali	juotava jogurtti
Puola	margariini
Ranska	levite, jogurtti
Ruotsi	margariini
Saksa	levite, juotava jogurtti
Suomi	margariini, levite, tuorejuusto, juokseva rypsiöljyvalmiste, jogurtti, piimä, pasta
Sveitsi	juotava jogurtti
USA	levite, geelikapseli
Yhdistyneet Arabiemiraatit	maito, jogurtti

LIIKEVAIHDON JAKAUMA MAANTIETEELLISESTI

%-osuus Raisio Life Sciencesin kokonaisliikevaihdosta vuonna 2003 (2002)

Markkinatilanne ja tuotevalikoima

Raisio Yhtymä on edelläkävijä funktionaalisten eli terveysvaikutteisten ainesosien alalla. Vuonna 1995 se toi markkinoille ensimmäisen kasvistanolia sisältävän elintarvikkeen, Benecol-margariinin. Sen jälkeen Raisio Yhtymään kuuluvat yritykset tai yhteistyökumppanit ovat tuoneet markkinoille useita erilaisia Benecol-sovelluksia ympäri maailmaa. Asiakkaina ovat pääasiassa kansalliset tai kansainväliset elintarvikeyritykset.

Kiinnostus terveysvaikutteisiin tuotteisiin on kasvanut merkittävästi Keski- ja Etelä-Euroopassa. Erityisesti meijerisovellukset kiinnostavat kuluttajia. Vuoden 2003 aikana Raisio Life Sciences yhteistyökumppaneineen toi markkinoille 13 uutta tuotetta eri puolilla Eurooppaa, esimerkiksi erittäin suosittu jogurttijuoman annospullossa. Tuotevalikoimaa laajennettiin myös viljapohjaisiin tuotteisiin, kun RavintoRaisio toi markkinoille Benecol-pastaa.

ELINTARVIKEDIAGNOSTIIKKA

Raisio Life Sciences -toimialaryhmän toinen tukijalka on diagnostiikka, jossa kehitetään, markkinoidaan ja valmistetaan elintarvikkeiden ja rehujen laadun ja turvallisuuden seuraamiseen tarvittavia analyttisiä järjestelmiä, diagnoosilaitteita ja reagensseja. Raisio Yhtymässä jo olemassa oleva asiantuntemus pellolta pöytään -ketjussa sekä osaaminen elintarvikkeiden ja tuotantoprosessien mikrobiologisesta laadusta ovat erinomainen pohja laajentua diagnostiikkaliiketoimintaan.

Ensimmäinen askel strategian toteuttamisessa tehtiin keväällä 2003, kun Raisio osti ruotsalaisen elintarvikediagnostiikkayritys Diffchamb AB:n. Yrityksellä on vahva asema etenkin Euroopassa. Diffchambilla on tytäryhtiöitä seitsemässä maassa, ja laaja jakelijaverkosto myy tuotteita maailmanlaajuisesti. Asiakaskuntaan kuuluvat elintarviketeollisuus sekä kaupalliset ja julkiset laboratoriot ja laboratoriokeittimet.

Diffchambin pääkonttori sijaitsee Göteborgissa ja tuotekehityskeskukset Lyonissa ja Roomassa. Ranskassa tuotekehitys on keskittynyt ELISA (Enzyme-Linked Immunosorbent Assay) -menetelmien kehittämiseen erityisesti patogeenien löytämiseksi. Italian tuotekehityskeskuksen ydiosaamista ovat entsymaattiset testimenetelmät, jotka liittyvät viinin ja maitotuotteiden laadun varmistukseen.

Markkinatilanne ja tuotevalikoima

Elintarvikediagnostiikan arvioidaan kasvavan vuosittain 10–20 prosenttia, sillä ruuan puhtaus ja turvallisuus koetaan entistä tärkeämmäksi muun muassa BSE-taudin, hormoniijäämien, salmonellan ja listerian esiintymisen takia.

Markkinoilla asiakkaiden tarpeet ja uusien teknologioiden suunta on selvästi kohti nopeampia ja helpokäyttöisempiä testausmenetelmiä. Pikamenetelmät ovat voimakkaasti kasvava markkinasegmentti, johon Raisio Life Sciences tulee jatkossakin panostamaan.

Diffchambilla on monipuolinen ja kattava tuotevalikoima. Yritys on keskittynyt erityisesti nopeiden testausmenetelmien kehittämiseen ja myyntiin. Tuotteita löytyy muun muassa patogeenien, esimerkiksi salmonella ja listeria, hormoniijäämien, antibioottien, muuntogeenisten materiaalien, allergeenien ja mykotoksiinien testaukseen. Myös viinien ja maitotuotteiden laadunvarmistus onnistuu Diffchambin tuotteilla.

Diffchamb tarjoaa reagenssien lisäksi myös laboratoriokäytäntöjen automatisointia. Se helpottaa varsinkin sellaisia laboratorioita, joilla on päivittäin suuret määrät näytteitä käsiteltävänä. Tämä auttaa erityisesti elintarviketeollisuutta, jolle nopeasti saatavat tulokset ovat erittäin tärkeitä, jotta päätös tuotteiden päästämisestä markkinoille voidaan tehdä turvallisesti.

TUOTTEET	MARKKINAOSUUS	TUOTANTOLAITOKSET
AINESOSAT		
<ul style="list-style-type: none"> ■ Benecol-ainesosa (stanoliesteri) 	<p>Kolesterolia alentavien sterolipohjaisten estereiden markkinat</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Eurooppa 25 % ■ USA 50 % 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Raisio ja Summerville, SC (USA)
ELINTARVIKEDIAGNOSTIIKKA		
<ul style="list-style-type: none"> ■ elintarvikkeiden laatuun ja turvallisuuteen liittyvät testausmenetelmät ■ viinien ja maitotuotteiden testausmenetelmät ■ laboratoriokäytäntöjen automatisointi ■ omat tuotemerkit Transia® ja EC™ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ tuotealueesta riippuen Euroopassa 5–15 % 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Lyon (Ranska) ja Rooma (Italia)

Hallituksen toimintakertomus

Vuoden 2002 kertomuksessa arvioitiin Raisio Yhtymän liikevaihdon ja tuloksen kasvavan vuonna 2003. Liikevaihdon osalta kasvua syntyi erityisesti Raisio Chemicalsissa, mutta kannattavuuskehitys oli selvästi arvioitua heikompi. Käyttöpääoman pienentämisessä sen sijaan onnistuttiin jopa ennustettua paremmin.

Vuoden 2003 keskeiseksi teemaksi nousi toiminnan tehostaminen. Sekä Raisio Chemicalsissa että RavintoRaisiossa käytiin läpi mitattavat tehostamisohjelmat, joiden tulosvaikutukset alkavat näkyä vuodesta 2004 eteenpäin. Osana toimintojen uudelleenjärjestelyjä konsernin eri yksiköistä vähenee noin 420 työpaikkaa vuosien 2003–2004 aikana.

Hidas orgaaninen kasvu on vaikeuttanut vuonna 2001 laaditun kasvustrategian toteuttamista. Tämän johdosta hallitus on arvioinut syksyn 2003 aikana uudelleen visiota ja strategiaa ja päättänyt selvittää konsernin rakennejärjestelyvaihtoehdot mukaan lukien

irrottautumisen Raisio Chemicalsista. Keskustelut eräiden kansainvälisten kemian alan yritysten kanssa on jo aloitettu. Myös mahdollisuudet Raisio Chemicalsin pörssilistautumiseen selvitetään.

LIIKEVAIHTO

Konsernin liikevaihto vuonna 2003 kasvoi 2,1 prosenttia ja oli 860,5 milj. euroa (843,1 milj. euroa vuonna 2002). Raisio Chemicalsin ja Raisio Life Sciencesin liikevaihdot kasvoivat pääosin yritystojen seurauksena, RavintoRaision liikevaihto sen sijaan pieneni.

Valuuttakurssien muutokset pienensivät liikevaihtoa. Vuoden 2002 keskikursseilla laskettuna konsernin liikevaihto olisi ollut 25 milj. euroa korkeampi.

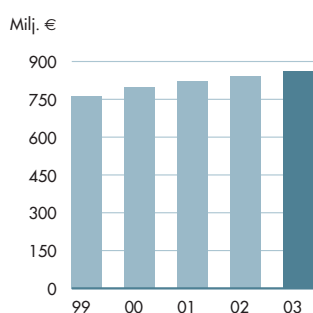
Suomen ulkopuolisen liikevaihdon osuus oli 52,1 prosenttia (52,5 %) eli 448,6 milj. euroa (442,7 milj. euroa).

KERTALUONTEISET ERÄT

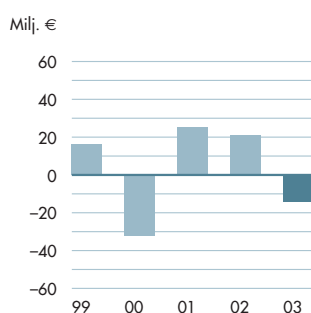
	2003		2002	
	Tuotot	Kulut	Tuotot	Kulut
Raisio Chemicals	0,8 milj. € BioSafe-myyntivoitto	8,9 milj. € tehostamiskulut 0,5 milj. € käyttöomaisuuden alaskirjaukset	1,8 milj. € IFRS-korjaus*	–
RavintoRaisio	1,2 milj. € jäätelöliiketoiminnan myyntivoitto	3,7 milj. € tehostamiskulut 4,4 milj. € käyttöomaisuuden alaskirjaukset	1,2 milj. € IFRS-korjaus*	5,7 milj. € margariinutuotannon siirto
Raisio Life Sciences	–	–	0,2 milj. € IFRS-korjaus*	–
Yhteensä	2,0 milj. €	17,5 milj. €	3,2 milj. €	5,7 milj. €

*siirtyminen IFRS-perusteiseen vaihto-omaisuuden arvostukseen

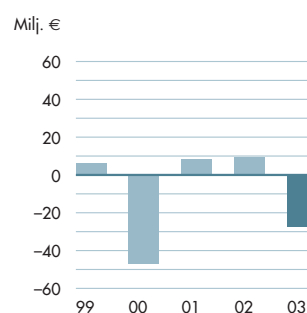
LIIKEVAIHTO

LIIKETULOS

TULOS ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ

TULOS JA OSINKOEHDOTUS

Konsernin liikevoitto vuonna 2003 ilman kertaluonteisia eriä oli 1,2 milj. euroa (23,1 milj. euroa). Kertakulut syntyivät eräiden eituotannollisessa käytössä olevien kiinteistöjen tasearvojen alaskirjauksista, Raisio Chemicalsin ja RavintoRaision tehostamisohjelmista sekä viljatärkkelysliiketoiminnan lopettamisestä. Raportoitu liiketulos oli -14,3 milj. euroa (20,6 milj. euroa). Liiketulos heikkeni kaikissa toimialaryhmissä. Valuuttakurssien muutoksilla ei ollut merkittävää tulosvaikutusta konsernitasonla.

Konsernin tulos ennen veroja oli -27,2 milj. euroa (9,3 milj. euroa). Nettorahotuskulut olivat 12,9 milj. euroa (11,3 milj. euroa). Vertailukautta korkeampi keskimääräinen lainamäärä lisäsi korkokuluja, minkä lisäksi valuuttakurssivoitot olivat vertailukautta pienemmät. Laskennallisen verosaamisen kirjaamisessa on noudatettu varovaisuuden periaatetta. Nettotulos verojen jälkeen oli -26,7 milj. euroa (5,4 milj. euroa).

Osakekohtainen tulos oli -0,16 euroa (0,03 euroa). Vuodelta 2003 hallitus esittää maksettavaksi osinkoa 0,01 euroa osakkeelta (0,02 euroa).

TOIMIALARYHMÄT

Raisio Chemicals

Maailmantalous piristyi alkuvuoden kriisien jälkeen. Paperin kulutuksen arvioidaan kasvaneen 2–3 prosenttia vuoden 2003 aikana. Kulutuksen kasvu oli suurinta Aasiassa ja itäisessä Euroopassa.

Paperintuotantomäärät kasvoivat Länsi-Euroopassa merkittävästi vahvan vientikehityksen johdosta. Graafisten paperien valmistus kasvoi yli 4 prosenttia ja niiden joukossa päällystettyjen paperien valmistus noin 7 prosenttia.

Näin ollen lateksisideaineiden kysyntä voimistui. Erikoiskemikaalien kysyntä Pohjois-Amerikan ja Euroopan markkinoilla pysyi edellisen vuoden tasolla, mutta kasvoi merkittävästi Aasiassa. Epäsuosiolliset sääolosuhteet Keski- ja Etelä-Euroopassa sekä Suomessa pienensivät vilja- ja perunasatoja ja nostivat tärkkelyssideaineiden raaka-ainehintoja merkittävästi. Tärkkelyssideaineiden hintoihin kohdistuu tästä syystä merkittäviä nostopaineita vuonna 2004.

Raisio Chemicalsin liikevaihto kasvoi 14,1 prosenttia ja oli 422,3 milj. euroa (370,1 milj. euroa). Kasvu johtui lähinnä elokuussa 2002 tehdystä latexia-yritysosostosta ja lateksisideaineiden kasvaneesta myynnistä. Sen sijaan tärkkelyssideaineiden myynti pieneni johtuen muun muassa Saksan myyntiyhtiön toiminnan lopettamisesta vuoden 2002 kesällä. Heikentynyt dollari oli merkittävin syy erikoiskemikaaliliiketoiminnan pienenemiseen.

Raisio Chemicalsin liikevoitto ilman kertaluonteisia eriä oli 10,5 milj. euroa (8,9 milj. euroa). Keväällä 2003 käynnistetyt, kerta-

RAISIO CHEMICALSIN LIIKEVAIHTO TOIMIALOITTAIN, MILJ. EUROA		
	2003	2002
Lateksit	207,7	127,7
Erikoiskemikaalit	125,0	135,8
Tärkkelykset	89,6	106,6
Yhteensä	422,3	370,1

kuluja aiheuttaneet tehostamistoimenpiteet alkoivat vaikuttaa positiivisesti loppuvuoden aikana. Toiminnan tehostamisohjelmalla tavoitellaan 15 miljoonan euron vuotuisia kustannussäästöjä. Kustannussäästöjen vaikutus koko painollaan kohdistuu vuoteen 2004 ja siitä eteenpäin.

Raportoitu liikevoitto oli 1,9 milj. euroa (10,7 milj. euroa). Lateksiliiketoiminnan kannattavuutta paransivat uudet asiakkaat ja Latexia-kokonaisuuden onnistunut integroiminen Raisio Chemicalsiin. Kilpailutilanteen koveneminen heikensi tärkkelys- ja erikoiskemikaaliliiketoimintojen kannattavuutta.

Tuotantokapasiteetiltaan 100 000 tonnin lateksitehdas käynnistyy Kiinassa Zhenjiangin alueella vuoden 2004 alkupuolella. Samaan aikaan myös Raision valmistamien erikoiskemikaalien tuotantokapasiteetti Kiinassa kasvaa, kun erikoiskemikaaleja valmistava tehdas käynnistyy Suzhoun alueella.

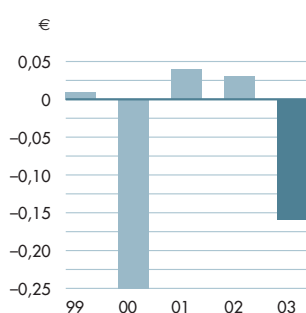
Raisio Chemicalsin yhdessä Hansaprintin, Omyan, Metso Paperin ja Flint-Schmidt Finlandin kanssa omistama koepainolaitos Future Printing Center aloitti toimintansa Raisiossa vuoden 2004 alussa. Alueella sijaitsee myös koepäällystyslaitos CTC ja Raisio Chemicalsin muita tutkimuskeskuksia. Yhdessä ne muodostavat ainutlaatuisen paperin testaus- ja kehityspalvelun, joka kattaa paperinvalmistuksen vaiheet pohjapaperista valmiiseen painettuun ja jälkikäsiteltyyn painotuotteeseen. Kehityskeskukset mahdollistavat entistä monipuolisemman yhteistyön paperikemikaalien kehittämisessä yhdessä asiakkaiden kanssa.

Raisio Chemicals myi liikevaihdoltaan noin 3 miljoonan euron voiteluöljyliiketoiminnan ruotsalaiselle Binol AB:lle joulukuun lopussa. Raisio Chemicals jatkoi näin ydinliiketoimintoihin kuulumattomien tuotteiden karsimista ja keskittyy paperikemikaaleihin eli latekseihin, erikoiskemikaaleihin ja tärkkelyssideaineisiin.

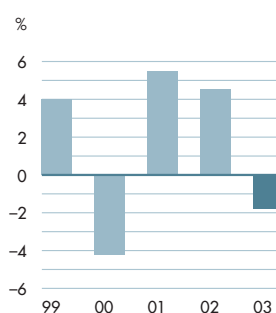
RavintoRaisio

Euroopan Unionin laajeneminen antaa RavintoRaisiolle hyvät toimintamahdollisuudet uusilla markkinoilla. Puolan tuleva EU-jäsenyys avaa Raisio Polska Foodsille uusia mahdollisuuksia unionin sisämarkkinoilla. EU:n itälaajeneminen voi toisaalta lisätä elintarvikkeiden ja rehujen tuontia sekä kiristää kilpailua entisestään erityisesti vähittäiskauppasektorilla Suomessa. Myös EU:n

TULOS OSAKETTA KOHTI

SIIJOITETUN PÄÄOMAN TUOTTO

maatalouspoliittiset ja kansalliset päätökset viljelyn ja kotieläintalouden tukemisesta vaikuttavat RavintoRaision liiketoimintaan.

Ihmisten kiinnostus ravinnon ja terveyden väliseen yhteyteen ja väestön ikääntyminen muodostavat hyvän pohjan terveysvaikutteisten ja terveellisten elintarvikkeiden kehittämiselle. Myös helpokäyttöisten elintarvikkeiden kysyntä on kasvussa. Venäjä ja läntinen alue nähdään tulevaisuuden kasvumarkkinana, johon RavintoRaisio on panostanut investoimalla ja verkostoitumalla.

Tilakoon kasvu, tuotannon tehostaminen ja työnsäästö ovat lisänneet teollisten korkealaatuisten rehujen käyttöä tasaisesti viimeisen kymmenen vuoden aikana Suomessa. Parina viime vuotena kasvua on ollut erityisesti lihasiipikarjan- ja sianrehuissa. Vuonna 2003 onnistuttiin lyömään tuotantoennätykset sekä Raision että Anjalankosken rehutehailla.

Kilpailutilanne mallasmarkkinoilla kiristyi 2003 alkupuolella oluen kulutuksen vähennyttyä Euroopassa. Suomessa oluen kokonaisyhteistyö jäi edellisestä vuodesta noin kolme prosenttia. Venäjällä oluen kulutus sen sijaan kasvoi noin seitsemän prosenttia edellisestä vuodesta.

RavintoRaision liikevaihto pieneni ja oli 417,9 milj. euroa (458,5 milj. euroa). Liikevaihdon pienenemiseen vaikuttivat muun muassa jäätelö-, mantelimassa- ja teollisuusmargariiniliiketoimintojen myynti sekä margariinituotannon keskittämisestä ja työrauhaongelmista aiheutuneet tuotantovaikeudet.

RAVINTORAISION LIIKEVAIHTO TOIMIALOITTAIN JA LIIKETOIMINNOITTAIN, MILJ. EUROA		
	2003	2002
Elintarvike	232,2	266,9*
Margariini	130,8	160,6
Mylly	75,3	77,1
Ruokaperuna	21,2	25,0
Muut	14,4	11,1*
Toimialan sisäinen myynti	-9,5	-6,9
Rehu	163,8	159,4
Mallas	26,4	30,2
Viljatärkkelys	15,0	20,6
Sisäinen myynti	-19,5	-18,6
Yhteensä	417,9	458,5

*Luvut on muutettu vastaamaan nykyistä organisaatorakennetta.

RavintoRaision liiketulos ilman kertaluonteisia eriä oli -4,8 milj. euroa (15,5 milj. euroa). RavintoRaisio käynnisti syksyllä 2003 toiminnan tehostamishjelman, jonka seurauksena toimintoja

organisoiittiin uudelleen ja viljatärkkelysliiketoiminta päätettiin lopettaa. Tehostamistoimenpiteistä aiheutuneet kertakulut nousivat 8,1 milj. euroon. Raportoitu liiketulos laski selvästi ja oli -11,7 milj. euroa (11,0 milj. euroa). Kaikkien RavintoRaision toimialojen tulokset heikkenivät.

RavintoRaisio vahvisti asemiaan Venäjällä ostamalla huhtikuussa 2003 meijerikiinteistön Istrasta, läheltä Moskovaa. Margariinituotanto Istrassa alkoi vuoden 2004 alussa. Vihantiin valmistuu vuoden 2004 aikana uusi tuotantolinja, joka parantaa ruokaperunaliiketoiminnan kilpailukykyä. RavintoRaisio tiivistää yhteistyötään ruotsalaisen elintarvikekonserni Cerealian kanssa. Cerealia Foodsin myyntiorganisaatio hoitaa Raision margariinien ja Beneviva-tuoteperheen myynnin vähittäiskaupoille ja suurtalouksille Ruotsissa vuoden 2004 alusta lähtien. Vastaavasti RavintoRaisio hoitaa Cerealian aiempaa laajemman tuotevalikoiman myynnin Suomessa toukokuusta 2004 alkaen. Yhteistyön laajentaminen Baltiaan on työn alla.

Raisio Life Sciences

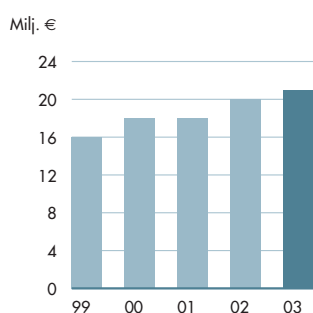
Terveysvaikutteisten elintarvikkeiden markkinoiden kehittymistä ovat rajoittaneet hitaat ja epäyhtenäiset lupaprosessit eri maissa. Raisio Life Sciences onnistui kuitenkin saamaan yhdessä eurooppalaisten asiakkaidensa kanssa viranomaisluvut, jotka mahdollistivat 13 uuden tuotteen lanseerauksen eri puolilla Eurooppaa vuoden 2003 loppupuolella. Euroopan Unionin tasolla tehtyjen päätösten takia lupakäytäntöjen uskotaan kuitenkin yhtenäistyvän vuoden 2004 aikana ja edesauttavan tuotevalikoiman ja markkina-alueen laajentamista. Kiinnostus terveysvaikutteisiin elintarvikkeisiin on kasvanut merkittävästi etenkin Keski- ja Etelä-Euroopassa.

Raisio Life Sciences osti keväällä 2003 ruotsalaisen elintarvikediagnosticsyrityksen Diffchamb AB:n. Elintarvikediagnosticsiikan liiketoimintaympäristössä tehtiin vuonna 2003 useita muitakin yrityskauppoja. Markkinoilla on selvästi tapahtumassa keskittymistä, jonka myötä pienistä yrityksistä voi lyhyellä aikavälillä muodostua merkittäviä toimijoita alalla. Elintarvikediagnosticsiikan arvioidaan kasvavan vuosittain 10–20 prosenttia, sillä ruuan puhtaus ja turvallisuus koetaan entistä tärkeämmäksi muun muassa BSE-taudin, hormonijäämien, salmonellan ja listerian esiintymisen takia. Suunta on selvästi kohti nopeampia ja helpokäyttöisempiä testausmenetelmiä.

Raisio Life Sciencesin liikevaihto kasvoi 12,4 prosenttia ja oli 34,0 milj. euroa (30,3 milj. euroa). Liikevaihdon kasvu johtuu diagnosticsiikkaliiketoiminnan oston. Ainesosamyyntin kasvua rajoitti uusien lanseerausten painottuminen vasta vuoden lopulle ja diagnosticsiikkamyyntiin vaikutti tuotevalikoiman karsiminen alhaisen marginaalin välitystuotteista.

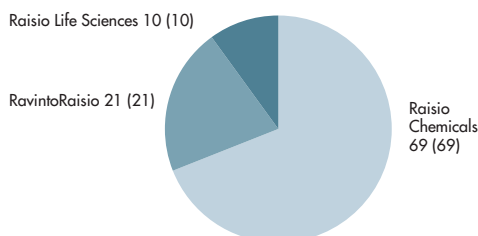
Raisio Life Sciencesin liiketulos oli -5,4 milj. euroa (0,5 milj. euroa). Voimakkaat markkinointipanostukset heikensivät kan-

TUTKIMUS- JA KEHITYSMENOT

TUTKIMUS- JA KEHITYSMENOJEN JAKAUTUMINEN TOIMIALARYHMITÄIN

%-osuus kokonaismenoista vuonna 2003 (2002)

nattavuutta ainesosatoimialalla. Diagnostiikkatoimialan tulosta rasittivat muun muassa haltuunotokustannukset ja liikearvopoisto. Osana haltuunotoprosessia diagnostikkaliiketoimintaa tehostettiin muun muassa järjestelemällä toimintoja uudelleen Italiassa ja Englannissa.

RAISIO LIFE SCIENCESIN LIIKEVAIHTO TOIMIALOITTAIN, MILJ. EUROA		
	2003	2002
Ainesosat	27,0	30,3
Diagnostiikka	7,0	-
Yhteensä	34,0	30,3

TUTKIMUS JA KEHITYS

Konsernin tutkimus- ja kehityksenot vuonna 2003 olivat 21,1 milj. euroa (20,3 milj. euroa) eli 2,5 prosenttia (2,4 %) liikevaihdosta. Raisio Chemicals käytti tutkimus- ja kehitystoimintaan 14,6 milj. euroa (14,0 milj. euroa), joka on 3,5 prosenttia toimialaryhmän liikevaihdosta. Raisio Chemicals sai myös teknologiatuottoja myymällä tutkimus-, analyysi- ja koeajopalveluja asiakasteollisuudelle. Raisio Chemicalsin merkittävimmät tutkimus- ja kehitysinvestoinnit olivat koepainolaitos Future Printing Centerin rakentaminen ja ainutlaatuisen, uuden teknologian Optiload Twinline -monitelakalenterin hankkiminen koepäällystyslaitos CTC:lle.

RavintoRaision tutkimus- ja kehityksenot olivat 4,4 milj. euroa (4,3 milj. euroa) eli noin 1,1 prosenttia toimialaryhmän liikevaihdosta. Raisio Life Sciences käytti tutkimus- ja kehitystoimintaan 2,1 milj. euroa (2,0 milj. euroa) eli 6,2 prosenttia toimialaryhmän liikevaihdosta.

INVESTOINNIT

Konsernin bruttoinvestoinnit vuonna 2003 olivat 63,7 milj. euroa (81,0 milj. euroa) eli 7,4 prosenttia liikevaihdosta (9,6 %). Raisio Chemicalsin osuus tästä oli 30,3 milj. euroa (62,4 milj. euroa). Suurimmat investoinnit olivat Kiinaan valmistuneet lateksi- ja erikoiskemikaalitehtaat.

RavintoRaision bruttoinvestoinnit olivat 12,3 milj. euroa (13,8 milj. euroa). Merkittävimmät investoinnit liittyivät margariinituotannon aloittamiseen Venäjällä ja rehutoimialan tuotantokapasiteetin kehittämiseen. Raisio Life Sciencesin bruttoinvestoinnit olivat 19,9 milj. euroa (3,5 milj. euroa). Suurin investointi oli elintarvikediagnostiikkayhtiö Diffchambin osakkeiden osto.

RAHOITUS

Tilikauden nettorahoituskulut olivat 12,9 milj. euroa (11,3 milj. euroa). Merkittävimmät syyt rahoituskulujen kasvuun olivat vertailuvuotta suurempi keskimääräinen lainamäärä sekä valuuttakurssi-voittojen ja rahoitustuottojen väheneminen.

Liiketoiminnan tuottama kassavirta oli 77,0 milj. euroa (45,4 milj. euroa) eli 31,6 milj. euroa parempi kuin vuonna 2002. Investointeihin sitoutui 62,2 milj. euroa (64,9 milj. euroa).

Raision vuonna 1998 solmima syndikoitu luottolimiittisopimus muodosti edelleen keskeisen välineen maksuvalmiuden suunnittelussa ja hoidossa, mutta sen rinnalle otettiin kesäkuussa 2003 käyttöön kotimainen enimmäismäärältään 90 milj. euron yritystodistusohjelma.

Konsernin syndikoidun luoton kirjauskäytäntöä muutettiin vuoden 2003 alussa kuvaamaan paremmin luoton ehtoja kirjaamalla nostettu lainamäärä (154 milj. USD 31.12.2003) pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan. Luottolimiitin (190 milj. USD) keskeinen ehto on vähintään 30 prosentin omavaraisuusaste.

Konsernin korollinen nettovelka oli tilikauden päättyessä 277,8 milj. euroa (281,4 milj. euroa). Omavaraisuusaste oli vuoden lopussa 32,2 prosenttia (34,4 %) ja velkaantumisaste 127,9 prosenttia (109,4 %).

Pääoman käytön tehostaminen eteni hyvin, ja käyttöpääoman määrää kyettiin alentamaan 50,7 milj. eurolla. Käyttöpääoma oli 110,4 milj. euroa vuoden lopussa. Varastoihin sitoutuneiden varojen määrä laski 35,9 milj. euroa muun muassa ostopoliittikas- toteutettujen muutosten ansiosta. Vuoden viimeisellä neljänneksellä aloitettu saamisten myynti vapautti noin 25 milj. euroa myyntisaamisista, joiden määrä aleni yhteensä 27,9 milj. euroa vuoden 2003 aikana.

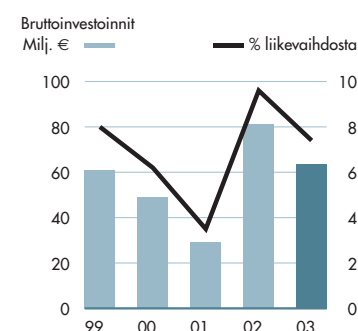
HALLINTO, JOHTO JA HENKILÖSTÖ

Raisio Yhtymän hallituksessa toimivat vuoden 2003 aikana Jörgen Grandell, Antti Haavisto, Jaakko Ihmuotila, Rabbe Klemets, Matti Linnainmaa, Kaarlo Pettilä, Christoffer Taxell ja Arimo Uusitalo. Raisio Yhtymän hallintoneuvosto vapautti Antti Haaviston Raisio Yhtymän hallituksen jäsenyydestä tammikuussa 2003.

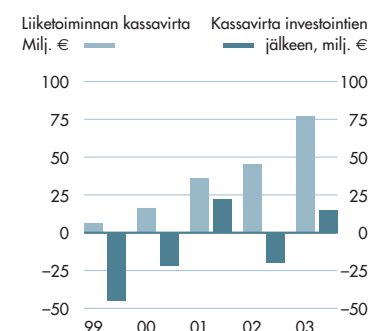
Raisio Yhtymän hallintoneuvosto valitsi marraskuussa Erkki Haaviston Raisio Yhtymän hallituksen jäseneksi kaudeksi 2004–2005. Erovuorossa olleet hallituksen jäsenet valittiin jatkaamaan hallituksessa myös kaudella 2004–2005. Hallitus valitsi vuoden 2004 ensimmäisessä kokouksessaan puheenjohtajaksi edelleen Arimo Uusitalon ja varapuheenjohtajaksi Matti Linnainmaan.

Hallituksen uusiksi varajäseniksi valittiin Mikko Korttila, Olavi Kuusela ja Jari Lehmusvaara sekä erovuoroisista jatkamaan Antti

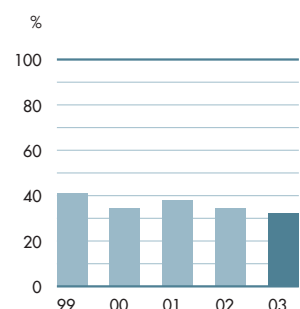
INVESTOINNIT

KASSAVIRTA

OMAVARAIUUSASTE

Salminen. Jukka Lavin toimikausi varajäsenenä jatkuu vuonna 2004.

RavintoRaision toimitusjohtajaksi nimitettiin 1.9.2003 alkaen Olavi Kuusela. Hänen edeltäjänsä Urpo Pirilä irtisanoutui syyskuussa 2003 Raisio Yhtymän palveluksesta ja erosi samalla Raisio Yhtymän hallituksen varajäsenen tehtävästä. Raisio Yhtymän henkilöstöjohtajaksi nimitettiin 1.9.2003 alkaen Merja Lumme.

Raisio Yhtymän johtoryhmän muodostavat pääjohtaja Rabbe Klemets, Raisio Chemicalsin johtaja Jari Lehmusvaara, RavintoRaision johtaja Olavi Kuusela, Raisio Life Sciencesin johtaja Jukka Lavi, talousjohtaja Antti Salminen, henkilöstöjohtaja Merja Lumme, lakiasianjohtaja Mikko Korttila sekä viestintä- ja sijoittajasuhdejohtaja Taru Narvanmaa.

Raisio Yhtymän palveluksessa 31.12.2003 oli 2 735 henkilöä (2 767 henkilöä). Vuoden lopussa ulkomailla työskenteli 45 prosenttia (45 %) henkilökunnasta. Vuoden lopussa Raisio Chemicalsin palveluksessa oli 1 151 henkilöä, RavintoRaision 1 312 henkilöä ja Raisio Life Sciencesin 199 henkilöä.

Henkilöstömäärää lisäsivät Diffchambin osto sekä Raisio Chemicalsin liiketoimintojen kasvu Kiinassa. Tehostamisohjelmat ja margariiniutuotannon lopettaminen Ruotsissa taas pienensivät henkilöstön määrää.

TIETOJA OSAKKEISTA

Raisio Yhtymän vaihto-osakkeita vaihdettiin vuonna 2003 Helsingin Pörssissä 45,7 milj. kappaletta. Vaihdon arvo oli 47,9 milj. euroa ja keskimääräinen kurssi 1,05 euroa. Viimeinen kaupantekokurssi vuonna 2003 oli 1,24 euroa. Vosakkeen kurssi nousi 15,9 prosenttia vuoden alusta.

Kantaosakkeita vaihdettiin vuonna 2003 Helsingin Pörssissä 633 302 kappaletta. Vaihdon arvo oli 765 439 euroa ja keskimääräinen kurssi 1,21 euroa. Viimeinen kaupantekokurssi vuonna 2003 oli 1,26 euroa. Kosakkeen kurssi laski 11,3 prosenttia vuoden alusta.

Yhtiöllä oli 31.12.2003 yhteensä 47 224 rekisteröityä osakasta. Ulkomaalaisten omistuksessa koko osakekannasta oli 5,8 prosenttia ja vaihto-osakkeista 7,4 prosenttia.

Raisio Yhtymä hyväksyttiin lokakuun alussa aloittaneeseen Kempen/SNS Smaller Europe SRI Indeksiin. Kestävän kehityksen indeksiin valittiin 12 eri maasta yhteensä 69 eurooppalais-yrittäjästä, joiden toiminnan on todettu täyttävän korkeat eettiset, sosiaaliset ja ympäristömyönteiset kriteerit.

Hallitus ei ole käyttänyt yhtiökokouksen 21.3.2003 myöntämää valtuutusta osakepääoman korotukseen.

Konsernin hallituksen, johdon ja avainhenkilöiden optio-ohjelma 1998–2003 päättyi 30.1.2004. Ohjelman optio-oikeuksilla ei merkitty osakkeita.

SIIRTYMINEN KANSAINVÄLISEEN TILINPÄÄTÖSKÄYTÄNTÖÖN (IFRS)

Valmistelutyö IFRS-standardien mukaiseen tilinpäätöskäytäntöön siirtymiseksi on edennyt suunnitelmien mukaisesti. Raisio Yhtymä siirtyy IFRS-standardien mukaiseen laskentakäytäntöön vuonna 2005. Vuoden 2004 luvut julkaistaan IFRS-standardien mukaisina vuoden 2005 keväällä.

VISIO JA STRATEGIA

Raisio Yhtymän hallitus arvioi syksyn 2003 aikana uudelleen vuonna 2001 laadittua visiota ja strategiaa. Hallitus näkee yhtiön myönteisen pitkän aikavälin kehittymisen edellyttävän toiminnan nykyistä selkeämpää keskittymistä. Näin voidaan turvata kaikille yhtiön toimialaryhmille edellytykset kehityä ja kasvaa.

Välittömänä toimenpiteenä hallitus päätti selvittää konsernin rakennejärjestelyvaihtoehdot mukaan lukien irrottautumisen Raisio Chemicalsista. Myös mahdollisuudet Raisio Chemicalsin pörssi-lisäytymiseen selvitetään. Lopullisten päätösten arvioidaan ajoittuvan vuoden 2004 toiselle tai kolmannelle vuosineljännekselle.

Uuden strategian suunnittelun pohjana on hyvinvoinnin erityisosaaminen, jota Raisiolla on elintarvikkeisiin, niiden terveysvaikutteisiin ainesosiin ja rehuihin sekä elintarvikediagnostiikkaan liittyen. Hallitus näkee mielenkiintoisia mahdollisuuksia rakennejärjestelyihin Itämeren alueella. Verkostoituminen alan muiden toimijoiden kanssa sekä alueellinen laajeneminen ovat jo käynnissä. Maailmanlaajuisista laajentumista ja nopeaa kasvua haetaan ainesosa- ja diagnostiikkaliiketoimintojen kautta.

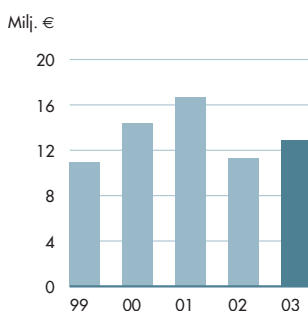
Tavoitteena on tiivistää entisestään yhteistyötä RavintoRaision ja Raisio Life Sciencesin välillä. Tämä antaa mahdollisuudet kehittää edelleen ketjua tutkitusti turvallisista ja jäljitettävistä raaka-aineista kuluttajalähtöisiin, maukkaisiin ja terveellisiin tuotteisiin.

VUODEN 2004 NÄKYMÄT

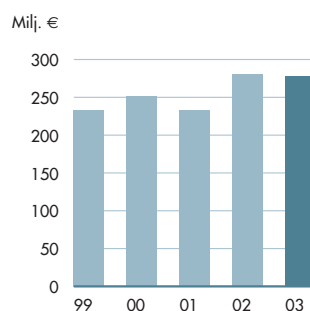
Markkinatilanteen arvioidaan jatkuvan haasteellisena ja kilpailun kireänä myös vuonna 2004. Raisio Yhtymän keskeisin tavoite vuodelle 2004 on kannattavuuden parantaminen ja tuloksen kääntäminen voitolliseksi. Hyvän pohjan luovat vuoden 2003 aikana tehdyt tehostamistoimenpiteet ja määrätietoinen työ käytöpääoman pienentämiseksi. Vuoden 2004 tuloksen odotetaan paranevan kaikissa kolmessa toimialaryhmässä. Myönteinen tuloskehitys ja pääomien tiukka hallinta mahdollistavat vakavaraisuusasteen paranemisen.

Raisio Chemicalsin myyntiin tähtäävät keskustelut on aloitettu ja uuden strategian suunnittelu on käynnissä. Ne pyritään saattamaan loppuun syksyyn mennessä.

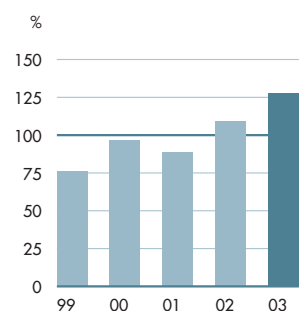
NETTORAHOITUSKULUT

KOROLLINEN NETTOVELKA

VELKAANTUMISASTE

	KONSERNI		EMOYHTIÖ	
	1.1.-31.12.2003	1.1.-31.12.2002	1.1.-31.12.2003	1.1.-31.12.2002
LIIVEVAIHTO (1)	860 524	843 092	1 341	119 314
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos, lisäys (+)/vähennys (-)	-3 936	506	0	-8 378
Liiketoiminnan muut tuotot	8 004	12 105	12 675	9 502
Materiaalit ja palvelut (2)	-534 140	-517 505	-1 215	-64 271
Henkilöstökulut (3, 4)	-114 624	-106 040	-5 832	-20 699
Poistot ja arvonalentumiset (7)	-59 979	-50 058	-2 002	-8 282
Liiketoiminnan muut kulut	-169 853	-161 377	-6 675	-22 100
Osuus osakkuusyhtiöiden tuloksista	-313	-139		
LIIKETULOS (8)	-14 318	20 584	-1 708	5 087
Rahoitustuotot ja -kulut (9)	-12 894	-11 328	4 754	-31 247
TULOS ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	-27 212	9 257	3 046	-26 160
Satunnaiset erät (10)			-4 080	9 850
TULOS ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA	-27 212	9 257	-1 034	-16 310
Tilinpäätössiirrot (11)			1 499	6 795
Tuloverot (12)	1 440	-2 918	-285	29
Vähemmistön osuus	-888	-902		
TILIKAUDEN TULOS	-26 660	5 436	180	-9 486

	KONSERNI		EMOYHTIÖ*	
	31.12.2003	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2002
VASTAAVAA				
PYSYVÄT VASTAAVAT				
Aineettomat hyödykkeet (13, 14)	23 367	28 192	1 497	1 233
Konsernilikearvo (13)	65 252	57 328		
Aineelliset hyödykkeet (13, 14)	277 214	289 695	15 835	17 606
Osuudet saman konsernin yrityksistä (15)			75 180	75 180
Osuudet osakkuusyhteisöissä (15)	4 356	4 443		
Muut sijoitukset (15)	8 281	8 478	285 856	239 274
	378 471	388 136	378 368	333 293
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
Vaihto-omaisuus (17)	117 693	153 577	0	818
Pitkäaikaiset saamiset (18)	7 842	9 481		
Laskennallinen verosaaminen (21)	20 296	11 891		
Lyhytaikaiset saamiset (18)	116 051	144 076	119 565	149 095
Rahoitusarvopaperit	14 107	30 022	11 759	21 277
Rahat ja pankkisaamiset	20 535	12 170	631	818
	296 524	361 217	131 955	172 008
VASTAAVAA YHTEENSÄ	674 995	749 353	510 323	505 301
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA (19)				
Osakepääoma	27 776	27 776	27 776	27 776
Ylikurssirahasto	2 908	2 908	2 908	2 908
Vararahasto	88 767	88 710	88 587	88 587
Muut rahastot				
Yhtiöjärjestyksen mukaiset rahastot	172	118		
Edellisten tilikausien voitto	101 058	108 570	54 993	67 782
Tilikauden tulos	-26 660	5 436	180	-9 486
	194 020	233 518	174 444	177 567
VÄHEMMISTÖOSUUS	23 248	23 630		
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ (20)			8 430	9 929
VIERAS PÄÄOMA				
Laskennallinen verovelka (21)	22 037	20 697		
Pitkäaikainen vieras pääoma (22)	234 988	100 481	213 195	73 256
Lyhytaikainen vieras pääoma (22)	200 702	371 027	114 254	244 549
	457 727	492 205	327 449	317 805
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	674 995	749 353	510 323	505 301

	KONSERNI		EMOYHTIÖ	
	2003	2002	2003	2002
LIKETOIMINNAN KASSAVIRTA				
Liikevoitto	-14 318	20 584	-1 708	5 087
Oikaisut liikevoittoon:				
Suunnitelman mukaiset poistot	59 980	50 058	2 002	8 282
Muut tuotot ja kulut, joihin ei sisälly maksua	-1 122	771		
Muut oikaisut	-92	-1 482	-332	-307
Kassavirta ennen käyttöpääoman muutosta	44 448	69 931	-38	13 062
Lyhytaikaisten liikesaamisten lisäys (-), vähennys (+)	+26 602	-702	+6 666	-14 494
Vaihto-omaisuuden lisäys (-), vähennys (+)	+33 025	-5 610	+818	+3 480
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys (+), vähennys (-)	-8 933	-370	-10 154	+3 344
Käyttöpääoman muutos	50 694	-6 682	-2 670	-7 670
Liiketoiminnan kassavirta ennen rahoituseriä ja veroja	95 142	63 249	-2 708	5 392
Maksetut korot ja maksut liiketoiminnan rahoituskuluista	-17 729	-15 760	-14 264	-12 349
Saadut osingot liiketoiminnasta	340	417	319	406
Saadut korot ja muut rahoitustuotot liiketoiminnasta	5 150	5 287	16 506	17 201
Maksetut välittömät verot	-5 931	-7 809	461	-2 261
Kassavirta ennen satunnaisia eriä	76 972	45 384	314	8 389
Liiketoiminnan sat. eristä johtuva kassavirta (netto)	0	0	0	0
LIKETOIMINNAN KASSAVIRTA	76 972	45 384	314	8 389
INVESTOINTIEN KASSAVIRTA				
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-51 220	-47 744	-997	-4 186
Aineellisten ja aineettomien hyöd. luovutustulot	3 224	1 880	652	994
Investoinnit konserniyhtiöosakkeisiin	-13 875	-20 535	0	-20
Luovutustulot konserniyhtiöosakkeista	-66	88		
Investoinnit osakkuusyritysosakkeisiin	-679	-541		
Investoinnit muihin sijoituksiin	-16	-208	-250	-82
Luovutustulot muista sijoituksista	396	8	395	9
Myönnetyt lainat	0	-167	-46 084	-38 955
Lainasaamisten takaisinmaksut	0	2 314	32 169	12 507
INVESTOINTIEN KASSAVIRTA	-62 236	-64 905	-14 115	-29 733
Kassavirta investointien jälkeen	14 736	-19 521	-13 801	-21 344
RAHOITUKSEN KASSAVIRTA				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys (+), vähennys (-)	-18 143	-24 275	-5 532	-20 666
Lyhytaikaisten lainojen lisäys (+), vähennys (-)	-1 009	+46 925	+25 223	+71 005
Lainasaamisten lisäys (-), vähennys (+)	+76	+151	-22 142	-27 070
Saadut ja maksetut konserniavustukset			-9 850	2 110
Maksetut osingot ja muu voitonjako	-3 538	-2 993	-3 303	-2 808
RAHOITUKSEN KASSAVIRTA	-22 614	19 808	-15 604	22 571
Laskelman mukainen rahavarojen muutos	-7 878	287	-29 405	1 227
Kohdistamattomat erät	329	939	0	-2 007
Rahavarojen muutos	-7 549	1 226	-29 405	-780
Rahavarat tilikauden alussa	42 192	40 966	22 095	22 875
Rahavarat tilikauden lopussa	34 643	42 192	12 390	22 095

TILINPÄÄTÖKSEN LAADINTAPERIAATTEET

Raisio Yhtymä -konsernin tilinpäätös on laadittu noudattaen Suomessa voimassa olevia kirjanpito- ja osakeyhtiölain säännöksiä. Tilinpäätös on laadittu euroina.

Konsernitilinpäätöksen laajuus ja konsolidointiperiaatteet

Raisio Yhtymän konsernitilinpäätökseen on sisällytetty konsernin emoyhtiö Raisio Yhtymä Oyj:n lisäksi yhtiöt, joissa Raisio Yhtymä Oyj:lla oli 31.12.2003 suoraan tai välillisesti yli 50 prosenttia äänimäärästä. Tilikauden aikana hankitut tytäryhtiöt sisältyvät konsernitilinpäätökseen hankintahetkestä lähtien ja myytyt tytäryhtiöt ovat mukana myyntihetken saakka.

Konserniyhtiöiden väliset liiketapahtumat, konsernin sisäisten toimitusten realisoitumattomat katteet, sisäiset saamiset ja velat samoin kuin sisäinen voitonjako on eliminoitu lukuun ottamatta merkitykseltään vähäisiä käyttömaisyhteisyyksiä. Konserniyhtiöiden erillistilinpäätökset on ennen konsernitilinpäätökseen yhdistelemistä oikaistu konsernin yhtenäisten laadintaperiaatteiden mukaisiksi. Konsernitilinpäätös on laadittu hankintamenomenetelmällä. Tytäryhtiöiden osakkeista maksettu oman pääoman ylittävä hinta on kohdistettu taseessa kokonaisuudessaan konserni-liikearvoksi, josta on vähennetty tytäryhtiöiden osakkeista maksettu alihinta konsernireservinä. Konserni-liikearvo poistetaan vaikutusajanaan poistoajan vaihdelta kymmenestä kahteenkymmeneen vuoteen riippuen hankintojen arvioidusta vaikutusajasta.

Vähemmistön osuus konsernin tilikauden tuloksesta ja omasta pääomasta on erotettu yhtiöiden välisten liiketapahtumien sekä saatavien ja velkojen eliminoitien jälkeen.

Osakkuusyhtiöt, joissa konsernin osuus äänistä on 20–50 %, on yhdistelty konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä. Osakkuusyhtiöosuus on laskettu omistuosuutta vastaavana yhtiön tuloksesta. Osakkuusyhtiöiltä saadut osingot on eliminoitu.

Ulkomaisten tytäryhtiöiden taseet on muunnettu euroiksi tilinpäätöspäivän keskikurssin mukaan. Yhtiöiden tuloslaskelmat on muunnettu tilikauden keskikurssin mukaan. Ulkomaisten tytäryhtiöiden omien pääomien eliminoineissa syntyneet muuntoerot on kirjattu voittovaroihin.

Konsernitilinpäätöksessä tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen kertynyt erotus ja vapaaehtoiset varaukset merkitään konsernitaseeseen jaettuna omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan sekä niiden muutos konsernituloslaskelmaan jaettuna laskennallisen verovelan muutokseen ja tilikauden tulokseen.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen hankintamenoona, johon muuttuvien menojen lisäksi on aktivoitu myös siihen kohdistuva osuus hyödykkeiden hankinnan ja valmistuksen kiinteistä menoista. Vaihto-omaisuushyödykkeiden arvostuksen ylärajana on todennäköinen hankintameno tai luovutushinta tilikauden päättyessä.

Käyttöomaisuus ja poistot

Käyttöomaisuus on aktivoitu välittömään hankintamenoona. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu tasapainotaina alkuperäisestä hankintamenoista käyttöomaisuuden arvioidun taloudellisen pitoajan perusteella. Taloudelliset pitoajat eri käyttöomaisuusryhmillä ovat:

■ rakennukset ja rakennelmat	10–25 vuotta
■ koneet ja laitteet	4–10 vuotta
■ aineettomat oikeudet	5–10 vuotta
■ muut pitkävaikutteiset menot	5–20 vuotta

Suunnitelman mukaisia poistoja ei ole tehty maaleista eikä arvonorotuksista.

Tutkimus- ja kehitysmenot

Tutkimus- ja kehitysmenot on kirjattu vuosikuluksi niiden syntymisvuonna.

Eläkejärjestelyt

Eläkekulut on laskettu noudattaen kunkin maan paikallista lainsäädäntöä. Raisio Yhtymä Oyj:n ja sen kotimaisten tytäryhtiöiden henkilöstön lakisääteinen ja vapaaehtoinen eläketurva on järjestetty eläkevakuutusyhtiöissä. Ulkomaiset tytäryhtiöt hoitavat eläkejärjestelynsä paikallisen käytännön mukaisesti.

Liikevaihto

Liikevaihtoon luetaan hyödykkeiden myyntituotot ja myynnin kurssierot vähennettynä myönnettyillä alennuksilla ja myyntiin perustuvilla välillisillä veroilla.

Liiketoiminnan muut tuotot

Liiketoiminnan muina tuotoina esitetään omaisuuden myyntivoitot ja muut kuin varsinaiseen suoritusmyyntiin liittyvät säännölliset tuotot kuten vuokrat.

Tuloverot

Konsernituloslaskelmaan sisältyvät konserniyhtiöiden suoriteperusteisesti lasketut tilikauden verot, aikaisempien tilikausien verot sekä laskennallinen vero.

Konsernitilinpäätöksessä laskennallinen verovelka ja -saaminen on laskettu tilinpäätöksen ja verotuksen välisille jaksotuseroille käyttäen tilinpäätöshetkellä vahvistettua seuraavien vuosien verokantaa. Taseeseen sisältyy laskennallinen verovelka kokonaisuudessaan ja laskennallinen verosaaminen arvioidun todennäköisen verohyödyn suuruusena.

Konsernin sisäiseen osingonjakoon perustuva yhtiöveron hyvitys on eliminoitu konsernituloslaskelmassa kohdistamalla se tilikauden tuloverojen vähennykseksi.

Emoyhtiön tuloslaskelman verot sisältävät verotettavan tuloksen perusteella lasketut välittömät verot. Emoyhtiön tilinpäätöksessä tilinpäätössiirtojen kertymä esitetään täysimääräisenä taseessa, eikä niihin sisältyvää verovelkaa ole käsitelty velkana.

Valuuttamääräiset erät

Kotimaisten yhtiöiden ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat on muunnettu euroiksi tilinpäätöspäivänä noteerattujen keskikurssien mukaan. Toteutuneet kurssierot samoin kuin saamisten ja velkojen arvostamisesta syntyneet kurssivoitot ja -tappiot on kirjattu tuloslaskelmaan. Varsinaiseen liiketoimintaan liittyvät kurssivoitot ja -tappiot on käsitelty myyntien ja ostojen oikaisuina ja rahoituksen kurssivoitot ja -tappiot on esitetty rahoituksen tuotoissa ja kuluissa.

Johdannaissopimukset

Riskienhallintapolitiikkansa mukaisesti Raisio käyttää erilaisia johdannaisia valuutta-, korko-, hyödykehinta- sekä sähkön hintariskeiltä suojautumiseen. Valuuttariskin kattamiseksi tehdyt johdannaissopimukset arvostetaan tilinpäätöspäivän kurssiin tai markkinahintaan. Valuuttajohdannaisia käytetään sekä suo-

jaamaan valuuttamääräisiä saamisia ja velkoja että tulevia kaupallisia kassavirtoja. Kun valuuttajohdannaiset suojaavat valuuttamääräisiä saamisia ja velkoja, niistä syntyvät kurssierot kirjataan tulosvaikutteisesti. Valuuttamääräisiä tulevia kaupallisia rahavirtoja suojaavista valuuttajohdannaisista johtuvat realisoitumattomat kurssitappiot kirjataan tuloslaskelmaan, mutta realisoitumattomia kurssivoittoja ei kirjata.

Konserni suojaa valuuttajohdannaisilla tietyissä ulkomaan valuutoissa raportoivien tytäryritystensä omia pääomia pienentääkseen valuuttakurssien muutoksesta aiheutuvaa vaikutusta. Näihin valuuttajohdannaisiin liittyvät toteutuneet ja toteutumattomat kurssierot verovaikutus huomioon ottaen on kirjattu konsernitilinpäätöstä laadittaessa omaan pääomaan muuntoeroa vastaan.

Konsernin korollisia lainoista ja saamisista koostuvan salkun korkoriskiä on pienennetty tekemällä koronvaihtosopimuksia. Sopimusten jaksotettu korko kirjataan rahoitusuuttoihin tai -kuluihin oikaisemaan alla olevasta laina- ja saamisalkusta aiheutuvia korkokuluja/tuottoja. Liitetietojen vastuisa on ilmoitettu koronvaihtosopimusten käypä arvo, joka kertoo, minkälainen tulos olisi syntynyt johdannaisaseman sulkemisesta tilinpäätöshetkellä. Sopimusten käypää arvoa ei ole kirjattu.

Pörssinoteerattuja soija- ja rypsi-raaka-ainejohdannaisia käytetään nk. kasviöljyketjun kiinteähintaisen raaka-aineostojen ja tuotemyyntien eriaikaisuudesta johtuvaa hintariskiä vastaan. Raaka-aineiden hintasuojauksiin liittyvien johdannaissopimusten tulokset kirjataan samanaikaisesti suojauksen kohteena olevien myyntien ja raaka-ainehankintojen kanssa tuloslaskelman myyntituottojen ja raaka-ainekulujen oikaisuksi. Tilinpäätöshetkellä avoimien raaka-ainejohdannaisien käypien arvojen muutoksesta johtuvat realisoitumattomat tappiot kirjataan raaka-ainehintojen oikaisuksi taseeseen.

Sähköenergian hankintaan liittyvää hintariskiä hallinoidaan sekä kaupallisilla sopimuksilla että sähköjohdannaisilla. Tilinpäätöshetkellä arvostettavien sähköjohdannaisien käypien arvojen muutoksesta johtuvat tappiot kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan siltä osin kuin niiden suojauskohteena ollut energiamäärä kohdistuu tilikaudella kulutettuun sähkөөn. Avointen johdannaisien käypien arvojen muutoksesta koituvaa voittoa ei kirjata. Vielä kaupankäynnin kohteena olevien johdannaisien osalta jaksotusta ei tehdä, koska ne kohdistuvat tuleviin energiankäyttöön eriin. Sopimusten käyvät arvot ja nimellismäärät on ilmoitettu liitetiedoissa.

Rahoituslaskelma

Tilikauden aikaiset kassavirrat esitetään jaoteltuina liiketoiminnan, investointien ja rahoituksen kassavirtoihin. Konsernin rahoituslaskelmaa laadittaessa valuuttakurssimuutosten vaikutus on eliminoitu muuntamalla aloittava tase tilikauden päättymispäivän kurssien mukaan rahavaroja lukuun ottamatta. Kassavirtojen erät on olennaisilta osiltaan esitetty maksuperusteisina.

Emoyhtiön taseen ja rahoituslaskelman laadintaperiaatteita on muutettu siten, että konsernipankkitileillä olevat saldot on esitetty emoyhtiön rahoina ja pankkisaamisina tai lainoina rahoituslaitoksilta. Tytäryritysten konsernipankkitilien alatileillä olevat saldot on puolestaan esitetty joko saamisina samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä tai velkoina niille. Vastaavat muutokset on tehty myös vertailuvuoden taseeseen ja rahoituslaskelmaan.

	KONSERNI				EMOYHTIÖ			
	2003	2002			2003	2002		
1. TOIMIALARYHMIEN LIIKEVAIHDOT								
Raisio Chemicals	422 347	370 142						
RavintoRaisio	417 938	458 496						
Raisio Life Sciences	34 009	30 251						
– Toimialaryhmien välinen liikevaihto	–13 770	–15 797						
Yhteensä	860 524	843 092*						
LIKEVAIHTO MARKKINA-ALUEITTAIN								
Suomi	411 973	401 409						
Skandinavia	66 531	77 295						
Muu Eurooppa	278 164	258 305						
Amerikka	47 360	52 574						
Aasia	54 592	51 956						
Muut	1 905	1 553						
Yhteensä	860 524	843 092						
LIKEVAIHDOT VUOSINEJÄNNEKSITTÄIN**								
	2003				2002			
	1–3	4–6	7–9	10–12	1–3	4–6	7–9	10–12
Raisio Chemicals	103 170	109 421	105 433	104 323	86 291	85 812	95 614	102 425
RavintoRaisio	94 614	110 377	108 548	104 399	106 501	116 387	118 152	117 456
Raisio Life Sciences	6 259	8 258	8 495	10 997	6 201	7 090	7 640	9 320
– Toimialaryhmien väliset	–3 040	–3 298	–3 798	–3 634	–4 084	–3 750	–3 955	–4 008
Yhteensä	201 003	224 758	218 678	216 085	194 909	205 539	217 451	225 193
2. MATERIAALIT JA PALVELUT								
Aineet, tarvikkeet ja tavarat								
Ostot tilikauden aikana	502 374	496 753						
Varaston muutos	29 031	17 976						
	531 405	514 729						
Ulkopuolisilta ostetut palvelut	2 735	2 776						
Yhteensä	534 140	517 505						
3. HENKILÖSTÖKULUT								
Palkat ja palkkiot	88 509	82 774						
Eläkekulut	13 932	11 742						
Muut henkilöstökulut	12 183	11 524						
Yhteensä	114 624	106 040						
4. JOHDON PALKAT JA PALKKIOT***								
Toimitusjohtajat ja hallitusten jäsenet	3 884	3 113						
5. KONSERNIN JA EMOYHTIÖN PALVELUKSESSA OLI TILIKAUDEN AIKANA KESKIMÄÄRIN								
Kotimaassa	1 586	1 525						
Ulkomailla	1 236	1 129						
Yhteensä	2 822	2 654						
6. LÄHIPIIRIVASTUUT								
Hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan eläkesitoumukset								
Emoyhtiön toimitusjohtajalla on oikeus siirtyä eläkkeelle täytettyään 60 vuotta ja hän on velvollinen siirtymään eläkkeelle täytettyään 62 vuotta.								
7. POISTOT JA ARVONALENNUKSET								
Poistot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	52 138	48 772						
Käyttöomaisuuden ja pitkäaikaisten sijoitusten arvonalentumiset	7 841	1 286						
Yhteensä	59 979	50 058						

	KONSERNI				EMOYHTIÖ			
	2003	2002			2003	2002		
8. TOIMIALARYHMIEN LIIKETULOKSET								
Raisio Chemicals	1 867				10 691			
RavintoRaisio	-11 714				10 982			
Raisio Life Sciences	-5 443				511			
Muut	972				-1 600			
Yhteensä	-14 318				20 584*			
LIIKETULOKSET VUOSINEIJÄNNEKSITTÄIN**								
	2003				2002			
	1-3	4-6	7-9	10-12	1-3	4-6	7-9	10-12
Raisio Chemicals	-3 194	-77	2 948	2 190	3 819	2 076	2 273	2 523
RavintoRaisio	-1 351	-2 447	1 276	-9 192	3 968	3 148	5 496	-1 630
Raisio Life Sciences	-1 575	-1 659	-1 988	-222	-102	31	371	211
Muut toiminnot	-554	476	964	86	-212	-295	-539	-554
Yhteensä	-6 674	-3 707	3 200	-7 138	7 473	4 960	7 601	550
9. RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT								
Osinkotuotot								
Omistusyhteisyrityksiltä						9		7
Muilta	470				581	440		566
Yhteensä	470				581	449		573
Korkotuotot pitkäaikaisista sijoituksista								
Saman konsernin yritysiltä						8 842		8 325
Muilta					39			
Yhteensä			0	39		8 842		8 325
Tuotot pitkäaikaisista sijoituksista yhteensä			470	620		9 291		8 897
Muut korko- ja rahoitustuotot								
Saman konsernin yritysiltä						4 226		3 231
Muilta			3 609	3 776		2 922		3 001
Yhteensä			3 609	3 776		7 148		6 232
Korkotuotot pitkäaikaisista sijoituksista ja muut korko- ja rahoitustuotot yhteensä			3 609	3 815		15 990		14 557
Kurssierot								
Saman konsernin yritykset						-5 706		-4 481
Muut			27	725		7 569		6 232
Yhteensä			27	725		1 863		1 751
Sijoitusten arvonalennukset								
Pitkäaikaisten sijoitusten arvonalentumiset								-34 981***
Yhteensä						0		-34 981
Korkokulut ja muut rahoituskulut								
Saman konsernin yritysille						-786		-674
Muille			-17 000	-16 449		-12 763		-12 473
Yhteensä			-17 000	-16 449		-13 549		-13 147
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä			-12 894	-11 328		4 754		-31 247
10. SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT								
Satunnaiset tuotot								
Saadut konserniavustukset								9 850
Yhteensä						0		9 850
Satunnaiset kulut								
Annetut konserniavustukset						-4 080		
Yhteensä						-4 080		0
Satunnaiset tuotot ja kulut yhteensä						-4 080		9 850
11. TILINPÄÄTÖSSIIRROT								
Suunnitelman mukaisten ja verotuksessa tehtyjen poistojen erotus						1 499		6 795
12. TULOVEROT								
Tuloverot satunnaisista eristä						1 183		0
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta			-5 187	-5 096		-1 343		0
Verot aikaisemmilta tilikausilta			-12	2		-125		29
Laskennallisen verovelan muutos			6 639	2 176				
Yhteensä			1 440	-2 918		-285		29

13. KONSERNIN AINEELLISET JA AINEETOMAT HYÖDYKKEET 2003

	Aineettomat hyödykkeet						Aineelliset hyödykkeet					
	Aineettomat oikeudet	Liikearvo	Konserni-liikearvo	Muut pitkävaikutt. menot	Ennakkom. ja keskener. hankinnat	Aineettomat hyödykkeet yhteensä	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkom. ja keskener. hankinnat	Aineelliset hyödykkeet yhteensä
Hankintameno 1.1.	64 227	2 418	82 471	2 074	1 284	152 474	7 643	199 886	483 653	2 622	12 798	706 602
Muuntoero	-394	-82	0	0	1	-475	-380	-2 632	-9 544	-152	-349	-13 057
Lisäykset 1.1.-31.12.	2 471	25	13 374	4 175	629	20 674	1 175	3 380	24 446	182	30 292	59 475
Vähennykset 1.1.-31.12.	4 525	710	23	81	565	5 904	662	7 392	28 425	144	9 459	46 082
Siirrot erien välillä	-4 141	0	0	4 114	0	-27	0	134	1 790	444	-2 341	27
Hankintameno 31.12.	57 638	1 651	95 822	10 282	1 349	166 742	7 776	193 376	471 920	2 952	30 941	706 965
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	38 627	1 945	25 143	1 239		66 954	104 264	311 064	1 579			416 907
Muuntoero	-164	-30	0	0		-194	-559	-4 435	-100			-5 094
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	6 311	702	-279	-5 879		855	6 453	22 597	-136			28 914
Tilikauden poisto	6 115	56	5 148	899		12 218	11 402	35 179	271			46 852
Kertyneet poistot 31.12.	38 267	1 269	30 570	8 017	0	78 123	0	108 654	319 211	1 886	0	429 751
Kirjanpitoarvo 31.12.2003	19 371	382	65 252	2 265	1 349	88 619	7 776	84 722	152 709	1 066	30 941	277 214
Kirjanpitoarvo 31.12.2002	25 600	473	57 328	835	1 284	85 520	7 643	95 622	172 589	1 043	12 798	289 695
Koneiden ja laitteiden tasearvo 31.12.2003									121 193			
31.12.2002									136 285			

14. EMOYHTIÖN AINEELLISET JA AINEETOMAT HYÖDYKKEET 2003

	Aineettomat hyödykkeet				Aineelliset hyödykkeet						
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutt. menot	Ennakkomaksut	Aineettomat hyödykkeet yhteensä	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkom. ja keskener. hankinnat	Aineelliset hyödykkeet yhteensä	
Hankintameno 1.1.	2 070	776	218	3 064	2 840	30 296	13 778	263	0	47 177	
Lisäykset 1.1.-31.12.	7	400	191	598	1	72	367	0	63	503	
Vähennykset 1.1.-31.12.	11	0	0	11	354	337	236	3	0	930	
Siirrot erien välillä	-1 852	1 912	-60	0	0	0	0	0	0	0	
Hankintameno 31.12.	214	3 088	349	3 651	2 487	30 031	13 909	260	63	46 750	
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	1 634	197		1 831		18 486	11 085			29 571	
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	1 454	-1 449		5		202	128			329	
Tilikauden poisto	10	318		328		1 080	594			1 674	
Kertyneet poistot 31.12.	190	1 963	0	2 154	0	19 365	11 551	0	0	30 916	
Kirjanpitoarvo 31.12.2003	24	1 124	349	1 497	2 487	10 666	2 358	260	63	15 834	
Kirjanpitoarvo 31.12.2002	435	579	218	1 233	2 840	11 810	2 693	263	0	17 606	
Koneiden ja laitteiden tasearvo 31.12.2003							963				
31.12.2002							1 261				

15. KONSERNIN JA EMOYHTIÖN SJOITUKSET 2003

KONSERNI	Omistus-yhteisyrittösosakkeet	Muut osakkeet	Muut saamiset	Sijoitukset yhteensä	EMOYHTIÖ	Konserni-yritysten osakkeet	Omistus-yhteisyrittösosakkeet	Muut osakkeet	Saamiset, konserni-yritykset	Muut saamiset	Sijoitukset yhteensä
Muuntoero	-88	-4	0	-92	Lisäykset 1.1.-31.12.	0	250	0	83 226	0	83 476
Lisäykset 1.1.-31.12.	679	16	0	695	Vähennykset 1.1.-31.12.	0	0	108	36 787	0	36 895
Vähennykset 1.1.-31.12.	677	201	8	886	Hankintameno 31.12.	75 180	281 685	278 566	158	361 036	
Hankintameno 31.12.	4 357	8 123	158	12 638	Kirjanpitoarvo 31.12.2003	75 180	281 685	278 566	158	361 036	
Kirjanpitoarvo 31.12.2003	4 357	8 123	158	12 638	Kirjanpitoarvo 31.12.2002	75 180	31 695	232 127	158	314 455	
Kirjanpitoarvo 31.12.2002	4 443	8 312	166	12 921							

Osakkuusyrittöksiä johtuvan konserniaktiivan poistamatta oleva määrä 31.12.2003 on 872 000 euroa.

16. OSAKKEET JA OSUUDET 2003

	Konsernin omistus- osuus %	Emo- yhtiön omistus- osuus %
Konserniyhtykset		
Raisio Chemicals		
Claymore Chemicals Ltd., Skotlanti.....	100,00	
Finnamyl Oy, Raisio.....	100,00	100,00
Hunan Yueyang Raisio Tiantai Chemicals Co., Ltd., Kiina.....	55,00	
PT Intercepta Kimia Pratama, Indonesia.....	60,00	
Oy Kationi Ab, Raisio.....	100,00	
Lapuan Peruna Oy, Lapua.....	68,15	
Latexia S.A., Belgia.....	100,00	
Latexia Asia Pacific PTE Ltd, Singapore.....	100,00	
Latexia Brasil Ltda., Brasilia.....	100,00	
Latexia Chemical (Jiang Su) Co., Ltd., Kiina.....	100,00	
Latexia Deutschland GmbH, Saksa.....	100,00	
Latexia France SAS, Ranska.....	100,00	
Latexia Iberia, S.L., Espanja.....	100,00	
PT Latexia Indonesia, Indonesia.....	100,00	
Latexia SB Oy, Raisio.....	100,00	
Latexia Suomi Oy, Raisio.....	100,00	
Latexia Sverige AB, Ruotsi.....	100,00	
Latexia Österreich GmbH, Itävalta.....	100,00	
Raisio Belgium N.V., Belgia.....	100,00	
Raisio Chemicals Oy, Raisio.....	100,00	100,00
Raisio Chemicals Canada, Inc., Kanada.....	100,00	
Raisio Chemicals Deutschland GmbH, Saksa.....	100,00	
PT Raisio Chemicals Indonesia, Indonesia.....	100,00	
Raisio Chemicals Italia S.R.L., Italia.....	100,00	
Raisio Chemicals Korea Inc., Korea.....	51,00	
Raisio Chemicals de México, S.A. de C.V., Meksiko.....	100,00	
Raisio Chemicals Paperion S.A., Ranska.....	99,84	
Raisio Chemicals (Shanghai) Co., Ltd., Kiina.....	100,00	
Raisio Chemicals S'pore Pte Ltd, Singapore.....	100,00	
Raisio Chemicals UK Ltd., Englanti.....	100,00	
Raisio Chemicals U.S., Inc., Yhdysvallat.....	100,00	
Raisio Echeveste S.A., Espanja.....	51,00	
Raisio Engineering Oy, Raisio.....	100,00	
Raisio France S.A., Ranska.....	99,99	
Raisio Netherlands B.V., Alankomaat.....	100,00	
Raisio Portugal-Produtos Quimicos, LDA, Portugali.....	51,00	
Raisio Química Andina S.A., Kolumbia.....	96,40	
Raisio Svenska AB, Ruotsi.....	100,00	
Raisio Tianma Chemicals (Suzhou) Co., Ltd., Kiina.....	70,00	
Raisio Tianma Chemicals (Suzhou) Co., Ltd. Jinan, Kiina.....	100,00	
RavintoRaisio		
Autuminvest Oy, Raisio.....	100,00	
Canelo Oy, Raisio.....	100,00	
Carlshamn Mejeri AB, Ruotsi.....	100,00	
Carlshamn Mejeri Produktion AB, Ruotsi.....	100,00	
Ecomilk, Venäjä.....	100,00	
Melia Oy, Raisio.....	75,00	
Melia Eesti OÜ, Viro.....	100,00	
Monäs Feed Oy Ab, Uusikaarlepyy.....	99,70	

	Konsernin omistus- osuus %	Emo- yhtiön omistus- osuus %
OOO Raisio, Venäjä.....	100,00	
OOO Raisio Agro, Venäjä.....	51,00	
Raisio Catering Oy, Raisio.....	100,00	
Raisio Eesti AS, Viro.....	100,00	
Raisio Feed AS, Viro.....	100,00	
Raisio Grain Starch Oy, Raisio.....	100,00	
SIA Raisio Latvija, Latvia.....	100,00	
UAB Raisio Lietuva, Liettua.....	100,00	
Raisio Nordic Oy, Raisio.....	100,00	
OOO Raisio Nutrition, Venäjä.....	100,00	
Raisio Polska Foods Sp. z o.o., Puola.....	100,00	
Raisio Skandinavia Oy, Raisio.....	100,00	
Ravintoraisio Oy, Raisio.....	100,00	100,00
Rehuraatio Oy, Raisio.....	100,00	
Suomen Myllyt Oy, Raisio.....	100,00	
Raisio Life Sciences		
Diffchamb AB, Ruotsi.....	99,40	
Diffchamb Inc., Yhdysvallat.....	100,00	
Diffchamb Ltd, Englanti.....	90,00	
Diffchamb S.A., Ranska.....	98,00	
Diffchamb Biocontrol b.v., Hollanti.....	86,00	
Diffchamb Danmark A/S, Tanska.....	90,00	
Diffchamb France S.A.R.L., Ranska.....	99,80	
Diffchamb Italia S.r.l., Italia.....	99,00	
Diffchamb Norge A/S, Norja.....	100,00	
Diffchamb Scandinavia AB, Ruotsi.....	100,00	
Diffchamb Sverige AB, Ruotsi.....	100,00	
Eurochem SpA, Italia.....	100,00	
Raisio Benecol Oy, Raisio.....	100,00	100,00
Raisio Benecol US Inc., Yhdysvallat.....	100,00	
Raisio Life Sciences Sweden AB, Ruotsi.....	100,00	
Raisio Staest Oy, Raisio.....	100,00	
Raisio Staest US Inc., Yhdysvallat.....	100,00	
Sterol Technologies Oy, Raisio.....	100,00	
Sterol Trading US Inc., Yhdysvallat.....	100,00	
Muut yhtiöt		
Airiso RE S.A., Luxemburg.....	100,00	99,00
Benerol Oy, Raisio.....	100,00	100,00
Osakkuusyhtykset		
Raisio Chemicals		
Alahärmän Perunavarasto Oy, Alahärmä.....	67,94	
PT Budi Raisio International, Indonesia.....	50,00	
Future Printing Center Oy, Raisio.....	40,00	
Kiinteistö Oy Raison Koepainolaitos, Raisio.....	25,00	25,00
Periva Oy, Kokemäki.....	50,00	
Sichuan Qianwei Tianma Chemicals Co., Ltd., Kiina.....	40,00	
RavintoRaisio		
AS Rigas Dzirnavniesks, Latvia.....	27,20	
Vihannin Vedenpuhdistamo Oy, Vihanti.....	49,00	
Vihervakka Oy, Pöytyä.....	38,50	38,50

	KONSERNI		EMOYHTIÖ	
	2003	2002	2003	2002
17. VAIHTO-OMAISUUS				
Aineet ja tarvikkeet	72 712	104 599		814
Keskeneräiset tuotteet	1 137	1 369		
Valmiit tuotteet/tavarat	43 288	45 668		
Muu vaihto-omaisuus	527	1 911		4
Ennakkomaksut	29	30		
	117 693	153 577	0	818
18. SAAMISET				
Pitkäaikaiset saamiset				
Saamiset omistusyhteisyrityksiltä				
Lainasaamiset	396	477		
Lainasaamiset	7 126	8 582		
Muut saamiset	237	392		
Siirtosaamiset	83	30		
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	7 842	9 481		
Lyhytaikaiset saamiset				
Myyntisaamiset*	86 770	114 656	52	95
Saamiset samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä				
Myyntisaamiset			1 478	8 209
Lainasaamiset			107 564	119 925
Muut saamiset			4 054	13 544
Siirtosaamiset			3 564	4 473
			116 660	146 151
Saamiset omistusyhteisyrityksiltä				
Myyntisaamiset	623	513	9	
Lainasaamiset	48	76		
Siirtosaamiset	5	0	1	
	676	589	10	0
Lainasaamiset	640	659	39	39
Muut saamiset	8 876	10 172	31	547
Siirtosaamiset	19 089	18 000	2 772	2 263
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	116 051	144 076	119 565	149 095
Siirtosaamisiin sisältyy liiketoimintaan liittyvien kulujen ja tuottojen sekä rahoituserien ja verojen jaksotuksia.				
19. OMA PÄÄOMA				
Osakepääoma 1.1.	27 776	27 776	27 776	27 776
Osakepääoma 31.12.	27 776	27 776	27 776	27 776
Ylikurssirahasto 1.1.	2 908	2 908	2 908	2 908
Ylikurssirahasto 31.12.	2 908	2 908	2 908	2 908
Vararahasto 1.1.	88 710	88 688	88 587	88 587
Siirretty voittovaroista	59	18		
Muut muutokset	-2	4		
Vararahasto 31.12.	88 767	88 710	88 587	88 587
Muut rahastot 1.1.	118	113		
Siirretty voittovaroista	54	0		
Muut muutokset	-1	5		
Muut rahastot 31.12.	171	118		
Voittovarot 1.1.	114 006	120 245	58 296	70 590
Osingonjako	-3 538	-2 992	-3 303	-2 808
Vähemmistöosinkojen siirto voittovaroihin	235	185		
Siirretty vararahastoon	-59	-18		
Siirretty muihin rahastoihin	-54	0		
Muut muutokset	-9 532	-8 850		
Voitto edellisiltä tilikaudelta 31.12.	101 058	108 570	54 993	67 782
Tilikauden tulos	-26 660	5 436	180	-9 486
Oma pääoma yhteensä	194 020	233 518	174 444	177 567
Omapääomasta jakokelpoisia varoja	49 008			
Emoyhtiön osakepääoma jakautuu osakelajeittain seuraavasti:				
	kpl	31.12.2003 1000 euroa	kpl	31.12.2002 1000 euroa
Kantaosakkeet (20 ääntä/osake)	35 378 242	5 950	35 384 262	5 952
Vaihto-osakkeet (1 ääni/osake)	129 770 788	21 826	129 764 768	21 824
Yhteensä	165 149 030	27 776	165 149 030	27 776

	KONSERNI		EMOYHTIÖ	
	2003	2002	2003	2002
20. TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ			9 929	32 916
Emoyhtiössä tilinpäätössiirtojen kertymä muodostuu kertyneestä poistoerosta.				
Konsernitilinpäätöksessä kertyneestä poistoerosta ja vapaaehtoisista varauksista omaan pääomaan siirretty osuus on 25 561 000 euroa.				
21. LASKENNALLISET VEROVELAT JA -SAAMISET				
Laskennalliset verosaamiset				
Yhdistelytoimenpiteistä	5 939	2 163		
Jaksotuseroista	14 357	9 728		
	20 296	11 891		
Laskennalliset verovelat				
Tilinpäätössiirroista	13 296	18 359		
Yhdistelytoimenpiteistä	8 035	1 526		
Jaksotuseroista	706	812		
	22 037	20 697		
22. VIERAS PÄÄOMA				
Pitkäaikainen vieras pääoma				
Lainat rahoituslaitoksilta	234 762	98 661	213 180	72 065
Eläkelainat	0	1 399	0	1 083
Muut pitkäaikaiset velat	226	421	15	107
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	234 988	100 481	213 195	73 256
Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua				
Rahalaitoslainat	12 226	15 571	4 286	833
Yhteensä	12 226	15 571	4 286	833
Lyhytaikainen vieras pääoma				
Lainat rahoituslaitoksilta	65 580	218 123	36 108	183 491
Eläkelainat	1 399	2 798	1 083	2 167
Saadut ennakot	954	1 054		
Ostovelat	75 160	81 811	1 989	11 056
Rahoitusvekselit	0	1 462		
Velat samaan konserniin kuuluville yrityksille				
Ostovelat			5	12
Muut velat			63 510	31 099
Siirtovelat			711	651
			64 226	31 762
Velat omistusyhteisyrietyksille				
Ostovelat	62	118		18
Siirtovelat	0	1		
	62	119	0	18
Muut velat	19 332	26 309	7 134	10 955
Siirtovelat	38 215	39 351	3 713	5 100
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	200 702	371 027	114 254	244 549
Siirtovelkoihin sisältyy liiketoiminnan kulujen, rahoituserien ja verojen jaksotuksia.				
Korottomat velat				
Pitkäaikaiset	22 205	20 918		
Lyhytaikaiset	123 069	137 731	10 880	17 721
Yhteensä	145 274	158 649	10 880	17 721

	KONSERNI		EMOYHTIÖ	
	2003	2002	2003	2002
23. ANNETUT VAKUUDET, VASTUUSITOUUMUKSET JA MUUT VASTUUT				
VAKUUDEKSI ANNETTU OMAISUUS				
Omasta puolesta annetut vakuudet				
Annetut kiinteistökiinnitykset	72 421	10 476		
Pantatut arvopaperit	3 985	0		
Annetut yritysikiinnitykset	53 090	22 789		
Yhteensä	129 496*	33 265		
Vakuudet samaan konserniin kuuluvien yritysten puolesta				
Annetut kiinteistökiinnitykset			12 801	6 222
Pantatut arvopaperit			3 966	0
Yhteensä			16 767	6 222
Vakuuksien arvona on ilmoitettu pantattujen velkakirjojen tai arvopapereiden nimellisarvo.				
Vakuudet on annettu enimmäkseen yleisvakuuksina rahoituslaitoksille lainojen, takausten sekä erilaisten taseessa ja taseen ulkopuolella olevien limiittien vakuudeksi.				
TASEESEEN SISÄLYMÄTTÖMÄT VASTUUSITOUUMUKSET JA VASTUUT				
Leasingvastuut				
Leasingoimuksista maksamatta olevat määrät				
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	4 694	4 514	1 020	1 847
Myöhemmin maksettavat	4 945	6 204	1 240	2 506
Yhteensä	9 639	10 718	2 260	4 353
Leasingoimuksiin ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehtoihin liittyviä vastuuta.				
Vastuusitouumukset samaan konserniin kuuluvien yritysten puolesta				
Takaukset	1 000*	67 500	92 212	91 022
Takaisnostovastuut			1 004	1 716
			93 216	92 738
Vastuusitouumukset yhtiön itsensä puolesta	9 212	14 428	0	5 550
Vastuusitouumukset muiden puolesta				
Takaukset	424	173	118	51
Muut vastuut	5 000	5 000		
JOHDANNAISSOPIMUKSET				
Johdannaissopimuksia käytetään konsernissa suojaustarkoitukseen. Aiempana ilmoitetut johdannaissopimusten kohde-etuuden arvot kuvaavat suojaustoimien laajuutta. Johdannaissopimusten käyvät arvot kertovat minkäläinen tulos johdannaissopimusten sulkemisesta olisi syntynyt tilinpäätöspäivän markkinahinnoilla.				
Raaka-ainefutuuri:				
Käypä arvo	-510	-343		
Kohde-etuuden arvo	11 286	11 612		
Raaka-ainefutuuriin kohde-etuuden arvona on ilmoitettu futuuriin kohteena olevien hyödykeerien arvo markkinahintaan muutettuna euroiksi tilinpäätöspäivän kurssilla.				
Sähkötermiinit:				
Käypä arvo	36	-16		
Kohde-etuuden arvo	2 648	472		
Sähkötermiinien kohde-etuuden arvona on ilmoitettu termiinisopimusten kohteena olevien sähköenergiatoimitusten arvo.				
Valuuttatermiinit:				
Käypä arvo	2 121	369		
Kohde-etuuden arvo	52 962	26 711		
Valuuttatermiinien kohde-etuuden arvona on ilmoitettu avointen termiinisopimusten summa muutettuna euroiksi tilinpäätöspäivän kurssilla.				
Koronvaihtosopimukset:				
Käypä arvo	-1 528	-1 503		
Kohde-etuuden arvo	80 000	80 000		
Koronvaihtosopimusten kohde-etuuden arvona on ilmoitettu avointen sopimusten nimellismäärä.				

* Annettujen kiinteistö- ja yritysikiinnitysten määrän muutos aiheutuu RavintoRaisio Oy:n muodostamisesta johtuneesta vakuusjärjestelystä, joka on saatettu loppuun vuoden 2003 aikana. Ylimenokauden ajaksi eräät konserniyhtiöt olivat antaneet rahoittajille omavelkaiset takaukset, mikä puolestaan näkyy muutoksena konserniin kuuluvien yritysten puolesta annettujen takausten määrässä.

RAHOITUSRISKIT

Rahoitusriskienhallinnan tavoitteena on suojata konsernia rahoitusmarkkinoilla tapahtuvilta epäsuotuisilta muutoksilta ja siten osaltaan turvata ja varmistaa konsernin tuloksen kertymistä. Rahoituksen hoito ja rahoitusriskienhallinta on keskitetty konsernin talousjohtajan alaisuudessa toimivalle rahoitusosastolle kattavan riskienhallinnan, riittävän asiantuntemuksen ja kustannustehokkaan toiminnan varmistamiseksi.

Rahoitusosaston toimintaa riskienhallinnassa sääntelee hallituksen hyväksymä ja säännöllisesti tarkistettava rahoituspolitiikka. Kaikki merkittävät lainanotto päätökset tekee hallitus rahoitusosaston esityksestä.

Maksuvalmiusriski

Maksuvalmius- eli likviditeettiriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että yrityksen rahoitusvarat ja lisärahoitusmahdollisuudet eivät kattaisi liiketoiminnan tulevia tarpeita. Poliittikan mukaisesti rahoitusosasto pyrkii ylläpitämään hyvän maksuvalmiuden kaikissa olosuhteissa ja tasolla, jolla turvataan johdon strateginen toimintavapaus. Yritystodistusohjelman ja sijoitusten lisäksi likviditeettireservin merkittävimmät elementit ovat rahoittajien kanssa sovitut, mutta nostamattomat luotot sekä tililimiitit. Varainhankinnan riskiä hajautetaan hankkimalla rahoitusta eri lähteistä.

Korkoriski

Korkoriskillä tarkoitetaan korkomuutosten vaikutusta yhtymän netto-rahoituskuluihin ja jälkimarkkinakelpoisten korkosijoitusten ja korkojohdannaisten markkina-arvoihin seuraavan 12 kuukauden aikana. Korkoriskiä hallitaan ohjaamalla luottosalkun ja korkosijoitusten rakennetta tavoitteena mahdollisimman alhaiset nettorahoituskulut. Rakenteen muokkauksessa välineinä käytetään koronvaihtosopimuksia sekä korkotermiineitä ja -optioita. Kannettavan korkoriskin enimmäismäärä on säännelty rahoituspolitiikassa.

Valuuttariski

Yhtymä suojautuu valuuttamääräisten saamisten ja velkojen, taseen ulkopuolisten osto- ja myyntisopimusten sekä osittain myös budjetoitujen kassavirtojen aiheuttamaa kurssiriskiä vastaan. Rahoitus voi suojata myös ulkomaisiin tytäryhtiöihin tehtyjä valuuttariskin alaisia oman pääoman ehtoisia sijoituksia. Valuuttariskin hallinnan tavoitteena on valuuttatuloksen optimointi politiikan sallimissa rajoissa valikoivaa suojausta käyttäen. Instrumentteina suojausoperaatioissa voidaan käyttää politiikan sallimia valuuttatermiineitä ja -optioita sekä valuuttavaihtosopimuksia.

Vastapuoliriski

Vastapuoliriskillä tarkoitetaan tilannetta, jossa sopimusosapuoli ei kykene täyttämään tai ei halua täyttää omaa velvoitettaan. Yhtymä altistuu vastapuoliriskille rahoitusosaston sijoittaessa varoja markkinoille sekä operoidessa johdannaisinstrumenteilla. Rahoitusosasto vastaa tekemiinsä sijoituksiin ja johdannaisopimuksiin liittyvästä vastapuoliriskistä. Tämän riskin hallinnassa käytetyistä keinoista keskeisimmät ovat huolellinen, hyvän luottokelpoisuuden omaavien vastapuolien valinta, vastapuolikohtaiset limiitit sekä hajauttaminen.

HYÖDYKEHINTARISKI

Hyödykkeiden hintariskillä tarkoitetaan kiinteähintaisten raaka-ainestosten ja kiinteähintaisten tuotemyyntien eriaikaisuudesta johtuvaa epävarmuutta. Hyödykkeiden hintariskistä vastaavat pääsääntöisesti toimialat. Poikkeuksen kuitenkin muodostavat pörssinoteeratut rypsi- ja soijaraaka-aineet, joiden osalta työnjako on seuraava: RavintoRaision margariini- ja rehutoimialat vastaavat riskiasemansa laskennasta ja raportoivat ne rahoitusosastolle. Näiden toimialojen ja rahoitusosaston asiantuntijat kokoontuvat säännöllisesti arvioimaan markkinatilannetta. Rahoitusosasto päättää kulloinkin perustelluiksi katsomistaan suojaustoimista johdannaismarkkinoilla ja toteuttaa ne.

SÄHKÖN HINTARISKI

Sähkön hintariskillä tarkoitetaan kotimaisten tuotantolaitosten tarvitseman energian hetkittäisen hinnan vaihtelusta aiheutuvaa riskiä. Raisio Yhtymän sähköenergian hankintaan liittyvää hintariskiä hallinnoidaan kaupallisilla, eripituisilla sähköntoimitussopimuksilla sekä sähköjohdannaisopimuksilla. Johdannaisopimuksina käytetään Nordpool-sähköpörssissä noteerattuja sähkötermiinejä, sekä OTC-markkinoiden Helsingin hinta-alueelle sidottuja sähkötermiini- tai systeemihintaan linkitettyjä termiinisopimuksia. Energia- ja ympäristöpalvelut -yksikkö vastaa sähkön kulutuksen seurannasta ja fyysisen sähkön hankinnasta. Rahoitusosasto konsultoi em. yksikköä sähkömarkkinoiden näkymistä ja toteuttaa tarpeelliseksi arvioimansa suojaustoimet tavoitteenaan mahdollisimman edullinen sähköenergian hankintahinta.

MYYNIN VASTAPUOLI- JA LUOTTORISKI

Toimialaryhmät tekevät myynnissä konsernin antamien ohjeiden puitteissa itsenäisesti vastapuoliriskisiin liittyviä päätöksiä, kuten päättävät asiakkaaksi hyväksymisen kriteereistä, sovellettavista myyntiehtoista ja vaadittavista vakuuksista, samoin kuin ne vastaavat myyntisaamisten luottoriskistä. Tietyillä maantieteellisillä alueilla myyntisaamiaisia on turvattu asiakasluottovakuutuksella.

OMAISUUS- JA VASTUURISKIT

Omaisuus-, keskeytys- ja vastuuriskeiltä suojautumiseksi Raisio Yhtymä on luonut globaalit vakuutusohjelmat. Vakuutusopimuksia hoidetaan keskitetysti konsernissa, mutta vakuutusarvoista ja vakuutuksen piiriin ilmoitettavista kohteista vastaa kukin toimiala. Pääperiaatteena vakuuttamisessa on tarkoituksenmukaisuus, taloudellisuus ja vahvistetun politiikan mukainen riskienhallinta.

Vakuutusten kattavuutta arvioidaan vuosittain toimipaikkojen riskikartoitusten yhteydessä. Erityinen paino on ennalta ehkäisevällä toiminnalla ja sen kehittämisellä.

RISKIENHALLINNAN KEHITTÄMINEN

Riskienhallinnan kehittämistä on jatkettu kartoittamalla riskikenttää sekä tunnistamalla ja arvioimalla niitä kriittisiä riskejä, joiden on katsottava olevan suurimpia uhkia liiketoiminnalle.

Riskienhallintaa kehitetään myös yhdessä ulkopuolisen vakuutusmeklarin kanssa. Tuotantolaitosten turvallisuuden ja suojelutason nostoon tähtävänä toimintana on suoritettu riskienhallintatason arviointeja eri toimipisteissä. Saatujen mittaustulosten perusteella laadittu ohjelma ohjaa arviointia riskitason parantamiseksi. Tavoitteena on suorittaa yhteismitallisia kartoituksia kaikista merkittävistä tuotantolaitoksista kotimaassa ja ulkomailla.

KONSERNIN TALOUDELLISTA KEHITYSTÄ KUVAAVAT TUNNUSLUVUT

	1999	2000	2001	2002	2003
Tulos ja kannattavuus					
Liikevaihto, milj. euroa	763	800	823	843	861
muutos, %	-8,4	4,9	2,9	2,5	2,1
Kansainvälinen liikevaihto, milj.euroa	374	399	433	443	449
% liikevaihdosta	49,0	49,9	52,7	52,5	52,1
Liiketulos, milj. euroa	16	-32	25	21	-14
% liikevaihdosta	2,1	-4,0	3,0	2,4	-1,7
Tulos ennen satunnaisia eriä, milj. euroa	6	-47	8	9	-27
% liikevaihdosta	0,8	-5,8	1,0	1,1	-3,2
Tulos ennen veroja ja vähemmistön osuutta, milj. euroa	-2	-47	8	9	-27
% liikevaihdosta	-0,3	-5,8	1,0	1,1	-3,2
Oman pääoman tuotto, %	0,4	-14,9	1,8	2,4	-10,9
Sijoitetun pääoman tuotto, %	4,0	-4,2	5,5	4,5	-1,8
Rahoitus ja taloudellinen asema					
Oma pääoma + vähemmistön osuus, milj. euroa	304	260	262	257	217
Korollinen velka, milj. euroa	283	325	288	334	312
Taseen loppusumma, milj. euroa	744	750	689	749	675
Omavaraisuusaste, %	41,0	34,7	38,1	34,4	32,2
Velkaantumisaste, %	76,5	96,5	88,9	109,4	127,9
Liiketoiminnan kassavirta, milj. euroa	6	16	36	45	77
Muut tunnusluvut					
Bruttoinvestoinnit, milj. euroa	61	49	29	81	64
% liikevaihdosta	8,0	6,2	3,5	9,6	7,4
Tutkimus- ja kehitysmenot, milj. euroa	16	18	18	20	21
% liikevaihdosta	2,1	2,3	2,2	2,4	2,5
Henkilökunnan määrä, keskimäärin	2 897	2 775	2 684	2 654	2 822

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Oman pääoman tuotto, % (ROE)	$\frac{\text{Tulos ennen satunnaisia eriä} - \text{verot}}{\text{Oma pääoma} + \text{vähemmistön osuus (keskimäärin vuoden aikana)}} \times 100$
Sijoitetun pääoman tuotto, % (ROI)	$\frac{\text{Tulos ennen satunnaisia eriä} + \text{korko- ja muut rahoituskulut}}{\text{Taseen loppusumma} - \text{korottomat velat (keskimäärin vuoden aikana)}} \times 100$
Omavaraisuusaste, %	$\frac{\text{Oma pääoma} + \text{vähemmistön osuus}}{\text{Taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot}} \times 100$
Velkaantumisaste, %	$\frac{\text{Korollinen nettovelka}}{\text{Oma pääoma} + \text{vähemmistön osuus}} \times 100$

Osakekohtaiset tunnusluvut ja niiden laskentakaavat on esitetty sivuilla 54–55.

VOITONJAKOEHDOTUS

Konsernitaseen mukainen oma pääoma 31.12.2003 on 194,0 miljoonaa euroa, josta voitonjakokelpoisia varoja on 49,0 miljoonaa euroa. Emoyhtiön voitonjakokelpoiset varat taseen 31.12.2003 mukaan ovat 55 172 973,62 euroa.

Hallitus ehdottaa, että emoyhtiön voittovaroista jaetaan osinkoa 0,01 euroa osaketta kohden 1 65 149 030 osakkeelle

yhteensä	1 651 490,30 euroa
ja että voittovaratilille jätetään	53 521 483,32 euroa
Yhteensä	55 172 973,62 euroa

Raisiossa helmikuun 10. päivänä 2004

Arimo Uusitalo	Matti Linnainmaa	Jörgen Grandell	Erkki Haavisto
Jaakko Ihmuotila	Kaarlo Pettilä	Christoffer Taxell	Rabbe Klemes toimitusjohtaja

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Raisio Yhtymä Oyj:n osakkeenomistajille

Olemme tarkastaneet Raisio Yhtymä Oyj:n kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.–31.12.2003. Hallituksen ja toimitusjohtajan laatima tilinpäätös sisältää toimintakertomuksen sekä konsernin ja emoyhtiön tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot. Suorittamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon tilinpäätöksestä ja emoyhtiön hallinnosta.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tällöin tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, ettei tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä tai puutteita. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty emoyhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten sekä toimitusjohtajan toiminnan lainmukaisuutta osakeyhtiölain säännösten perusteella.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös on laadittu kirjanpitolain sekä tilinpäätöksen laatimista koskevien muiden säännösten ja määräysten mukaisesti. Tilinpäätös antaa kirjanpitolaissa tarkoitetulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tilinpäätös konsernitilinpäätökseen voidaan vahvistaa sekä vastuuvapaus myöntää emoyhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta. Hallituksen esiitys voittovarojen käsittelystä on osakeyhtiölain mukainen.

Raisiossa helmikuun 11. päivänä 2004

Johan Kronberg
KHT

Mika Kaarisalo
KHT

HALLINTONEUVOSTON LAUSUNTO

Hallintoneuvosto on tänään pitämässään kokouksessa käsitellyt yhtiöjärjestyksen mukaisesti hallituksen kertomuksen yhtiön toiminnasta tilikaudelta 1.1.–31.12.2003 ja siihen liittyvän tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen sekä tutustunut tilintarkastuskertomukseen.

Hallintoneuvosto on päättänyt lausuntonaan esittää varsinaiselle yhtiökokoukselle, että tuloslaskelma ja tase sekä konsernituloslaskelma ja konsernitase vahvistetaan ja että tilinpäätöksen osoittaman voiton suhteen toimitaan hallituksen ehdotuksen mukaisesti.

Hallintoneuvostosta ovat 31.12.2004 erovuorossa kunnallisneuvos Hannu Auranen, kauppatieteiden maisteri, toimitusjohtaja Juhani Enkovaara, kauppias Erkki S. Koskinen, kauppaneuvos, hallituksen puheenjohtaja Vesa Lammela, toimitusjohtaja, maanviljelijä Hans Langh, agrologi, maanviljelijä Johan Laurén, maatalousyrittäjä Asko Leinonen, agronomi, toiminnanjohtaja Yrjö Ojaniemi ja agronomi, maanviljelijä Pekka Raipala. Agronomi, maanviljelijä Erkki Haavisto on eronnut hallintoneuvostosta 31.12.2003 tultuaan valituksi hallituksen jäseneksi.

Raisiossa 4. maaliskuuta 2004

Hallintoneuvoston puolesta

Vesa Lammela
puheenjohtaja

Osakkeet, osakkeen- omistajat ja hallinto

Osakkeet ja osakkeenomistajat

- Raisio Yhtymä Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidetään perjantaina 26.3.2004 klo 14 Turun Messu- ja Kongressikeskuksessa, osoite Messukentänkatu 9-13, Turku. Ilmoittautuminen yhtiökokoukseen on tehtävä viimeistään 22.3.2004 klo 10.00 puhelimitse (02) 443 2293, faksilla (02) 443 2315, sähköpostitse eeva.hellsten@raisiogroup.com tai kirjeitse Raisio Yhtymä Oyj, Osakeasiat, PL 101, 21201 Raisio.
- Osingonmaksun täsmäytyspäivä on 31.3.2004 ja ehdotettu maksupäivä 7.4.2004.
- Vuosikertomus vuodelta 2003 on julkaistu suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Yhtiön kotisivuilta osoitteessa www.raisiogroup.com löytyvät vuosikertomukset pdf-muodossa, verkkotilin päätös sekä ympäristö- ja sosiaalisen vastuun raportti. Vuoden 2004 osavuositarkastukset julkaitaan 4.5., 30.7. ja 4.11.

Vaihto-osakkeilla ja kantaosakkeilla on samat oikeudet yhtiön pääomaan ja voitonjakoon. Kantaosake tuottaa yhtiökokouksessa 20 ääntä ja vaihto-osake yhden äänen. Kullakin osakkaalla on kuitenkin ääniä enintään 1,5 prosenttia yhtiön kulloisenkin osakepääoman mukaisesta osakemäärästä. Yhtiökokouksessa ei kukaan ole oikeutettu äänestämään suuremmalla kuin kymmenesosalla siellä edustettujen osakkeiden tuottamasta yhteenlasketusta äänimäärästä. Nykyistä osakepääomaa vastaavalla osakemäärällä suurin osakaskohtainen äänimäärä ilman edellä mainittua 1/10-rajoitusta voi olla 2 477 235 ääntä, jonka saavuttaa yhtä monella vaihto-osakkeella tai 123 862 kantaosakkeella tai jollakin näiden osakkeiden määrien yhdistelmällä.

Kantaosakkeen hankkimiseen luovutustoimin vaaditaan hallituksen suostumus. Suostumus tarvitaan siinäkin tapauksessa, että luovutuksensaajalla jo on hänelle rekisteröityjä kantaosakkeita. Suostumus on annettava, jos osakkeen saaja on maanviljelystä päätoimisesti harjoittava luonnollinen henkilö. Mikäli suostumusta ei anneta, hallituksen on muunnettava kantaosake vaihto-osakkeeksi.

OSAKEPÄÄOMA JA OSAKELAJIT

Raisio Yhtymä Oyj:n täysin maksettu osakepääoma on 27 776 072,91 euroa, joka 31.12.2003 jakaantui 35 378 242 kantaosakkeeseen (sarja K) ja 129 770 788 vaihto-osakkeeseen (sarja V). Näiden kirjanpidollinen vasta-arvo on 0,17 euroa (ei tarkka arvo). Osakkeen nimellisarvosta on luovuttu 12.5.2000 rekisteröidyllä yhtiöjärjestyksen muutoksella. Yhtiön vähimmäispääoma on 25 000 000 euroa ja enimmäispääoma 100 000 000 euroa, joissa rajoissa osakepääomaa voidaan korottaa tai alentaa yhtiöjärjestyksiä muuttamatta. Osakepääoma ei ole muuttunut tilikauden aikana.

Yhtiön osakkeet on liitetty arvo-osuusjärjestelmään 26.11.1994. Osakkeiden markkinapaikka on Helsingin Pörssi, jossa vaihto-osakkeet noteerataan päälistalla ja kantaosakkeet Histalla. Vaihto-osakkeen pörssitunnus on RAIVV ja ISIN-koodi FI 0009002943 sekä kantaosakkeen vastaavasti RAIKV ja FI 0009800395.

Hallitus voi myös pyynnöstä muuntaa kantaosakkeita vaihto-osakkeiksi sekä pyynnöstä antaa ennakkotiedon siitä, tullaanko hakijalle antamaan suostumus kantaosakkeiden hankintaan vai ei. Vuoden 2003 aikana 6 020 kantaosaketta muunnettiin vaihto-osakkeiksi.

Arvo-osuusjärjestelmässä kantaosakkeet, joiden osalta suostumuskäsittely on kesken tai joille ei ole haettu suostumusta, ovat ns. odotusluettelossa kunnes ne joko myönnetyn suostumuksen perusteella kirjataan osaksluetteloon kantaosakkeina tai luovutetaan edelleen tai on muunnettu vaihto-osakkeiksi.

OPTIO-OHJELMA 1998–2003

Vuonna 1998 hyväksytty ja toteutettu optio-ohjelma 1998–2003 on päättynyt 30.1.2004 eikä tuon ohjelman optio-oikeuksilla ole merkitty osakkeita tilikautena 2003 eikä muulloinkaan sen soveltamisaikana. Tämän kannustinjärjestelmän keskeinen sisältö ja ehdot on selostettu vuosikertomuksen 2002 sivulla 58.

JOHDON OSAKKEENOMISTUS JA OSAKEOPTIOT

Yhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenet, hallituksen varajäsenet ja toimitusjohtaja omistivat 31.12.2003 kantaosakkeita 1 526 550 kappaletta ja vaihto-osakkeita 447 590 kappaletta. Tämä on yhteensä 1,20 prosenttia kaikista osakkeista ja tuottaa ääniä 1,84 prosenttia enimmäisäänimäärästä. Lisäksi he omistivat 41 000 kappaletta optio-ohjelman 1998–2003 optio-oikeuksia eli 11,71 prosenttia niiden kokonaismäärästä.

Mikäli optio-oikeuksien omistajat olisivat merkinneet kaikki niillä merkittävissä olevat osakkeet, 410 000 uutta vaihto-osaketta, hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten ja hallituksen varajäsenten sekä toimitusjohtajan omistuksen määrä olisi 1 526 550 kanta-

osaketta ja 857 590 vaihto-osaketta eli 1,41 prosenttia merkinnän jälkeisestä osakemäärästä ja 1,88 prosenttia vastaavasta äänimäärästä. Yhtään merkintää ei tehty.

OSAKASSOPIMUKSET

Raisio Yhtymä Oyj:llä ei ole tiedossaan yhtiön osakkeiden omistukseen ja äänivallan käyttöön liittyviä osakassopimuksia.

HALLITUKSEN VALTUUDET OSAKEPÄÄOMAN KOROTTAMISEEN

Yhtiökokous antoi 21.3.2003 hallitukselle valtuudet päättää nimelisarvoltaan yhteensä enintään 3 363 758,53 euron suuruista osakepääoman korottamisesta yhdellä tai useammalla uusmerkinnällä ja/tai vaihtovelkakirjalainojen ottamisesta ja/tai optio-oikeuksien antamisesta. Osakkeenomistajille kuuluvasta merkintäetu-oikeudesta voidaan poiketa vain silloin, kun siihen on olemassa yhtiön kannalta painava taloudellinen syy ja valtuutta käytetään yrityskaupan tai liiketoiminnan oston rahoitukseen tai yritysten välisen yhteistyön järjestämiseen tai yhtiön pääomarakenteen vahvistamiseen.

Valtuutus on merkitty kaupparekisteriin 11.4.2003 ja se on voimassa 21.3.2004 asti. Valtuutusta ei ole käytetty.

HALLITUKSEN VALTUUDET OMIEEN OSAKKEIDEN HANKKIMISEEN

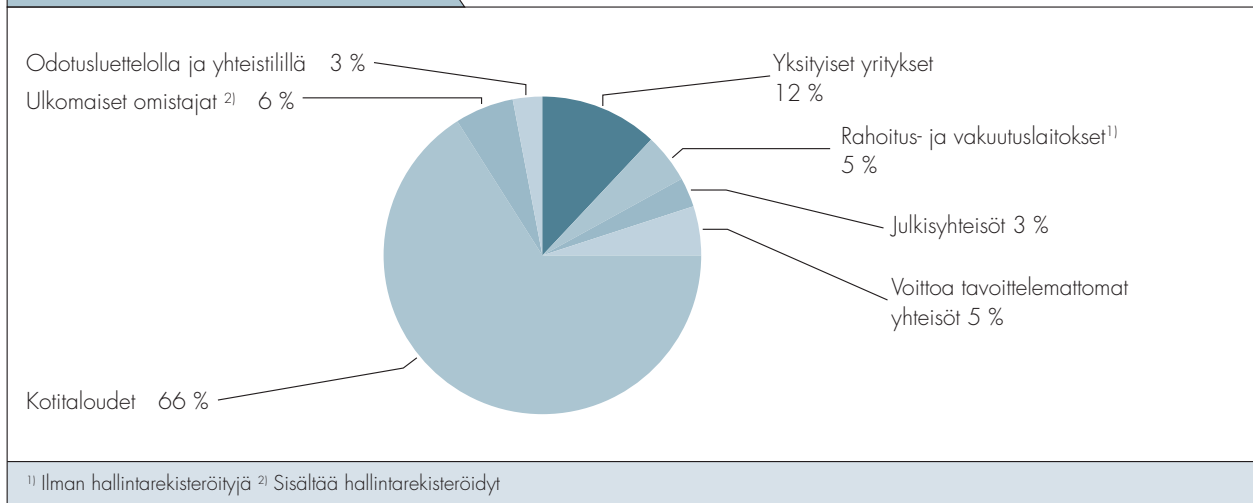
Hallituksella ei ole valtuuksia omien osakkeiden hankkimiseen eikä luovuttamiseen eikä tällaisia valtuuksia ole yhtiökokoukselta haettu. Raisio Yhtymä Oyj itse tai mikään sen muodostamaan konserniin kuuluva yhtiö tai yhteisö ei omista Raisio Yhtymä Oyj:n osakkeita.

OSAKEPÄÄOMAN KOROTUKSET									
Merkintäaika	Korotustapa	Merkintäehdot	Nimellisarvo mk	Merkintähinta mk	Merkintähinta euroa	Uusia osakkeita kpl	Osakepääoman korotus milj. euroa	Uusi osakepääoma milj. euroa	Osinko-oikeus
13.12.1993–28.1.1994	Uusmerkintä	5 V tai K: 1 V	50	250,00	42,05	405 206	3,41	20,5	Puoli osinkoa 1993
12.4.1995	Suunnattu anti Raison Margariinin osakkeenomistajille	11 RM: 5 V	10	vaihto	–	1 454 630	2,45	22,9	Täysi osinko 1995
10.6.–10.7.1996	Uusmerkintä	5 V: 1 V 5 K: 1 K	10	80,00	13,46	2 722 163	4,58	27,5	Täysi osinko 1996
1.4.–30.4.1998	Suunnattu anti optiolainan 1993 optioodistusten omistajille	–	10	96,75	16,27	181 920	0,31	27,8	Täysi osinko 1998

OSAKEPÄÄOMAN RAKENNE 31.12.2003

	Osakkeiden lukumäärä kpl	Osuus osakkeista %	Osuus äänistä %
Vaihto-osakkeet	129 770 788	78,6	15,5
Kantaosakkeet	35 378 242	21,4	84,5
Yhteensä	165 149 030	100,0	100,0

OSAKEKANNAN JAKAUTUMA

OSAKEOMISTUKSEN JAKAUTUMINEN 31.12.2003

Osakkeita	Vaihto-osakkeet				Kantaosakkeet			
	Omistajia		Osakkeita		Omistajia		Osakkeita	
kpl	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%
1-1 000	28 646	64,4	14 205 350	11,0	4 341	58,8	1 528 631	4,3
1 001-5 000	12 507	28,1	30 898 327	23,8	1 970	26,7	4 664 404	13,2
5 001-10 000	2 070	4,6	15 684 107	12,1	558	7,6	3 975 760	11,3
10 001-25 000	884	2,0	13 823 633	10,6	350	4,7	5 453 711	15,4
25 001-50 000	212	0,5	7 567 603	5,8	109	1,5	3 616 976	10,2
50 001-	171	0,4	47 223 948	36,4	48	0,7	11 550 230	32,7
odotusluettelolla			0	0,0			3 939 750	11,1
yhteistilillä			367 820	0,3			648 780	1,8
yhteensä	44 490	100,0	129 770 788	100,0	7 376	100,0	35 378 242	100,0

Raisio Yhtymä Oyj:llä oli rekisteröityjä osakkeenomistajia 31.12.2003 yhteensä 47 224 kpl.

OSAKKEENOMISTAJAT

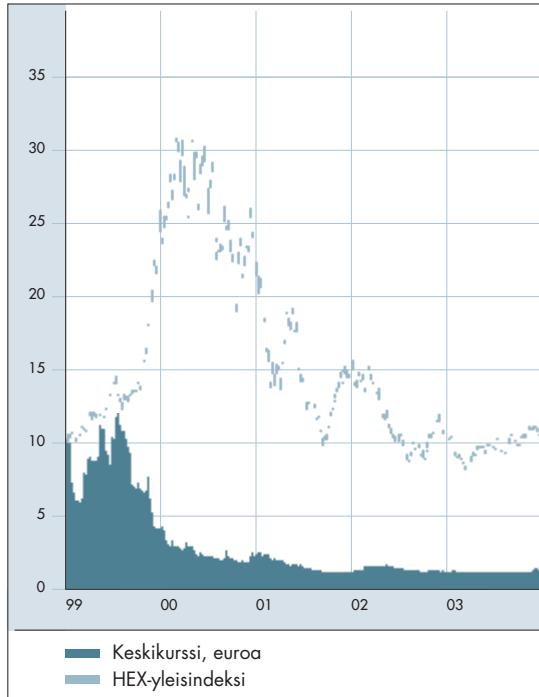
25 suurinta osakkeenomistajaa 31.12.2003 osakasluettelon mukaan						
	Sarja K kpl	Sarja V kpl	Yhteensä kpl	%	Ääniä kpl	%
Etra-Invest Oy Ab		4 000 000	4 000 000	2,42	2 477 235	0,30
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y.	3 757 980	175 000	3 932 980	2,38	2 477 235	0,30
Keskinäinen Eläke- vakuutusyhtiö Tapiola		2 763 100	2 763 100	1,67	2 477 235	0,30
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Tapiola	1 000 000	1 450 000	2 450 000	1,48	2 477 235	0,30
Brotherus Ilkka	45 540	2 231 920	2 274 460	1,38	2 477 235	0,30
Sijoitusrahasto Pohjola Finland Value		1 150 000	1 150 000	0,70	1 150 000	0,14
Niemistö Kari		1 000 000	1 000 000	0,61	1 000 000	0,12
Erikoissijoitusrahasto EQ Sirius		800 400	800 400	0,48	800 400	0,10
Vakuutusyhtiö Henki-Fennia		720 000	720 000	0,44	720 000	0,09
Haavisto Maija	393 120	298 280	691 400	0,42	2 477 235	0,30
Haavisto Heikki	532 800	130 100	662 900	0,40	2 477 235	0,30
Langh Hans	654 480		654 480	0,40	2 477 235	0,30
Sinituote Oy		640 000	640 000	0,39	640 000	0,08
Sijoitusrahasto OP-Suomi Kasvu		602 000	602 000	0,36	602 000	0,07
Keskittien Tukisäätiö	100 000	500 000	600 000	0,36	2 477 235	0,30
Veikko Laine Oy		582 500	582 500	0,35	582 500	0,07
Haavisto Erkki	364 940	172 260	537 200	0,33	2 477 235	0,30
Haavisto Antti	382 140	140 740	522 880	0,32	2 477 235	0,30
Liljeström Ulf Mikael		520 000	520 000	0,31	520 000	0,06
Fortumin Eläkesäätiö		509 200	509 200	0,31	509 200	0,06
Svenska lantbruksproducenternas centralförbund	355 000	150 000	505 000	0,31	2 477 235	0,30
Medical Investment Trust Oy		500 000	500 000	0,30	500 000	0,06
Myllymäki Erkki	381 820	113 080	494 900	0,30	2 477 235	0,30
Eläkevakuutusosakeyhtiö Veritas		494 620	494 620	0,30	494 620	0,06
Keskinäinen Eläke- vakuutusyhtiö Etera		491 100	491 100	0,30	491 100	0,06

Ulkomaalaisten omistuksessa hallintarekisteröidyt mukaan lukien oli 31.12.2003 yhteensä 9 556 989 osaketta, mikä on 5,8 prosenttia koko osakemäärästä ja 7,4 prosenttia vaihto-osakkeista.

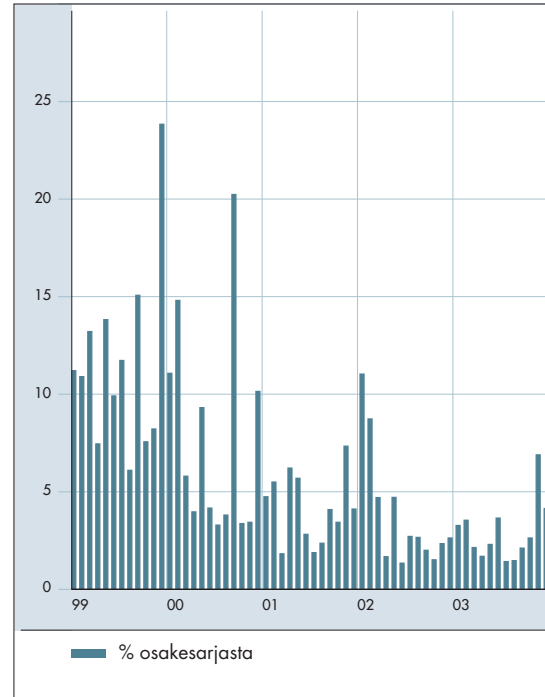
RAISIO YHTYMÄ OYJ:N OSAKKEIDEN KURSSIKEHITYS JA SUHTELLINEN VAIHTO

VAIHTO-OSAKKEET

Kurssikehitys

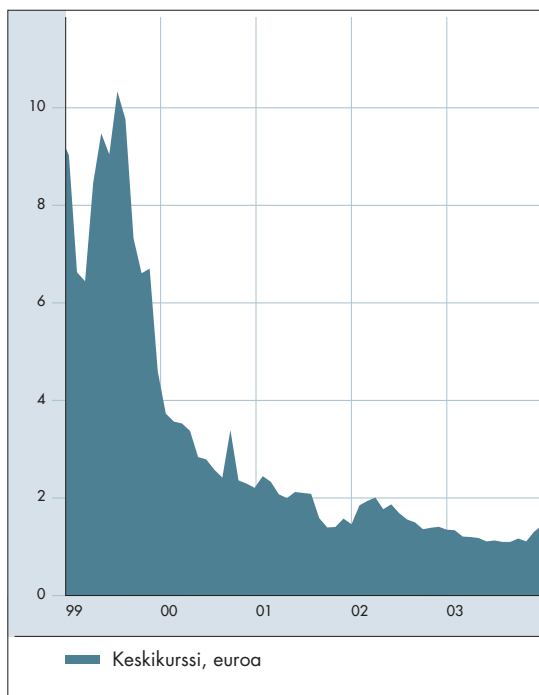

Suhteellinen vaihto

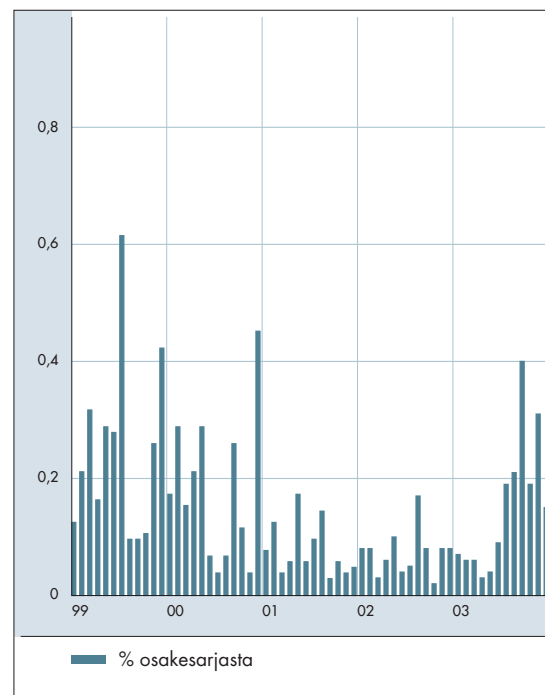

KANTAOSAKKEET

Kurssikehitys

Suhteellinen vaihto

OSAKEKOHTAISET TUNNUSLUVUT

	1999	2000	2001	2002	2003
Tulos/osake (EPS), euroa	0,01	-0,25	0,04	0,03	-0,16
Liiketoiminnan kassavirta/osake, euroa	0,04	0,10	0,22	0,27	0,47
Oma pääoma/osake, euroa	1,69	1,42	1,45	1,41	1,17
Osinko/osake, euroa	0,034	0,017	0,017	0,02	0,01¹⁾
Osinko/tulos, %	398,4	neg.	42,4	60,8	neg.
Efektiiivinen osinkotuotto, %					
Vaihto-osakkeet	0,9	0,9	1,8	1,9	0,8
Kantaosakkeet	0,7	0,7	1,2	1,4	0,8
P/E-luku					
Vaihto-osakkeet	465,4	neg.	23,2	32,5	neg.
Kantaosakkeet	556,5	neg.	35,9	43,1	neg.
Oikaistu keskikurssi, euroa					
Vaihto-osakkeet	7,70	2,60	1,48	1,27	1,05
Kantaosakkeet	8,28	3,12	2,05	1,62	1,21
Oikaistu alin kurssi, euroa					
Vaihto-osakkeet	3,55	1,71	0,91	0,91	0,84
Kantaosakkeet	4,00	2,20	1,30	1,20	1,00
Oikaistu ylin kurssi, euroa					
Vaihto-osakkeet	12,45	4,34	2,52	1,67	1,37
Kantaosakkeet	12,10	5,20	3,20	2,25	1,61
Oikaistu kurssi 31.12., euroa					
Vaihto-osakkeet	3,93	1,96	0,93	1,07	1,24
Kantaosakkeet	4,70	2,25	1,44	1,42	1,26
Osakekannan markkina-arvo 31.12., milj. euroa					
Vaihto-osakkeet	505,8	252,3	120,7	138,8	160,9
Kantaosakkeet	171,3	81,9	51,0	50,2	44,6
Yhteensä	677,1	334,2	171,7	189,0	205,5
Osakkeiden vaihto, milj. euroa					
Vaihto-osakkeet	1 419,3	322,6	99,1	75,9	47,9
Kantaosakkeet	9,5	2,6	0,7	0,5	0,8
Yhteensä	1 428,7	325,2	99,8	76,4	48,6
Vaihdettu määrä					
Vaihto-osakkeet					
1 000 kpl	184 293	124 213	66 877	59 724	45 722
% kokonaismäärästä	143,6	96,5	51,6	46,0	35,2
Kanta-osakkeet					
1 000 kpl	1 144	817	346	312	633
% kokonaismäärästä	3,1	2,2	1,0	0,9	1,8
Osakkeiden keskimääräinen oikaistu lukumäärä, 1 000 kpl					
Vaihto-osakkeet	128 335	128 722	129 575	129 761	129 768
Kantaosakkeet	36 814	36 427	35 574	35 388	35 381
Osakkeiden oikaistu lukumäärä 31.12., 1 000 kpl					
Vaihto-osakkeet	128 706	128 742	129 758	129 765	129 771
Kantaosakkeet	36 443	36 407	35 391	35 384	35 378

¹⁾ Hallituksen ehdotuksen mukaisesti

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Tulos/osake (EPS)	$\frac{\text{Tulos ennen satunnaisia eriä} - \text{verot} \pm \text{vähemmistöosuus}}{\text{Tilikauden keskimääräinen osakeantioikaistu osakkeiden lukumäärä}}$
Liiketoiminnan kassavirta/osake	$\frac{\text{Liiketoiminnan kassavirta}}{\text{Tilikauden keskimääräinen osakeantioikaistu osakkeiden lukumäärä}}$
Oma pääoma/osake	$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä 31.12.}}$
Osinko/osake	$\frac{\text{Tilikaudelta jaettu osinko}}{\text{Osakkeiden lukumäärä tilikauden lopussa}}$
Osinko/tulos, %	$\frac{\text{Osakekohtainen osinko}}{\text{Osakekohtainen tulos}} \times 100$
Efektiiivinen osinkotuotto, %	$\frac{\text{Osakeantioikaistu osinko osaketta kohti}}{\text{Osakeantioikaistu, tilikauden viimeinen kaupantekokurssi}} \times 100$
Hinta/voitto-suhde (P/E-luku)	$\frac{\text{Osakeantioikaistu, tilikauden viimeinen kaupantekokurssi}}{\text{Osakekohtainen tulos}}$
Osakekannan markkina-arvo	Osakeantioikaistu, tilikauden viimeinen kaupantekokurssi x osakkeiden lukumäärä 31.12.

SIJOITUSANALYYSIT

Ainakin seuraavien välittäjäyhtymien analyttikot seuraavat Raisio Yhtymää sijoituskohteena. Raisio Yhtymä ei vastaa analyysissä esitetyistä arvioista.

Alfred Berg Finland Oyj

Tia Lehto
Markus Steinby
Puh. (09) 228 321
tia.lehto@alfredberg.fi
markus.steinby@alfredberg.fi

D. Carnegie AB

Kia Aejmelaesus
Puh. (09) 618 711
kia.aejmelaesus@carnegie.fi

Conventum Pankkiiriliike Oy

Kaisa Ojainmaa
Puh. (09) 2312 3326
kaisa.ojainmaa@conventum.fi

Danske Securities AB

Peter Kondrup
Puh. +45 33 440 730
peter.kondrup@danskesecurities.com

Enskilda Securities AB

Tommy Ilmoni
Puh. (09) 616 287 20
tommy.ilmoni@enskilda.fi

FIM Pankkiiriliike Oy

Timo Jaakkola
Puh. (09) 6134 6307
timo.jaakkola@fim.com

Handelsbanken Investment Banking

Tom Skogman
Puh. 010 444 11
tom.skogman@handelsbanken.fi

Impivaara Securities Oy

Jeffery Roberts
Puh. +44 207 2843 0937
impivaara@pomor.com

Mandatum Pankkiiriliike Oy

Henry Nurminen
Puh. 010 236 10
henry.nurminen@mandatum.fi

Nordea Securities Oyj

Annika Seppänen
Puh. (09) 123 41
annika.seppanen@nordeasecurities.com

Opstock Oy

Jari Räisänen
Puh. (09) 404 4408
jari.raisanen@oko.fi

IR-YHTEYSTIEDOT

Taru Narvanmaa

Viestintä- ja sijoittajasuhdejohtaja
PL 101, 21201 Raisio
Puh. (02) 443 2240
GSM 050 590 9398
taru.narvanmaa@raisigroup.com

Hallinnointi ja ohjaus

- Yhtiöjärjestys ja Suomen lait muodostavat Raisio Yhtymän hallintoperiaatteiden rungon.
- Helsingin Pörssi antoi joulukuussa 2003 suosituksen listayhtiöiden hallinnointi- ja ohjausjärjestelmistä. Suositus astuu voimaan 1.7.2004. Raisio Yhtymä noudattaa jo tällä hetkellä monilta osin kyseistä suositusta.

YHTIÖKOKOUS

Yhtiökokous on ylin yhtiön asioista päättävä elin, ja se pidetään vähintään kerran vuodessa. Varsinainen yhtiökokous kokoontuu vuosittain huhtikuun loppuun mennessä päättämään sille kuuluvista asioista kuten tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen vahvistamisesta ja osingonjaosta, vastuuvapauden myöntämisestä sekä hallintoneuvoston jäsenten ja tilintarkastajien valinnasta ja heidän palkkioistaan. Kutsu yhtiökokoukseen julkaistaan aikaisintaan kaksi kuukautta ennen kokouskutsussa mainittua ennakoilmoittautumispäivää ja viimeistään seitsemäntoista päivää ennen yhtiökokousta. Kutsu 26.3.2004 pidettävään yhtiökokoukseen on julkaistu Helsingin Sanomissa, Turun Sanomissa, Maaseudun Tulevaisuudessa sekä Hufvudstadsbladet ja Landsbygdens Folk-lehdissä. Ylimääräisiä yhtiökokouksia voidaan pitää asioiden niin vaatiessa, ja kutsun niihin toimittaa hallitus.

Vuonna 2003 Raisio Yhtymän varsinainen yhtiökokous pidettiin 21.3.2003 Raisiossa. Yhtiökokouksessa oli läsnä tai edustettuna 3 063 osakkeenomistajaa ja 24,2 prosenttia yhtiön osakkeista ja 35,1 prosenttia äänistä. Ylimääräisiä yhtiökokouksia ei pidetty.

HALLINTONEUVOSTO

Raisio Yhtymässä on käytössä kaksiportainen hallintomalli, jossa yhtiökokous valitsee hallintoneuvoston ja hallintoneuvosto hallituksen. Hallintoneuvostoon kuuluu vähintään 21 ja enintään 30 jäsentä, joiden toimikausi on kolme lähinnä vaalia seuraavaa kalenterivuotta. Kolmannes jäsenistä on erovuorossa vuosittain. Hallintoneuvoston jäseneksi ei voida valita henkilöä, joka ennen toimikauden alkua on täyttänyt 65 vuotta.

Hallintoneuvosto valvoo hallituksen ja toimitusjohtajan hoitamaa yhtiön hallintoa ja päättää asioista, jotka koskevat toiminnan olennaista laajentamista tai supistamista. Hallintoneuvosto valitsee yhtiön hallituksen jäsenet ja päättää heidän palkkioistaan sekä valitsee toimitusjohtajan ja tarvittaessa hänen sijaisensa. Hallintoneuvoston on annettava yhtiökokoukselle lausuntonsa tilinpäätöksestä ja tilintarkastuskertomuksesta. Hallintoneuvoston jäsenille maksettiin palkkiona 260 euroa kokoukselta vuonna 2003 sekä korvattiin matkakustannukset ja suoritettiin päivärahaa kokousmatkoilta yhtymän matkustussäännön mukaan. Hallintoneuvoston puheenjohtajan vuosipalkkio on 10 000 euroa (2003).

Yhtiökokous valitsi 21.3.2003 Raisio Yhtymä Oyj:n hallintoneuvostoon 29 jäsentä, jotka on esitelty sivulla 59. Yhtiökokous velvoitti samassa yhteydessä hallintoneuvoston puheenjohtajiston valmistelemaan hallintoneuvoston jäsenmäärän pienentämistä lähelle yhtiöjärjestyksen mukaista alarajaa eli 21. Hallintoneuvosto kokoontui kertomusvuoden aikana neljä kertaa ja jäsenten osallistumisprosentti oli 95,7.

HALLITUS

Yhtiön hallitukseen kuuluu vähintään viisi ja enintään kahdeksan hallintoneuvoston valitsemaa jäsentä sekä vähintään viisi ja enintään kahdeksan hallintoneuvoston valitsemaa varajäsentä. Jäsenen toimikausi on kaksi vaalia seuraavaa kalenterivuotta, ja heistä on vuosittain erovuorossa puolet. Hallituksen jäseneksi ei voida valita henkilöä, joka ennen toimikauden alkua on täyttänyt 65 vuotta. Hallitus valitsee puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan keskuudestaan kalenterivuodeksi kerrallaan.

Hallitus huolehtii yhtiön hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallitus ohjaa ja valvoo yhtiön toimivaa johtoa, hyväksyy yhtiön strategiset tavoitteet ja riskienhallinnan periaatteet sekä varmistaa johtamisjärjestelmän toimivuuden.

Raisio Yhtymä Oyj:n hallitus on vahvistanut työjärjestyksen, jonka keskeinen sisältö on seuraava:

- vahvistaa yhtiön strategian ja tarkistaa säännöllisesti sen ajanmukaisuuden
- hyväksyy vuosittaiset budjetit sekä valvoo niiden toteutumista
- päättää merkittävistä yksittäisistä investoinneista sekä divestoinneista ellei katso niiden laatunsa tai laajuutensa vuoksi kuuluvan hallintoneuvoston päätettäväksi
- käsittelee ja hyväksyy tilinpäätökset ja osavuositarkastukset
- nimittää ja vapauttaa tehtävistään pääjohtajan esityksestä tämän välittömät alaiset sekä määrää heidän tehtävänsä ja päättää heidän työehdoistaan; hallitus päättää myös pääjohtajan työehdoista
- päättää johdon ja henkilöstön kannustus- ja palkkiojärjestelmistä ja tekee tarvittaessa niistä johtuvat esitykset yhtiökokoukselle
- käy vuosittain läpi yhtiön toimintaan liittyvät keskeiset riskit ja niiden hallinnan
- vahvistaa yhtiön eettiset arvot ja toimintatavat.

Vuonna 2003 Raisio Yhtiön hallitukseen kuului seitsemän varsinaista ja viisi varajäsentä. Varsinaiset jäsenet ovat pääjohtajaa lukuun ottamatta riippumattomia niin yhtiöstä kuin sen merkittävistä osakkeenomistajistakin. Kaikki varajäsenet ovat yhtiön palveluksessa. Hallitus on esitelty vuosikertomuksen sivuilla 60–61.

Hallitus kokoontui kertomusvuoden aikana 13 kertaa ja piti lisäksi kuusi puhelinkokousta. Hallituksen jäsenten osallistumisprosentti oli 94,6. Vuonna 2003 suoritettiin palkkiona hallituksen puheenjohtajalle 2 018 euroa kuukaudessa ja 1 345 euroa kuukaudessa niille jäsenille, jotka eivät ole yhtiön palveluksessa. Lisäksi suoritettiin kokouspäivärahaa ja korvattiin matkakulut yhtiön matkustussäännön mukaan.

Raisio Yhtiön hallitus on valinnut keskuudestaan palkitsemisvaliokunnan, joka tekee johdon ja henkilöstön palkitsemista koskevat esitykset hallitukselle. Valiokuntaan kuuluu hallituksen puheenjohtajan lisäksi kaksi muuta hallituksen jäsentä ja hallintoneuvoston puheenjohtaja. Valiokunta kokoontui kolme kertaa.

Merkittävien tytäryhtiöiden hallitusten puheenjohtajana toimii pääjohtaja ja muut jäsenet ovat konsernin johtoryhmän jäseniä. Merkittävien tytäryhtiöiden toimitusjohtajat eivät ole johtamiensa yhtiöiden hallitusten jäseniä.

TOIMITUSJOHTAJA

Raisio Yhtymä Oyj:n toimitusjohtajasta käytetään nimitystä pääjohtaja. Hänen tehtävänsä määräytyvät lain, yhtiöjärjestyksen sekä hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Raisio Yhtymässä toimitusjohtajan tulee yhtiöjärjestyksen mukaan olla myös hallituksen jäsen.

Rabbe Klemets on toiminut Raisio Yhtiön pääjohtajana huhtikuusta 2001 alkaen.

Toimitusjohtajalle on vuonna 2003 suoritettu palkkana, palkkioina ja luontoisetuina yhteensä 459 551 euroa. Raisio Yhtymä Oyj:n osakkeita tai niihin oikeuttavia arvopapereita hän ei ole vuonna 2003 saanut. Optio-ohjelman 1998–2003 optio-oikeuksia A, B, C ja D hänellä oli 3 000 kappaletta jokaista.

Toimitusjohtajalla on sopimuksen mukaan oikeus siirtyä eläkkeelle 60 vuotta täytettyään ja velvollisuus tähän täytettyään 62 vuotta.

Yhtiö ja toimitusjohtaja voivat kumpikin irtisanoa toimitusjohtajasopimuksen päättymään kuuden kuukauden irtisanomisaikaa noudattaen. Mikäli yhtiö irtisanoa toimitusjohtajan, hänellä on oikeus irtisanomisajan palkan ja luontoisetujen lisäksi korvaukseen, joka määrällään vastaa hänen 12 kuukauden palkkaansa ja luontoisetujaan.

JOHTORYHMÄ

Konsernin johtoryhmän puheenjohtajana toimii pääjohtaja ja sen jäseniä ovat kolmen toimialaryhmän vetäjät ja keskeiset konsernihallinnon johtajat. Johtoryhmä koordinoi konsernin eri toimintoja ja määrittelee koko konsernia koskevat toimintapolitiikat ja prosessit. Se valmistelee pääjohtajan apuna sellaiset hallituksen päätösehdotukset, jotka koskevat koko konsernia tai useampaa kuin yhtä toimialaryhmää. Johtoryhmä valmistelee konsernistrategiaa ja valvoo sen toteutumista. Konsernin johtoryhmä kokoontuu kerran kuukaudessa tai tarpeen vaatiessa useammin. Konsernin johtoryhmä on esitely sivuilla 62–63.

Konsernin johtoryhmän jäsenten varhennettu eläkeikä on 60–62 vuotta.

JOHDON PALKITSEMINEN

Raisio Yhtymässä on käytössä erilliset tulospalkkiojärjestelmät johdolle ja muulle henkilöstölle. Johdon tulospalkkiojärjestelmän mittarit perustuivat vuonna 2003 kasvu-, tulos- ja kassavirtatavoitteiden saavuttamiseen.

Vuodelle 2004 palkkiojärjestelmiä kehitettiin edelleen. Palkkiojärjestelmien keskeisenä periaatteena on jatkuvan parantamisen aikaansaaminen. Keski johdolle luotiin oma kannustinjärjestelmä ja johdon järjestelmään sisällytettiin pidemmän aikavälin sitouttavia elementtejä. Keskeiset mittarit vuodelle 2004 ovat tulos, kassavirta ja käyttö pääoma.

SISÄINEN VALVONTA, RISKIENHALLINTA JA SISÄINEN TARKASTUS

Konsernin sisäinen valvonta on järjestetty kuukausittaisen raportoinnin kautta, jolloin verrataan toteutunutta budjetoituun suunnitelmaan ja edellisvuoden toteutumaan. Toteutuma täsmäytetään säännöllisesti kirjanpitoon. Hallitus saa vastaavat raportit käyttöönsä kuukausittain.

Riskienhallinta on osa Raisio Yhtymän valvontajärjestelmää. Raisio Yhtymällä on hallituksen hyväksymä riskienhallintapolitiikka. Vuotuinen riskikartoitus tehdään vuosisuunnittelun ja budjetoinnin yhteydessä. Riskienhallintaa koordinoi riskienhallintapäällikkö,

joka raportoi talous- ja henkilöstöjohtajille. Liiketoimintariskejä on kuvattu toimialakatsauksissa ja muita taloudellisia riskejä vuosikertomuksen sivulla 45.

Sisäinen tarkastustoimi on organisoitu osaksi konsernin taloushallintoa. Kunkin konserniyhtiön controller on vastuussa lainsäädännön ja konsernin ohjeiden noudattamisesta. Kukin controller raportoi sisäisestä tarkastuksesta konsernin talousjohtajalle. Tarvittaessa sisäistä tarkastusta voidaan vahvistaa ostamalla ulkopuolisia palveluja. Talousjohtaja raportoi sisäisen tarkastuksen havainnoista toimitusjohtajalle ja hallitukselle.

TILINTARKASTUS

Varsinaisina tilintarkastajina tilikaudella 2003 toimivat Johan Kronberg, KHT ja Mika Kaarisalo, KHT. Varatilintarkastajina toimivat KHT-yhteisö PricewaterhouseCoopers Oy ja Kalle Laaksonen, KHT. Vuoden 2003 yhtiökokous valitsi samat tilintarkastajat myös tilikaudelle 2004.

Konsernin tilintarkastuksesta laaditaan yhteenveto hallitukselle ja pääjohtajalle. Lisäksi konserniyhtiöiden tilintarkastajat raportoivat erikseen kunkin konserniyhtiön johdolle.

Tilintarkastajat olivat läsnä hallituksen kokouksessa kolme kertaa vuonna 2003. Tilintarkastajat antavat osakkeenomistajille lain edellyttämän tilinpäätökseen liittyvän tilintarkastuskertomuksen vuosittain.

Tilintarkastuspalkkioita vuodelta 2003 maksettiin yhteensä 538 700 euroa. Lisäksi PricewaterhouseCoopers Oy:ltä ja samaan tilintarkastusketjuun kuuluvilta yhtiöiltä ostettiin konsultointipalveluita, jotka liittyivät IFRS-tilinpäätöskäytännön luomiseen ja verotukseen.

SISÄPIIRISÄÄNTELY

Yhtymässä on 1.5.2000 saatettu voimaan sisäpiiriohje, joka noudattaa Helsingin Pörssin sisäpiiriohjetta. Pysyvä sisäpiiri muodostuu lakimääräisestä sisäpiiristä, johon kuuluvat hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja ja tilintarkastajat, sekä määrätystä sisäpiiristä, johon 31.12.2003 kuului 35 lähinnä johtoon ja asiantuntijoihin kuuluvaa henkilöä. Raisio Yhtymän sisäpiiriläiset eivät saa käydä kauppaa yhtiön osakkeilla 14 vuorokautteen ennen yhtiön osavuosikatsauksen ja 30 vuorokautteen ennen tilinpäätöstiedotteen julkaisemista. Yhtymän sisäpiirihallinto käyttää Suomen Arvopaperikeskuksen SIRE-järjestelmää, jonka kautta sisäpiiriläisten ja heidän määräysvalta yhteisöjensä omistus Raisio Yhtymä Oyj:ssä ja siinä tapahtuvat muutokset ovat julkisia. Raisio Yhtymän sisäpiiri omistuksineen on esitely yhtiön kotisivuilla osoitteessa www.raisiogroup.com – Raisio Yhtymä – hallinto – sisäpiiri.

Hallintoneuvosto

Vesa Lammela*, s. 1941
Kauppaneuvos, Lammela Oy:n hallituksen pj, Kiukainen Puheenjohtaja vuodesta 1998 ja jäsen vuodesta 1996 Lammela Oy:n omistus, sarja V 6 550 kpl
Vesa Lammela on läsnä hallituksen kokouksissa hallintoneuvoston puheenjohtajan ominaisuudessa.

Ola Rosendahl**, s. 1939
Agronomi, Pernaja Varapuheenjohtaja vuodesta 1988 ja jäsen vuodesta 1987
Sarja K 2 050 kpl ja sarja V 2 000 kpl

Hannu Auranen*, s. 1937
Kunnallisneuvos, Karinen Jäsen vuodesta 1987 Sarja K 31 320 kpl
Auranen & Manner Ky:n omistus, sarja V 10 920 kpl

Juhani Enkovaara*, s. 1945
Kauppätieteen maisteri, toimitusjohtaja, Helsinki Jäsen vuodesta 1996 Sarja K 500 kpl ja sarja V 250 kpl

Risto Ervelä**, s. 1950
Valtiotieteen maisteri, toiminnanjohtaja, Sauvo Jäsen vuodesta 1991 Sarja K 3 000 kpl ja sarja V 3 500 kpl

Matti Hakala**, s. 1939
Agronomi, maanviljelijä, Orimattila Jäsen vuodesta 1987 Sarja K 800 kpl ja sarja V 300 kpl

Mikael Holmberg**, s. 1961
Agrologi, maanviljelijä, Nauvo Jäsen vuodesta 1998 Sarja K 1 620 kpl ja sarja V 1 360 kpl

Esa Härmälä**, s. 1954
Agronomi, MTK:n johtokunnan puheenjohtaja, Helsinki Jäsen vuodesta 1996 Ei Raisio Yhtymän osakkeita

Timo Järvelähti**, s. 1943
Agronomi, Halikko Jäsen vuodesta 1987 Sarja K 60 kpl

Taisto Korkeaoja**, s. 1941
Agronomi, maanviljelijä, Kokemäki Jäsen vuodesta 1992 Sarja K 10 560 kpl ja sarja V 10 620 kpl

Erkki S. Koskinen*, s. 1946
Kauppias, Virrat Jäsen vuodesta 1996 Sarja V 10 000 kpl

Albert Käiväräinen**, s. 1940
Maanviljelijä, Mynämäki Jäsen vuodesta 1987 Sarja K 6 700 kpl ja sarja V 2 530 kpl

Hans Langh*, s. 1949
Toimitusjohtaja, maanviljelijä, Piikkiö Jäsen vuodesta 1990 Sarja K 654 480 kpl

Johan Laurén*, s. 1946
Agronomi, maanviljelijä, Parainen Jäsen vuodesta 1999 Sarja K 40 980 kpl ja sarja V 1 360 kpl

Asko Leinonen*, s. 1960
Maatalousyrittäjä, Anjalankoski Jäsen vuodesta 2002 Sarja K 500 ja sarja V 1 100 kpl

Antti Lithovius**, s. 1950
Maanviljelijä, Lumijoki Jäsen vuodesta 1994 Sarja K 900 kpl ja sarja V 3 620 kpl

Paavo Myllymäki**, s. 1958
Toiminnanjohtaja, maanviljelijä, Mietoinen Jäsen vuodesta 1998 Sarja K 3 660 kpl ja sarja V 2 700 kpl

Yrjö Ojaniemi*, s. 1959
Agronomi, toiminnanjohtaja, Lapua Jäsen vuodesta 2002 Sarja K 780 kpl ja sarja V 660 kpl

Teemu Olli**, s. 1950
Insinööri, maanviljelijä, Nousiainen Jäsen vuodesta 1987 Sarja K 43 500 kpl ja sarja V 2 500 kpl

Pekka Raipala*, s. 1947
Agronomi, maanviljelijä, Hämeenkyrö Jäsen vuodesta 1987 Sarja K 13 020 kpl ja sarja V 1 500 kpl

Juha Saura**, s. 1951
Lentokapteeni, maanviljelijä, Pöytyä Jäsen vuodesta 1998 Sarja K 1 200 kpl

Urban Silén**, s. 1959
Agronomi, maanviljelijä, Perniö Jäsen vuodesta 2003 Sarja K 71 000 kpl ja sarja V 17 000 kpl

Tuula Tallskog**, s. 1946
Hum. kandidaatti, emäntä, Pertteli Jäsen vuodesta 1998 Sarja K 560 kpl

Johan Taube**, s. 1950
Agrologi, maanviljelijä, Tenhola Jäsen vuodesta 1987 Sarja K 101 180 kpl

Juhani Torkkomäki**, s. 1939
Maanviljelijä, Somero Jäsen vuodesta 1987 Sarja K 8 020 kpl ja sarja V 6 160 kpl

Jukka Tuori**, s. 1948
Agronomi, maanviljelijä, Huittinen Jäsen vuodesta 1998 Sarja K 100 kpl

Simo Vaismaa**, s. 1942
Agronomi, Isokyrö Jäsen vuodesta 1991 Sarja K 840 kpl ja sarja V 20 000 kpl

Nils-Erik Wahlsten**, s. 1949
Maanviljelijä, Kemiö Jäsen vuodesta 2003 Sarja K 80 980 kpl ja sarja V 6 300

Hallintoneuvoston osakeomistukset tilinpäätöspäivänä 10.2.2004

Raisio Yhtymän kantaosakkeet (sarja K) ja vaihto-osakkeet (sarja V)

Vuonna 2003 hallintoneuvostoon kuului myös Erkki Haavisto, joka valittiin hallituksen jäseneksi 1.1.2004 alkaen. Tiedot hänestä löytyvät sivulta 60.

* Erovuorossa vuonna 2004

** Erovuorossa vuonna 2005

Hallitus

VARSINAISET JÄSENET

Arimo Uusitalo, s. 1942
Maanviljelysneuvos, agronomi, Kiikala
Puheenjohtaja vuodesta 2001 ja
jäsen vuodesta 1991
Erovuorossa vuonna 2004
Sarja K 18 420 kpl
Finnforest Oy, hallituksen jäsen, vpj
M-real Oy, hallituksen jäsen, vpj
Metsäliitto Osuuskunta, hallituksen pj
Osuuspankki Kantrisal, hallituksen pj
Oy Metsä-Botnia Ab, hallituksen jäsen

Matti Linnainmaa, s. 1940
Kauppaneuvos, ekonomi, Pori
Varapuheenjohtaja vuodesta 1997 ja
jäsen vuodesta 1995
Erovuorossa vuonna 2004
Sarja K 4 000 kpl ja sarja V 114 220 kpl
Satabusiness Oy:n omistus,
sarja V 1 500 kpl,
Satabusiness Oy:n toimitusjohtaja ja
hallituksen pj
Prizztech Oy, hallituksen pj
Suomen Spar Oy, hallituksen jäsen

Jörgen Grandell, s. 1959
Agronomi, johtaja, Finska
Hushållningssällskapet, Turku
Jäsen vuodesta 2003
Erovuorossa vuonna 2004
Ei Raisio Yhtymän osakkeita
Sparbanksstiftelsen i Åboland,
puheenjohtaja
Agro-Sydväst, hallituksen jäsen

Erkki Haavisto, s. 1968
Agronomi, maanviljelijä, Raisio
Jäsen 1.1.2004 lähtien
Erovuorossa vuonna 2005
Sarja K 364 940 kpl ja
sarja V 172 260 kpl
Turun Seudun Osuuspankki,
hallintoneuvoston jäsen
Raision kaupunginvaltuuston jäsen

Jaakko Ihamuotila, s. 1939
Vuorineuvos, diplomi-insinööri, Helsinki
Jäsen vuodesta 2000
Erovuorossa vuonna 2005
Sarja V 22 500 kpl
Nordea Pankki Suomi Oy,
neuvottelukunnan jäsen

Rabbe Klemets, s. 1953
FL, pääjohtaja, Raisio Yhtymä, Turku
Varajäsen vuodesta 1999 ja jäsen
vuodesta 2001
Erovuorossa vuonna 2005
Sarja V 200 kpl
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Tapiola,
hallintoneuvoston jäsen
Turun Puhelin Oy, hallituksen jäsen
Turku Science Park Oy Ab, hallituksen jäsen
Turun kauppakamari, hallituksen jäsen

Kaarlo Pettilä, s. 1941
Agronomi, maanviljelijä, Salo
Jäsen vuodesta 1992
Erovuorossa vuonna 2005
Sarja K 51 400 kpl ja sarja V 2 880 kpl
Maanpuolustusyhtiö MPY Oy, hallituksen pj
Raisio Yhtymän Tutkimussäätiö, hallituksen jäsen
Varsinais-Suomen Maakuntasäätiö, hallituksen jäsen

Christoffer Taxell, s. 1948
Ministeri, oikeustieteen kandidaatti,
Åbo Akademin kansleri, Turku
Jäsen vuodesta 2003
Erovuorossa vuonna 2004
Sarja V 3 000 kpl
Finnair Oyj, hallituksen pj
Stockmann Oyj Abp, hallituksen jäsen
Sampo Oyj, hallituksen jäsen
Nordkalk Oyj Abp, hallituksen jäsen
Boliden AB, hallituksen jäsen
Försäkringsaktiebolaget Skandia, hallituksen jäsen
Stiftelsen för Åbo Akademi, hallituksen pj

29.1.2003 asti hallitukseen kuului myös Antti Haavisto.

Hallituksen ja hallintoneuvoston sihteerinä toimii Raisio Yhtymän rahoitusjohtaja, oikeustieteen kandidaatti Janne Martti.

Hallituksen osakeomistukset tilinpäätöspäivänä 10.2.2004.

VARAJÄSENET

Hallituksen varajäseniä ovat Mikko Korttila, Olavi Kuusela, Jukka Lavi, Jari Lehmusvaara ja Antti Salminen. Kaikki hallituksen varajäsenet ovat Raisio Yhtymän johtoryhmään kuuluvia.

Johto on esitelty sivuilla 62–63.

Varajäseninä vuonna 2003 toimivat yhtiön toimivasta johdosta myös Kai Hannus, Eero Nurminen ja Urpo Pirilä.

VARSINAISET TILINTARKASTAJAT

Johan Kronberg
Diplomiekonomi KHT, Parainen

Mika Kaarisalo
Kauppatieteen maisteri KHT, Kuusisto

VARATILINTARKASTAJAT

KHT-yhteisö PricewaterhouseCoopers Oy, Helsinki

Kalle Laaksonen
Kauppatieteen maisteri KHT, Turku

Konsernin johtoryhmä

Rabbe Klemets, s. 1953

Päijohdaja
Filosofian lisensiaatti
Yhtiön palveluksessa vuodesta 1999
Johtoryhmän jäsen vuodesta 1999
Sarja V 200 kpl
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Tapiola, hallintoneuvoston jäsen
Turun Puhelin Oy, hallituksen jäsen
Turku Science Park Oy, hallituksen jäsen
Turun kauppakamari, hallituksen jäsen

Jukka Lavi, s. 1955

Raisio Life Sciences -toimialaryhmän johtaja
Filosofian kandidaatti
Yhtiön palveluksessa vuodesta 2000
Johtoryhmän jäsen vuodesta 2001
Ei Raisio Yhtymän osakkeita
Bio-Nobile Oy, hallituksen puheenjohtaja
Pribori Oy, hallituksen jäsen

Merja Lumme, s. 1961

Henkilöstöjohtaja
Insinööri
Yhtiön palveluksessa vuodesta 2003
Johtoryhmän jäsen vuodesta 2003
Ei Raisio Yhtymän osakkeita

Mikko Korttila, s. 1962

Lakiasiaintohtaja
Varatuomari
Yhtiön palveluksessa vuodesta 1997
Johtoryhmän jäsen vuodesta 2001
Ei Raisio Yhtymän osakkeita
Turun kauppakamari, lakivaliokunnan jäsen, välityslautakunnan varajäsen

Jari Lehmusvaara, s. 1958

Raisio Chemicalsin varatoimitusjohtaja
Kauppätieteen maisteri
Yhtiön palveluksessa vuodesta 1992
Johtoryhmän jäsen vuodesta 2003
Ei Raisio Yhtymän osakkeita
Elomatic Oy, hallituksen jäsen
Raunion Saha Oy, hallituksen jäsen

Taru Narvanmaa, s. 1963

Viestintä- ja sijoittajasuhdejohtaja
Kauppätieteen maisteri
Yhtiön palveluksessa vuodesta 2001
Johtoryhmän jäsen vuodesta 2001
Sarja V 10 000 kpl
Suomen IR-yhdistys, hallituksen puheenjohtaja
Turun Kauppakorkeakouluseura, hallituksen jäsen
Puutarhaliike Helle Oy, hallituksen jäsen

Olavi Kuusela, s. 1950

RavintoRaision toimitusjohtaja, Agronomi
Yhtiön palveluksessa vuodesta 2003
Johtoryhmän jäsen vuodesta 2003
Ei Raisio Yhtymän osakkeita
Elintarviketeollisuusliitto ry, hallituksen työvaliokunnan jäsen
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Tapiola, hallintoneuvoston jäsen
MTK, valtuuskunnan asiantuntijajäsen
OKO, hallintoneuvoston jäsen
Pellervon Taloudellinen Tutkimuslaitos, hallituksen varapuheenjohtaja
Suomalais-Venäläinen kauppakamari, hallituksen varapuheenjohtaja
Finpro ry, hallintoneuvoston jäsen
Mainostajien Liitto, hallituksen puheenjohtaja

Antti Salminen, s. 1963

Talusojohtaja
Kauppätieteen maisteri
Yhtiön palveluksessa vuodesta 2002
Johtoryhmän jäsen vuodesta 2002
Sarja V 10 000 kpl

Rabbe Klemets, Merja Lumme

Taru Narvanmaa, Jukka Lavi, Antti Salminen

Olavi Kuusela, Jari Lehmusvaara, Mikko Korttila

Sanasto

Allergeeni	Allergiaa aiheuttava aine
BSE-tauti	Naudoilla esiintyvä aivosairaus, 'hullun lehmän tauti' (Bovine Spongiform Encephalopathy)
EHS	Ympäristö-, terveys- ja turvallisuus (Environment, Health and Safety)
Elintarvikediagnostiikka	Teollisuuden ala, joka valmistaa ja kehittää diagnostisia testejä ja menetelmiä elintarvikkeiden turvallisuuden ja laadun varmistamiseksi
Esteröinti	Kemiallinen reaktio, jossa muodostetaan esterisidos alkoholin ja hapon (esimerkiksi kasvistanolin ja rasvahapon) välillä; stanoliesteritehtaalla esteröinti tarkoittaa kemiallista tapahtumaa, jossa stanolin ja rasvahapon välisessä reaktiossa muodostuu stanoliesteri
Funktionaalinen elintarvike	Terveysvaikutteinen elintarvike eli elintarvike, jolla on perinteisen ravitsemusarvon lisäksi myönteinen vaikutus terveyteen
Funktionaalinen paperikemikaali	Paperikemikaali, joka vaikuttaa voimakkaasti lopputuotteeseen (esim. painotuotteeseen tai pakkauksiin) haluttaviin ominaisuuksiin, kuten painettavuus offset-prosessissa
GRI	Kansainvälinen kestävän kehityksen raportointiohjeistus, Global Reporting Initiative
Hydrofobiliima	Paperinvalmistuksessa käytettävä aine, joka säätelee vesipohjaisten nesteiden imeytymistä paperiin tai kartonkiin ja parantaa paperin painettavuutta sekä kartongin käytettävyyttä nestepakkauksissa (esim. maitopurkki)
IFRS-standardi	Kansainvälinen tilinpäätösstandardi
Ingredienti	Elintarvikkeen ainesosa, esim. stanoliesteri
ISO 9001 -standardi	Kansainvälinen laatujärjestelmästandardi (ISO 9001:2000 korvaa ISO 9001 -standardin)
ISO 14001 -standardi	Kansainvälinen ympäristöjärjestelmästandardi
Kasvisteroli	Rasvan tapainen yhdisteryhmä, jota löytyy pieniä määriä kasvien soluista, "kasvikunnan kolesteroli"
Kationisointikemikaali	Ammoniumsuola, jota käytetään tärkkelyksen jatkojalostuksessa ja erikoiskemikaalien valmistuksessa
Käyttöpääoma	Liiketoiminnan aiheuttama käyttörahoitustarve (myyntisaamiset + vaihto-omaisuus – ostovelat – saadut ennakot)
Lateksisideaine	Paperin ja kartongin pigmenttipäällystyksessä käytettävä sideaine, joka muun muassa parantaa paperin ulkonäköä ja painojälkeä; sitoo mineraaliset päällystyspigmentit lujasti paperin pintaan
Life sciences	Biotieteisiin perustuva
MTT	Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus
Muuntogeeninen	Geenitekniikalla muunnettu
Mykotoksiini	Mikroskooppisten sienien tuottamia myrkkyjä, mm. aflatoksiini
Patogeeni	Taudinaiheuttaja
Polymeeri	Useista pienemmistä osista, monomeereista, koostuva kemiallinen tuote
Private label	Kaupan keskusliikkeiden omat tuotemerkit
REACH-asetus	EU:ssa valmisteilla oleva kemikaalilainsäädännön uudistus
Reagenssi	Kiinteä tai nestemäinen yhdiste, jota aiheuttamiensa reaktioiden takia käytetään laboratorioissa kemiallisten määritysten suorittamisessa ja uusien aineiden valmistuksessa
Regulatorinen	Lainsäädännöllinen
SRI-indeksi	Sosiaalisen vastuun ja kestävän kehityksen indeksi (Socially Responsible Investment)
Stanoliesteri	Kasvistanolin rasvahappoesteri eli stanoli, johon on liitetty rasvahappo esterisidoksella; Benecol-tuotteiden sisältämä terveysvaikutteinen ainesosa, Raision patentoima keksintö
Tärkkelysideaine	Paperinvalmistuksessa käytettäviä sideaineita, jotka parantavat paperin ja kartongin sisäistä lujuutta, pintalujuutta ja painettavuutta
VOC	Haihtuvat hiilivedyt
VTT	Valtion teknillinen tutkimuskeskus

Raisio Yhtymä maailmalla

POHJOIS- JA ETELÄ-AMERIikka

EUROOPPA

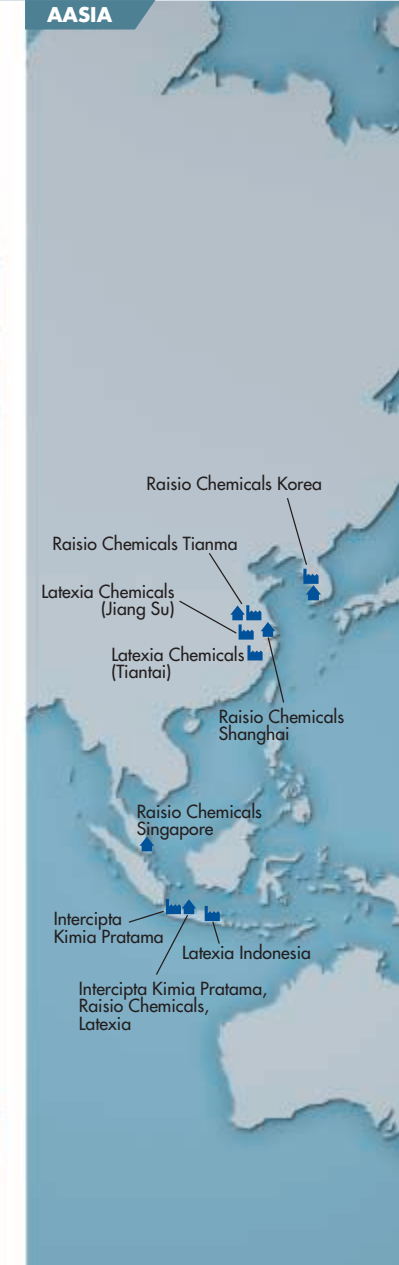

Symbolit

 TUOTANTOLAITOS	 RAVINTORAIISIO
 MYNTIKONTTORI	 RAISIO CHEMICALS
	 RAISIO LIFE SCIENCES

Raisio Yhtymä toimii 24 eri maassa. Tuotantoa on 18 maassa 31 paikkakunnalla. Kaikkien toimipaikkojemme osoitteet ja yhteystiedot löytyvät kotisivuiltamme www.raisiogroup.com

AASIA

KONSERNI

Raisio Yhtymä Oyj

Raisionkaari 55
PL 101, 21201 Raisio
puh. (02) 443 2111
faksi (02) 443 2315

www.raisiogroup.com

RAISIO CHEMICALS

Raisio Chemicals Oy

Raisionkaari 60
PL 101, 21201 Raisio
puh. (02) 443 2111
faksi (02) 443 2444

Raisio Chemicals Canada Inc.

5515 North Service Road, 3rd floor
Burlington, Ontario L7L 6G4
Canada
puh. +1 905 331 4200
faksi +1 905 331 0943

**Raisio Chemicals S'pore PTE Ltd ja
Latexia Asia Pasific PTE Ltd.**

9 Temasek Boulevard
Suntec Tower 2, #42-04
Singapore 038989
puh. +65 6883 0433
faksi +65 6883 0432

RAVINTORAISIO

Ravintoraisio Oy

Raisionkaari 55
PL 101, 21201 Raisio
puh. (02) 443 2111
faksi (02) 443 2970

RAISIO LIFE SCIENCES

Raisio Benecol Oy

Raisionkaari 60
PL 101, 21201 Raisio
puh. (02) 443 2111
faksi (02) 443 2945

Diffchamb AB

F O Petersons Gata 32
SE-421 31 Västra Frölunda
Sweden
puh. +46 31 7423 350
faksi +46 31 583 370

Raisio Yhtymä toimii 24 eri maassa. Tuotantoa on 31 paikkakunnalla 18 maassa. Kaikkien toimipaikkojemme osoitteet ja yhteystiedot löytyvät kotisivuiltamme www.raisiogroup.com